

FINANSMINISTERIET

Kommunekonomiprogrammet 2020–2023

Hösten 2019

Finansministeriets publikationer – 2019:66

Kommunärenden

Finansministeriets publikationer 2019:66

Kommunekonomiprogrammet 2020–2023

Hösten 2019

Finansministeriet

ISBN: 978-952-367-048-8

Layout: Statsrådets förvaltningsenhet, publikationsverksamheten

Helsinki 2019

Presentationsblad

Utgivare	Finansministeriet	7.10.2019
Författare	Finansministeriet, kommun- och regionförvaltningsavdelningen	
Publikationens titel	Kommunekonomiprogrammet 2020–2023, hösten 2019	
Publikationsseriens namn och nummer	Finansministeriets publikationer 2019:66	
Diarie-/ projektnummer		Tema Kommunärenden
ISBN PDF	978-952-367-048-8	ISSN PDF 1797-9714
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-048-8	
Sidantal	98	Språk svenska
Nyckelord	kommunal ekonomi, statsbidrag till kommunerna, kommunernas skatteinkomster, kommunernas utgifter, kommunernas uppgifter	
Referat	<p>Kommunekonomiprogrammet hösten 2019 har utarbetats i samband med beredningen av statens budgetproposition för 2020 och statsminister Antti Rinnes regerings första plan för de offentliga finanserna. Programmet omfattar hela valperioden. I beredningen av programmet har man beaktat verkningarna av åtgärderna i regeringsprogrammet för statsminister Antti Rinnes regering för den kommunala ekonomin till den del åtgärderna ingår i budgetpropositionen för 2020 och planen för de offentliga finanserna. En del av verkningarna av de åtgärder regeringen berett klarnar först då beredningen av åtgärderna framskrider och framträder i de kommunekonomiprogram som bereds senare under regeringsperioden.</p> <p>Kommunekonomiprogrammet fördjupar den bedömning av kommunernas ekonomi som ingår i planen för de offentliga finanserna. Syftet med kommunekonomiprogrammet är att bedöma kommunernas ekonomiska situation och deras möjligheter att klara av att ordna basservicen i enlighet med de åtgärder som anges i budgetförslaget och planen för de offentliga finanserna. I programmet prioriteras granskningen av utvecklingsperspektiven för kommuneekonomin och av regeringsåtgärder med verkningar för kommuneekonomin. Verkningarna av åtgärderna bedöms förutom för hela kommuneekonomin också enligt kommunstorleksgrupp och utifrån förverkligandet av finansieringsprincipen fram till 2023.</p> <p>Kommunekonomiprogrammet har beretts vid ett av finansministeriet utnämnt sekretariat som har representanter från dels alla centrala ministerier som bereder sådan lagstiftning om kommunernas uppgifter och åtgärder som påverkar den kommunala ekonomin, dels från Kommunförbundet. Förhandlingarna mellan staten och kommunerna har genomförts vid delegationen för kommunal ekonomi och kommunal förvaltning, samt vid ekonomisektionen som utför det beredande arbetet. Regeringen har behandlat kommunekonomiprogrammet vid förhandlingarna om statens budgetproposition för 2020 och planen för de offentliga finanserna.</p>	
Förläggare	Finansministeriet	
Distribution/ beställningar	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: vnjulkaisumyynti.fi	

Kuvailulehti

Julkaisija	Valtiovarainministeriö	7.10.2019
Tekijät	Valtiovarainministeriö, kunta- ja aluehallinto-osasto	
Julkaisun nimi	Kuntatalousohjelma 2020–2023, Syksy 2019	
Julkaisusarjan nimi ja numero	Valtiovarainministeriön julkaisuja 2019:66	
Diaari/hankenumero		Teema Kunta-asiat
ISBN PDF	978-952-367-048-8	ISSN PDF 1797-9714
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-048-8	
Sivumäärä	98	Kieli ruotsi
Asiasanat	kuntatalous, kuntien valtionavut, kuntien verotulot, kuntien menot, kuntien tehtävät	
Tiivistelmä	<p>Syksyn 2019 kuntatalousohjelma on laadittu valtion vuoden 2020 talousarvioesityksen ja pääministeri Antti Rinteen hallituksen ensimmäisen julkisen talouden suunnitelman (JTS) valmistelun yhteydessä. Ohjelma kattaa koko vaalikauden. Ohjelman valmistelussa on huomioitu pääministeri Antti Rinteen hallituksen hallitusohjelmaan sisältyvien toimenpiteiden vaikutukset kuntatalouteen siltä osin, kuin toimenpiteet sisältyvät valtion talousarvioesitykseen vuodelle 2020 ja julkisen talouden suunnitelmaan. Osa hallituksen valmistelemien toimenpiteiden vaikutuksista tarkentuu vasta toimenpiteiden valmistelun edetessä ja huomioidaan myöhemmin hallituskauden aikana valmisteltavissa kuntatalousohjelmissa.</p> <p>Kuntatalousohjelma syventää julkisen talouden suunnitelman kuntataloutta koskevaa arviointia. Kuntatalousohjelman tarkoituksena on arvioida kuntatalouden tilaa ja kuntien mahdollisuuksia selvittää peruspalvelujen järjestämisestä talousarvioesityksen ja julkisen talouden suunnitelman mukaisilla toimenpiteillä. Kuntatalousohjelman painopiste on kuntatalouden kehitysnäkömielien ja hallituksen kuntatalouteen vaikuttavien toimenpiteiden tarkastelussa. Toimenpiteiden vaikutuksia arvioidaan koko kuntatalouden lisäksi kuntakoryhmittäin sekä rahoitusperiaatteen toteutumisen näkökulmasta vuoteen 2023 asti.</p> <p>Kuntatalousohjelma on valmisteltu valtiovarainministeriön nimeämässä sihteeristössä, jossa ovat mukana kaikki keskeiset kuntien tehtävälainsäädäntöä ja kuntatalouteen vaikuttavia valtion toimenpiteitä valmistelevat ministeriöt sekä Suomen Kuntaliitto. Valtion ja kuntien välinen neuvottelu on käyty Kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa sekä sille valmistelutyötä tekevässä talousjaostossa. Hallitus on käsitellyt kuntatalousohjelman valtion vuoden 2020 talousarvioesitystä ja julkisen talouden suunnitelmaa koskevissa neuvotteluissa.</p>	
Kustantaja	Valtiovarainministeriö	
Julkaisun jakaja/myynti	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: vnjulkaisumyynti.fi	

Description sheet

Published by	Ministry of Finance	7.10.2019	
Authors	Ministry of Finance, Department for Local Government and Regional Administration		
Title of publication	Local Government Finances Programme 2020 -2023, autumn 2019		
Series and publication number	Publications of the Ministry of Finance 2019:66		
Register number		Subject	Local Government Affairs
ISBN PDF	978-952-367-048-8	ISSN (PDF)	1797-9714
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-048-8		
Pages	98	Language	Swedish
Keywords	local government finances, central government transfers to local government, local government tax revenue, local government expenditure, local government duties		
Abstract	<p>The Local Government Finances Programme for autumn 2019 was drawn up in connection with the preparation of the budget proposal for 2020 and the first General Government Fiscal Plan of Prime Minister Antti Rinne's Government. The programme covers the entire parliamentary term. In the preparation of the programme, account was taken of the effects of the measures included in the Government Programme of Prime Minister Antti Rinne in so far as the measures were included in the budget proposal for 2020 and in the General Government Fiscal Plan. Some of the effects of the measures prepared by the Government will be specified only when the preparation of the measures progresses and will be taken into account in the Local Government Finances Programmes prepared later during the government term.</p> <p>The Programme adds depth to the review of local government finances given in the General Government Fiscal Plan. The purpose of the Local Government Finances Programme is to assess the state of local government finances and the scope for municipalities to organise successfully basic services by means of measures that accord with the budget proposal and the General Government Fiscal Plan. The Local Government Finances Programme focuses particularly on examining the development outlook for local government finances and government measures that affect local government finances. In addition to local government finances as a whole, the effects of the measures are assessed, up to 2023, by municipality size group and from the perspective of the principle of adequate financial resources.</p> <p>The Local Government Finances Programme has been prepared by a secretariat appointed by the Ministry of Finance, which included all the key ministries drafting legislation on the tasks of the municipalities and preparing central government measures that affect local government finances. The Association of Finnish Local and Regional Authorities also participated. Negotiations between the central government and the municipalities were held in the Advisory Committee on Local Government Finances and Administration and in a finance subcommittee conducting preparatory work for the Committee. The Government has discussed the Local Government Finances Programme in the negotiations on the budget proposal for 2020 and the General Government Fiscal Plan.</p>		
Publisher	Ministry of Finance		
Distributed by/ Publication sales	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: vnjulkaisumyynti.fi		

Innehåll

Sammandrag	9
Inledning	15
1. Lägesbild av den kommunala ekonomin hösten 2019	17
2. Effekterna på den kommunala ekonomin av statens budgetproposition för 2020	30
2.1 Den kommunala ekonomin i statens budgetproposition.....	30
2.1.1 Effekten på den kommunala ekonomin av ändringar i beskattningsgrunderna och betalningsgrunderna (budgetprop. avsnitt 8.1)	30
2.1.2 Statsbidrag till kommunerna (budgetprop. avsnitt 8.2)	32
2.1.3 Effekterna av statens åtgärder på den kommunala ekonomin (budgetprop. avsnitt 8.3).....	37
3. Regeringens riktlinjer för den kommunala ekonomin	41
3.1 Riktlinjer för den kommunala ekonomin (planen för de offentliga finanserna, avsnitt 6.1).....	41
3.2 Statliga åtgärder som påverkar den kommunala ekonomin (planen för de offentliga finanserna, avsnitt 6.2).....	44
4. Åtgärder i regeringsprogrammet som påverkar den kommunala ekonomin enligt förvaltningsområde	49
5. Utvecklingsprognosen för den kommunala ekonomin och genomförandet av finansieringsprincipen	73
5.1 Den ekonomiska tillväxten och konjunkturutvecklingen utgör grunden för utvecklingen av den kommunala ekonomin.....	74
5.2 Utvecklingsprognosen för den kommunala ekonomin	75
5.3 Trycket på att anpassa ekonomin, enligt kommunstorleksgrupp	84
5.4 Genomförandet av finansieringsprincipen	89
BILAGOR	91

SAMMANDRAG

Såsom det bedömdes i kommunekonomiprogrammet våren 2019 på basis av uppgifterna i bokslutsprognoserna för kommunerna och samkommunerna försämrades den kommunala ekonomin klart 2018. Uppgifterna om den kommunala ekonomin i de preliminära bokslutsuppgifter som Statistikcentralen publicerade i juni har inte ändrats nämnvärt jämfört med bedömningarna i vårens kommunekonomiprogram.

Bakom den försvagade kommunekonomin låg en allt snabbare tillväxt av kommunernas omkostnader och en ökning av investeringarna speciellt i kommunerna. Den kommunala ekonomin försämrades också av den anledningen att trots den goda utvecklingen inom ekonomin och sysselsättningen började skatteinkomsterna minska bl.a. på grund av att skatteåterbäringarna var högre än väntat. Kommunernas inkomstbas försämrades också till följd av att statsandelarna minskade.

År 2018 ökade antalet kommuner med negativt årsbidrag klart. År 2018 hade 43 kommuner ett negativt årsbidrag, medan antalet året innan var endast fyra. Räkenskapsperiodens resultat uppvisade underskott i sammanlagt 200 kommuner 2018. Den försvagade kommunala ekonomin syntes också i samkommunernas och kommunkoncernernas bokslut. Både antalet samkommuner som uppvisade underskott och underskottsbeloppet i samkommunernas balansräkning började öka igen 2018. Kommunkoncernernas sammanräknade årsbidrag minskade däremot med nästan 1,2 miljarder euro jämfört med året innan och årsbidraget var negativt i 13 koncerner, medan det ett år tidigare var positivt i samtliga kommunkoncerner.

Fem kommuner uppfyllde kriterierna för utvärderingsförfarandet i fråga om kommuner som har en speciellt svår ekonomisk ställning (det s.k. kriskommunförfarandet). Två kommuner som uppfyllde kriterierna omfattades dock av utvärderingsförfarandet redan 2017, vilket innebär att tre nya utvärderingsförfaranden inleddes 2019.

Den kommunala ekonomin försämras ytterligare 2019 – utvecklingen av skatteinkomsterna sämre än vad som beräknades i våras

Enligt Statistikcentralens kvartalsstatistik över kommunerna har utgiftsökningen inom den kommunala ekonomin varit snabbare än väntat under det första halvåret. Ökningen av skatteinkomsterna ser däremot ut att bli mindre än väntat.

De influtna skatteinkomsterna har under den senaste tiden påverkats av flera faktorer som har varit svåra att förutse. I år sänks skatteprognosen inte bara av de försämrade konjunktursikterna utan också av systemändringarna i beskattningen. Redan på våren var det känt att övergången till ett flexibelt slutförande av beskattningen inverkar på rytmen för skatteuppbörden. Inflödet av inkomstskatter bromsas i år också upp av ändringarna i förskotts innehållningsförfarandet och av anmälningsproblemen i anslutning till införandet av inkomstregistret, vilka flyttar fram inflödet av skatter till 2020. Dessa omständigheter kunde inte förutses i tillräcklig utsträckning. Jämfört med vårens kommunekonomiprogram har skatteprognosen sänkts med nästan 900 miljoner euro.

Som en följd av detta bedöms det att resultatet inom den kommunala ekonomin kommer att försvagas betydligt i år, trots att det ännu i vårens kommunekonomiprogram uppskattades att resultatet kommer att förbättras något jämfört med året innan. Verksamhetens och investeringarnas kassaflöde uppvisar ett underskott på 3 miljarder euro och lånestocken ökar avsevärt.

Målen för det strukturella saldot i den kommunala ekonomin samt utgiftsbegränsningen för den kommunala ekonomin

Statsminister Antti Rinnes regering har förbundit sig till att i en normalsituation för den globala ekonomin ska samhällsekonomin vara i balans 2023. Regeringen har ställt upp mål för det strukturella saldot i de offentliga finanserna och dess undersektorer uttryckt i nationalräkenskapsbegrepp. Lokalförvaltningens finansiella ställning (kommunekonomin) får uppvisa ett underskott på högst en halv procent i förhållande till totalprodukten 2023.

Uppnåendet av målet förutsätter att läget inom den kommunala ekonomin förbättras. Enligt prognosen för de offentliga finanserna kräver uppnåendet av målet för det strukturella saldot ytterligare anpassningsåtgärder inom lokalförvaltningen till ett belopp av ca 1,8 miljarder euro enligt nivån 2023. Regeringsprogrammet stöder sig på att sysselsättningsmålet på 75 procent nås. De sysselsättningsfrämjande åtgärderna gagnar också den kommunala ekonomin, men för att stabiliteten inom den kommunala ekonomin ska kunna säkerställas krävs det också strukturella reformer och kommunernas egna anpassningsåtgärder.

För att målet för det strukturella saldoto ska nås fastställer regeringen en bindande utgiftsbegränsning i euro, som anger en övre gräns för det tryck som statens åtgärder får medföra för omkostnaderna inom den kommunala ekonomin. Utgiftsbegränsningen gäller den ändring i utgifterna som statens åtgärder medför för den kommunala ekonomin. Hur utgiftsbegränsningen omsätts i praktiken följs upp i samband med den årliga justeringen av planen för de offentliga finanserna.

Vid dimensioneringen av utgiftsbegränsningen beaktas de åtgärder som inverkar på den kommunala ekonomin och som är nya jämfört med den tekniska planen för de offentliga finanserna och som ingår i budgetpropositionen för 2020 och planen för de offentliga finanserna 2020–2023. Regeringen har beslutat att nettoeffekten av regeringens åtgärder får öka omkostnaderna inom den kommunala ekonomin med högst 520 miljoner euro 2023 jämfört med den tekniska planen för de offentliga finanserna.

Enligt lagen om statsandel för kommunal basservice är statsandelen för nya och mer omfattande åligganden 100 procent. Dessutom anvisas enligt regeringsprogrammet full statlig finansiering för åtgärder som ökar eller utvidgar kommunernas uppgifter och skyldigheter eller på motsvarande sätt slopas andra uppgifter eller skyldigheter. På så sätt är effekterna av regeringens åtgärder på den kommunala ekonomin nästan neutrala. När man dessutom beaktar de åtgärder som det beslutats om tidigare, kommer statens åtgärder att stärka den kommunala ekonomin med 304 miljoner euro netto 2020.

Regeringen utökar och utvidgar kommunernas uppgifter och skyldigheter

Kommunekonomiprogrammet överensstämmer med statens budgetproposition för 2020 och planen för de offentliga finanserna för 2020–2023. Med andra ord har i programmet beaktats de åtgärder vars beredning och konsekvensbedömning framskridit så långt att de har kunnat beaktas i budgetpropositionen för 2020 eller planen för de offentliga finanserna.

Statsminister Antti Rinnes regering riktar betydande tilläggsatsningar på social- och hälsovårdstjänster och utbildning. Centrala åtgärder är bl.a. en förlängning av läroplikten, personaldimensioneringen inom äldreomsorgen, återinförandet av den subjektiva rätten till dagvård och minskningen av gruppstorlekarna samt utvecklingen av servicestrukturen inom social- och hälsovårdstjänsterna. De permanenta utgiftsökningarna är planerade att genomföras med tyngdpunkten i början av perioden, och de beräknas uppgå till ca 500 miljoner euro enligt nivån 2023. Dessutom genomför regeringen satsningar av engångsnatur som ökar utgifterna temporärt 2020–2022.

De finansiellt sett mest betydande satsningarna med tanke på den kommunala ekonomin riktats till programmen för kvalitets- och jämlikhetsarbete inom den grundläggande

utbildningen och småbarnspedagogiken samt till anställning av lärare och handledare inom yrkesutbildningen.

Regeringen har inlett beredningen av en strukturreform av social- och hälsotjänsterna. Avsikten är att överföra social- och hälsovårdstjänsterna och räddningsväsendet från kommunerna till landskapen. Finansiering av landskapen baserar sig huvudsakligen på statlig finansiering. Reformen har betydande effekter för kommunernas ekonomi och verksamhet. De inkluderas i kommunekonomiprogrammet när innehållet i reformen har precisrats tillräckligt.

Utsikterna för den kommunala ekonomin under de närmaste åren är oroväckande svaga

Finansministeriets ekonomiska avdelning utarbetar en utvecklingsprognos för den kommunala ekonomin enligt begreppen i både nationalräkenskaperna och kommunernas bokföring så att prognoserna är överensstämmande. I kommunekonomiprogrammet beskrivs utvecklingsutsikterna för hela den kommunala ekonomin med begrepp som används i kommunernas räkenskaper. Utvecklingsprognosen har gjorts som en kalkyl över utgiftstrycket där endast de åtgärder som påverkar den kommunala och som redan ingår i budgetpropositionen och i planen för de offentliga finanserna beaktas utöver den allmänna ekonomiska utvecklingen och den allmänna befolkningsutvecklingen. Prognosen inbegriper således inte kommunernas och samkommunernas egna anpassningsåtgärder eller förändringar i kommunernas skattesatser 2020–2023.

Den allt större äldrebefolkningen leder under de närmaste åren till att efterfrågan på social- och hälsotjänster ökar med ca en procent per år. Att nativiteten vände nedåt minskar kalkylmässigt behovet av småbarnspedagogiska tjänster och utbildningstjänster. Sammantaget beräknas servicebehovet öka med en halv procent per år. Kommunernas möjligheter att utnyttja den sparpotential som har samband med att barnåldersklasserna minskar varierar dock mycket från kommun till kommun. Inte bara det ökade antalet äldre och nativiteten utan också flyttningsrörelsen inverkar på kommunernas ekonomi både i kommuner som förlorar befolkning och i kommuner där befolkningen ökar.

Enligt kalkylen över utgiftstrycket fortsätter kommunernas omkostnader att öka med i genomsnitt 3,4 procent om året under perioden 2020–2023. Utgiftsökningen tilltar till följd av den ökade efterfrågan på social- och hälsotjänster och åtgärderna i regeringsprogrammet. Kommunernas inkomstnivå antas följa den allmänna ökningen av inkomstnivån i samhällsekonomin på knappt 3 procent per år. Under granskningsperioden ökar utgifterna också till följd av investeringar vars ökning beräknas vara som snabbast under innevarande år. Nettoinvesteringarna hålls på en hög nivå under hela ramperioden. Den strama kommunala ekonomin och det allmänna konjunkturläget inverkar emellertid på den faktiska investeringsnivån.

De systemändringar som hänför sig till beskattningen minskar skatteutfallet under innevarande år och flyttar skatteutfallet som en engångsföreteelse till följande år. År 2020 beräknas skatteinkomsterna öka med 6,6 procent. Skatteprognosen för innevarande år och nästa år är dock förenad med större osäkerhet än normalt. Skatteinkomsterna fortsätter att öka med i genomsnitt 2,7 procent om året under 2021–2023.

Statsbidragen ökar avsevärt 2020, något som i synnerhet beror på att statsandelen för basservice ökar. Ökningen i statsandelen för basservice med 264 miljoner euro jämfört med 2019 års nivå beror på att den nedskärning i statsandelen som hänför sig till konkurrenskraftsavtalet minskas, att kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna justeras med 102 miljoner euro och på indexhöjningen på 166 miljoner euro. Statsandelarna och statsunderstöden ökar dessutom till följd av tilläggen enligt regeringsprogrammet. Ändringarna i statsandelarna stärker som helhet inte den kommunala ekonomin, utan en betydande del av ökningarna motsvaras antingen av en minskning av övriga inkomster eller av en ökning av kostnaderna. Den kompensation av engångsnatur på 237 miljoner som an knyter till nedskärningen i semesterpenningen enligt konkurrenskraftsavtalet tidigare relägs till 2019. Från och med 2020 kompenseras kommunerna för det bortfall av skatteinkomster som ändringarna i beskattningsgrunderna medför från ett separat anslagsmoment; tidigare ingick kompensationen i statsandelen för basservice. Denna ändring påverkar inte nivån på kommunernas finansiering som helhet. Åren 2021–2023 beräknas statsunderstöden öka med i genomsnitt 4,2 procent.

Det kommer fortfarande att finnas en stor obalans mellan kommunernas inkomster och utgifter 2020–2023. Därför kommer verksamhetens och investeringarnas kassaflöde, som återspeglar lånebehovet inom den kommunala ekonomin, enligt utvecklingsprognosen att uppvisa ett underskott på 1,9–2,7 miljarder euro under ramperioden. Samtidigt ökar kommunernas lånestock snabbt under ramperioden.

Utsikterna för den kommunala ekonomin är oroväckande med beaktande av det ökade utgiftstryck som den förändrade befolkningsstrukturen medför och det försämrade konjunkturläget. Utvecklingen av arbetskraftskostnaderna och därmed särskilt löneuppgörelserna har stor betydelse för den kommunala ekonomins utveckling. Kommunerna ska fortsätta med åtgärder och strukturella reformer som ökar produktiviteten. Möjligheterna till anpassning av utgifter har i synnerhet i de minsta kommunerna i hög grad utnyttjats, vilket innebär att det under de närmaste åren kommer att finnas ett betydande tryck på att höja kommunalskattesatserna och skuldsättningen inom den kommunala ekonomin hotar att öka.

Trycket på att anpassa ekonomin varierar betydligt enligt kommunstorleksgrupp

I kommunekonomiprogrammet granskas förändringarna i kommunernas strukturella saldo både med beaktande av utvecklingen i hela landet och enligt kommunstorleksgrupp. Balansen i kommunernas finansiering beskrivs i programmet med hjälp av begreppet verksamhetens och investeringarnas kassaflöde. Enklare uttryckt beskriver detta nyckeltal det negativa trycket på att öka lånestocken eller höja skattesatsen och den positiva kalkylerade möjligheten till bl.a. låneamorteringar eller sänkningar av skattesatsen.

Det beräknas att verksamhetens och investeringarnas kassaflöde försvagas i alla kommunstorleksgrupper 2019, men minskningen är störst i kommuner med färre än 6 000 invånare. År 2020 förbättras den finansiella balansen emellertid i alla kommungrupper och följer hela landets utveckling.

Verksamhetens och investeringarnas kassaflöde (den finansiella balansen) varierar avsevärt enligt kommunstorleksgrupp under de år som granskas. Enligt prognosen kommer verksamhetens och investeringarnas kassaflöde att vara negativt i alla kommunstorleksgrupper under varje år som granskas. I kommunstorleksgruppen med över 100 000 invånare är läget dock något bättre än i andra kommunstorleksgrupper. Den finansiella balansen försvagas mest i de små kommunstorleksgrupperna. Detta förklaras av att ökningen av skattefinansieringen är liten i de minsta kommunstorleksgrupperna och inte räcker till för att täcka den uppskattade försämringen av verksamhetsbidraget.

Verksamhetens och investeringarnas kassaflöde bedöms i programmet också med tanke på det kalkylerade skatteförhöjningstrycket. Det största kalkylerade trycket på att höja inkomstskattesatsen under hela granskningsperioden finns i kommunstorleksgruppen med färre än 6 000 invånare. Även i andra kommungrupper finns det ett tryck på att höja skattesatsen.

Inledning

Kommunekonomiprogrammet hösten 2019 har utarbetats i samband med beredningen av statens budgetproposition för 2020 och statsminister Antti Rinnes regerings första plan för de offentliga finanserna. Programmet omfattar hela valperioden. I programmet beskrivs läget och utvecklingsutsikterna för den kommunala ekonomin utifrån den nyaste tillgängliga informationen. Den bedömning av den kommunala ekonomins tillstånd som presenteras i programmet kompletterar det kommunekonomiprogram som publicerades våren 2019 i samband med den tekniska planen för de offentliga finanserna. I programmet bedömdes den kommunala ekonomins utveckling under de senaste åren och de bakgrundsfaktorer som påverkat utvecklingen uttömmande.

I beredningen av kommunekonomiprogrammet hösten 2019 har man beaktat verkningarna av åtgärderna i programmet för statsminister Antti Rinnes regering för den kommunala ekonomin till den del åtgärderna ingår i budgetpropositionen för 2020 och planen för de offentliga finanserna. Detta innebär att åtgärdernas innehåll har preciserats så mycket att deras verkningar är kända. En del av verkningarna av de åtgärder som regeringen berett preciserats dock först när beredningen av åtgärderna framskrider. Dessa preciserade bedömningar beaktas i de kommunekonomiprogram som bereds senare under regeringsperioden.

Kommunekonomiprogrammet fördjupar den bedömning av kommunernas ekonomi som ingår i planen för de offentliga finanserna. Syftet med kommunekonomiprogrammet är att bedöma kommunernas ekonomiska situation och deras möjligheter att klara av att ordna basservicen i enlighet med de åtgärder som anges i budgetförslaget och planen för de offentliga finanserna. I programmet prioriteras granskningen av utvecklingsperspektiven för kommunekonomin och av regeringsåtgärder med verkningar för kommunekonomin. Verkningarna av åtgärderna bedöms förutom för hela kommunekonomin också enligt kommunstorleksgrupp och utifrån förverkligandet av finansieringsprincipen fram till 2023. Finansministeriets ekonomiska avdelning har berett den utvecklingsprognos för den kommunala ekonomin som presenteras i kommunekonomiprogrammet i enlighet med begreppen i kommunernas bokföring.

Kommunekonomiprogrammet har beretts i ett sekretariat som utsetts av finansministeriet och där alla centrala ministerier som bereder lagstiftning om kommunernas uppgifter och statliga åtgärder som påverkar den kommunala ekonomin samt Finlands Kommunförbund är representerade. Förhandlingarna mellan staten och kommunerna har förts vid delegationen för kommunal ekonomi och kommunal förvaltning, samt vid den ekonomisektion som utför det beredande arbetet. Regeringen har behandlat kommunekonomiprogrammet vid förhandlingarna om statens budgetproposition för 2020 och planen för de offentliga finanserna.

Kommunekonomiprogrammet finns på finansministeriets webbplats:

<https://vm.fi/sv/kommunekonomiprogrammet>

1. Lägesbild av den kommunala ekonomin hösten 2019

Exempel och centrala observationer

- Såsom det bedömdes i kommunekonomiprogrammet våren 2019 försämrades kommunernas ekonomi betydligt 2018. Bedömningarna om den kommunala ekonomin i de preliminära bokslutsuppgifter som publicerades i juni har inte ändrats nämnvärt jämfört med bedömningarna i vårens kommunekonomiprogram.
- Verksamhetsbidraget inom den kommunala ekonomin försvagades med ca 0,9 miljarder euro och årsbidraget med ca 1,3 miljarder euro. Den kommunala ekonomins årsbidrag (2,7 miljarder euro) räckte inte till för att täcka avskrivningarna och nedskrivningarna (2,8 miljarder euro) samt nettoinvesteringarna (3,8 miljarder euro).
- Lånestocken inom den kommunala ekonomin ökade med sammanlagt 1,0 miljarder euro till ca 19,5 miljarder euro. Ökningen av lånestocken förklaras i huvudsak av kommunernas ökade investeringar, men också av samkommunernas fortsatt höga investeringsnivå.
- Anmärkningsvärt när det gäller kommunernas ekonomi är att antalet kommuner med ett negativt årsbidrag ökade. År 2018 hade 43 kommuner ett negativt årsbidrag, medan antalet året innan var endast fyra. Räkenskapsperiodens resultat uppvisade underskott i sammanlagt 200 kommuner 2018.
- Både antalet samkommuner som uppvisade underskott och underskottsbeloppet i samkommunernas balansräkning började öka igen 2018.
- Att den kommunala ekonomin försämrats syntes också i kommunkoncernernas bokslut för 2018. Kommunkoncernernas sammanräknade årsbidrag minskade med nästan 1,2 miljarder euro jämfört med året innan. Årsbidraget var negativt i 13 koncerner, medan det ett år tidigare var positivt i alla kommunkoncerner.
- Fem kommuner uppfyllde kriterierna för utvärderingsförfarandet i fråga om kommuner som har en speciellt svår ekonomisk ställning (det s.k. kriskommunförfarandet). Två kommuner som uppfyllde kriterierna omfattades dock av utvärderingsförfarandet redan 2017, vilket innebär att tre nya utvärderingsförfaranden inleddes 2019.

Granskningen i kommunekonomiprogrammet omfattar kommunernas, samkommunernas och kommunkoncernernas ekonomi. Läget inom den kommunala ekonomin bedöms utifrån de preliminära bokslutsuppgifter för 2018 som Statistikcentralen publicerade i juni 2019. Kommunekonomin behandlas i kommunekonomiprogrammet med de begrepp som används inom kommunernas räkenskaper.

Lägesbilden för den kommunala ekonomin har behandlats ingående också i kommunekonomiprogrammet våren 2019 samt i en promemoria om bokslutsuppgifterna för 2018 för kommunkoncerner, kommuner och samkommuner i Fastlandsfinland¹, som finansministeriet publicerade separat i juni 2019.¹

Kommunekonomin försämrades klart efter det exceptionellt starka föregående året

Enligt de preliminära bokslutsuppgifter som Statistikcentralen publicerade i början av juni försämrades kommunekonomin (primärkommuner och samkommuner) som helhet rätt tydligt 2018 (tabell 1). I en jämförelse med föregående år ska det dock beaktas att 2017 var ett exceptionellt starkt år inom den kommunala ekonomin bl.a. på grund av en mycket måttlig ökning av omkostnaderna och en kraftig ökning av skatteinkomsterna som delvis förklaras av faktorer av engångsnatur.

---

¹ De preliminära boksluten för 2018 för kommunkoncerner, kommuner och samkommuner i Fastlandsfinland

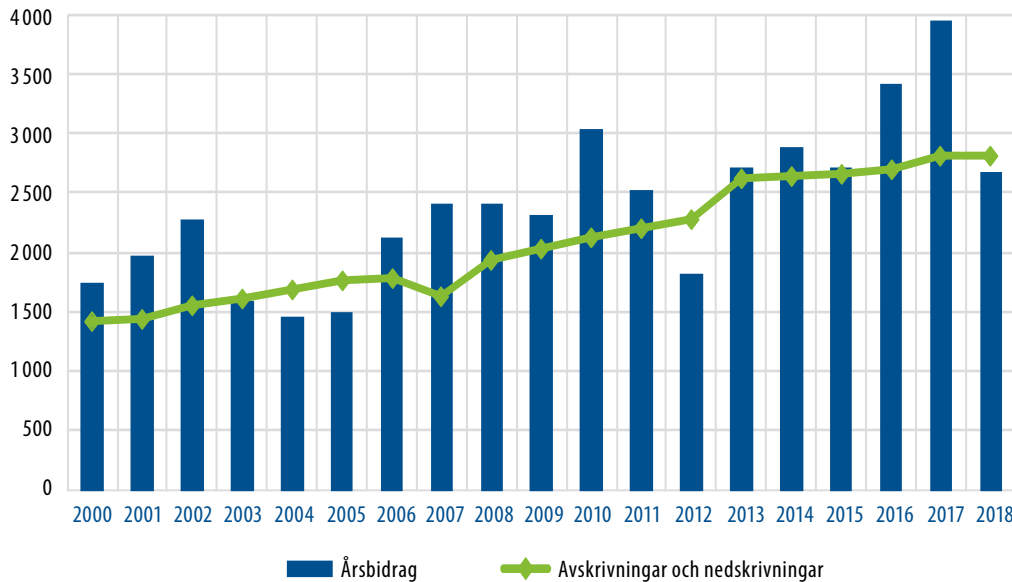
Tabell 1. Kommunekonomin (kommuner och samkommuner i Fastlandsfinland) 2016–2018 och förändring 2017–2018

	2016 bokslut	2017 bokslut	2018 bokslut	Förändring 2017–2018, md euro	Förändring 2017–2018, procent
Verksamhetsbidrag	-27,7	-27,5	-28,4	-0,9	-3,3 %
Skatteinkomster	22,0	22,5	22,3	-0,2	-0,9 %
Driftsekonomin statsandelar	8,8	8,5	8,5	0,0	0,0 %
Skattefinansiering totalt	30,8	31,0	30,8	-0,2	-0,6 %
Finansiella poster, netto	0,2	0,4	0,3	-0,1	
Årsbidrag	3,4	4,0	2,7	-1,3	-32,5 %
Avskrivningar och nedskrivningar	2,7	2,8	2,8	0,0	0,0 %
Årsbidrag - avskrivningar	0,7	1,2	-0,1	-1,3	
Nettoinvesteringar ²	-3,2	-3,5	-3,8	-0,3	-8,6 %
Årsbidrag – nettoinvesteringar	0,2	0,5	-1,1	-1,6	
Lånestock	18,1	18,4	19,5	1,1	6,0 %
Penningtillgångar	5,6	6,4	6,0	-0,4	-6,3 %
Skattesats, vägd	19,98	19,92	19,87		-0,05 %-enh.

På basis av bokslutsuppgifterna var det sammanlagda verksamhetsbidraget för kommunerna och samkommunerna i Fastlandsfinland 2018 ca -28,4 miljarder euro, och det försämrades med 3,3 procent jämför med -27,5 miljarder euro föregående år. Det sammanräknade årsbidraget för den kommunala ekonomin var 2,7 miljarder euro 2018. Årsbidraget försämrades med nästan 1,3 miljarder euro jämfört med året innan, varav primärkommunernas andel var ca 1,2 miljarder euro och samkommunernas andel ca 80 miljoner euro. Årsbidraget räckte varken till för att täcka avskrivningarna, nedskrivningarna eller nettoinvesteringarna (figur 1).

2 I tabellerna 1, 2, 3 och 5 beskrivs förändringen i kommunernas nettoinvesteringsutgifter med termer som används i kommunernas räkenskaper så att om nettoinvesteringsutgifterna har ökat är förändringen negativ och om investeringarna har minskat är förändringen positiv.

Figur 1. Årsbidrag och avskrivningar i kommuner och samkommuner i Fastlandsfinland 2000–2018, mn euro, enligt verkliga priser

Nettoinvesteringarna inom den kommunala ekonomin var 2018 något över 3,8 miljarder euro, av vilket primärkommunernas andel var ca 2,8 miljarder euro och samkommunernas andel ca 1 miljard euro. Jämfört med 2017 ökade investeringarna i primärkommunerna med ca 400 miljoner euro. Även om samkommunernas investeringar minskade något 2018 låg de ändå på en hög nivå, eftersom samkommunernas, i synnerhet sjukvårdsdistriktens, investeringar ökade med över 235 miljoner euro 2017.

Lånestocken inom den kommunala ekonomin (exklusive de interna lånen) ökade från euro 2017 till ca 19,5 miljarder euro. Ökningen var ca 1 miljard euro, dvs. 5,6 procent. Både kommunerna och samkommunerna ökade sin lånestock.

De ökade omkostnaderna och den minskade skattefinansieringen försämrade kommunernas ekonomi

Kommunernas ekonomi försämrades helt klart 2018. Ökningen av omkostnaderna var klart kraftigare än året innan, verksamhetsbidraget och årsbidraget försvagades och kommunernas lånestock började öka igen (tabell 2).

Tabell 2. Ekonomin i kommunerna i Fastlandsfinland 2016–2018 och förändring 2017–2018

	2016 bokslut	2017 bokslut	2018 bokslut	Förändring 2017–2018, md euro	Förändring 2017–2018, procent
Verksamhetsbidrag	-28,5	-28,1	-29,1	-0,98	-3,5 %
Skatteinkomster	22,0	22,4	22,3	-0,11	-0,5 %
Driftsekonomin statsandelar	8,8	8,5	8,5	-0,04	-0,5 %
Skattefinansiering totalt	30,8	30,9	30,8	-0,15	-0,5 %
Finansiella poster, netto	0,4	0,5	0,4	-0,06	
Årsbidrag	2,7	3,3	2,1	-1,20	-36,8 %
Avskrivningar och nedskrivningar	2,1	2,2	2,2	0,00	-0,2 %
Årsbidrag – avskrivningar	0,6	1,1	-0,1	-1,20	
Nettoinvesteringar	-2,4	-2,4	-2,8	-0,40	-16,9 %
Årsbidrag – nettoinvesteringar	0,3	0,9	-0,7	-1,60	
Lånestock	16,1	16,1	16,7	0,60	3,7 %
Penningtillgångar	4,6	5,2	4,9	-0,30	-5,8 %
Skattesats, vägd	19,89	19,92	19,87		-0,05 %-enh.

Kommunernas verksamhetsbidrag försämrades med 3,5 procent och skattefinansieringen (skatteinkomsterna och statsandelarna) minskade med 0,5 procent. Försämringen av verksamhetsbidraget skulle ha varit ännu kraftigare utan ökningen av verksamhetsinkomsterna. Minskningen av verksamhetsbidraget berodde i synnerhet på de ökade omkostnaderna. I kommunerna i Fastlandsfinland ökade omkostnaderna från föregående år med 1,2 miljarder euro, varav över 1 miljard euro berodde på en ökning av de köpta tjänsterna. Personalkostnaderna ökade med drygt 0,1 miljarder euro. Ökningen av personalkostnaderna förklaras i synnerhet av de avtalsenliga höjningarna inom kommunsektorn, men kostnadsökningen dämpades av de minskade lönebikostnaderna till följd av konkurrenskraftsavtalet samt av att antalet anställda minskat jämfört med föregående år. I och med överföringarna av uppgifter inom social- och hälsotjänsterna överfördes personal i flera kommuner till samkommunerna, vilket bidrar till att förklara ökningen av de köpta tjänsterna i kommunerna.

Kommunernas skatteinkomster uppgick till 22,3 miljarder euro 2018. Kommunernas skatteutfall minskade med 0,5 procent till följd av de oväntat stora förskottsåterbärningar som i december 2018 betalades till skattskyldiga för 2017 samt till följd av rättelsen av den utdelning till skattetagargrupperna som tillämpades 2017. Inflödet av samfundsskatt

minskade med 1,2 procent och inflödet av inkomstskatt med 0,9 procent, medan inflödet av fastighetsskatt ökade med 4,1 procent jämfört med året innan.

Kommunernas genomsnittliga viktade kommunalinkomstskattesats sjönk med 0,05 procentenheter jämfört med 2017 och var 19,87 procent. Ändringen berodde framför allt på Helsingfors stads beslut att sänka inkomstskattesatsen från 18,50 procent till 18,00 procent. År 2018 höjde 53 kommuner skattesatsen och 6 kommuner sänkte skattesatsen.

Statsandelarna för kommunernas driftsekonomi var ca 8,5 miljarder euro och de minskade med ca 50 miljoner euro jämfört med föregående räkenskapsperiod. Minskningen av statsandelen berodde mest på det ökade avdraget i anknytning till konkurrenskraftsavtalet samt justeringen av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna. Statsandelen ökade jämfört med nivån 2017 bl.a. till följd av kompensationen för kommunernas minskade skatteinkomster samt förändringen i invånarantalet och beräkningsfaktorererna.

Kommunernas årsbidrag var ca 2,1 miljarder euro. Årsbidraget minskade med ca 1,2 miljarder euro jämfört med 2017. Årsbidraget räckte inte riktigt till för att täcka avskrivningarna och även nettoinvesteringarna överskred årsbidraget med över 700 miljoner euro.

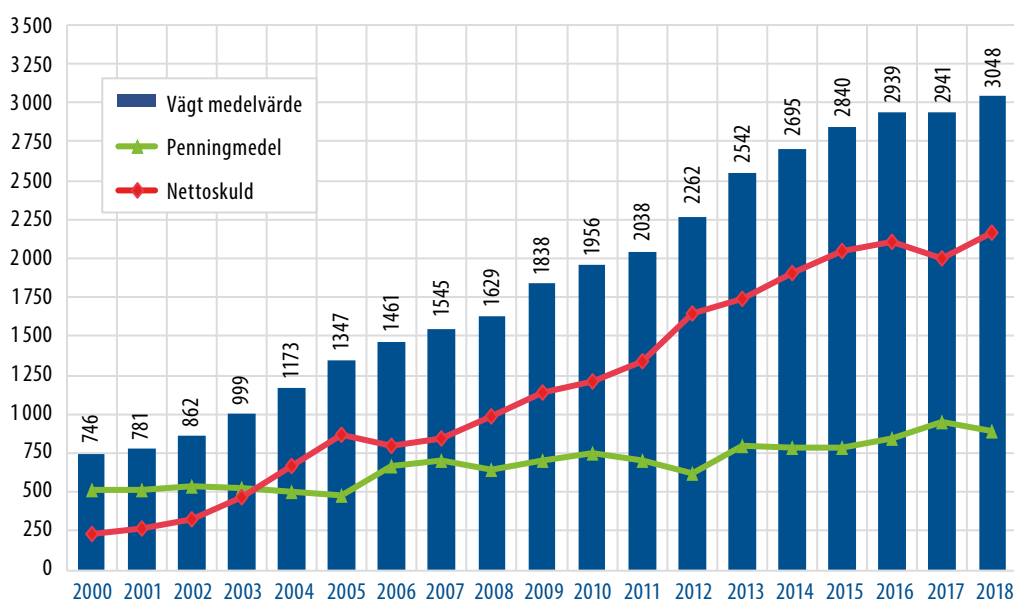
Årsbidraget minskade i alla kommunstorleksgrupper. Liksom under de föregående åren var årsbidraget i kommunstorleksgruppen med över 100 000 invånare klart högst och sjönk relativt sett minst 2018 (från 1 661 euro/invånare till 1 299 euro/invånare). I de övriga kommunstorleksgrupperna halverades årsbidraget från föregående år. Beträktat enligt landskap försämrades årsbidraget i alla landskap. Nyland stod för ca 58 procent av hela landets årsbidrag.

Antalet kommuner med ett negativt årsbidrag ökade avsevärt. År 2018 var antalet kommuner med negativt årsbidrag 43, medan endast 4 kommuner hade negativt årsbidrag ett år tidigare. Det sammanräknade negativa årsbidraget 2018 var ca -36,4 miljoner euro, medan det 2017 var endast ca -1,2 miljoner euro. Av kommunerna med negativt årsbidrag var 28 kommuner med färre än 6 000 invånare. I sammanlagt 202 kommuner räckte årsbidraget 2018 inte till för att täcka avskrivningarna, medan antalet sådana kommuner var 53 året innan och sammanlagt 100 år 2016. Enligt mätaren årsbidrag-avskrivningar hade endast ca 32 procent av kommunerna ekonomin i balans, dvs. att årsbidraget räckte till för att täcka avskrivningarna och nedskrivningarna. Året innan hade 82 procent av kommunerna ekonomin i balans enligt samma mätare.

Kommunernas investeringsutgifter steg till den högsta nivån under de senaste åren. De uppgick till 2,8 miljarder euro 2018, medan de året innan låg på ca 2,4 miljarder euro. Investeringarna ökade i synnerhet till följd av stora trafikprojekt samt byggprojekt inom social- och hälsovården, småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen.

Kommunernas lånestock började öka igen 2018 (figur 2). Lånestocken växte med ca 600 miljoner euro, dvs. 3,7 procent, till sammanlagt ca 16,7 miljarder euro, dvs. 3 048 euro/invånare. De nio största städernas andel av kommunernas hela lånestock förblev relativt sett på samma nivå som tidigare år, dvs. ca 38 procent av lånen i kommunerna i Fastlandsfinland.

Figur 2. Lånestocken i kommunerna i Fastlandsfinland 1995–2018, euro/invånare

Enligt kommunallagen som trädde i kraft 2015 ska kommunerna täcka ett underskott i balansräkningen för 2015 inom fyra år eller om underskottet uppgick till mer än 500 euro/invånare inom sex år. I boksluten för 2018 var det 40 kommuner som uppvisade ett underskott i balansräkningen och av dessa var det 8 kommuner som uppvisade ett underskott på över 500 euro/invånare. Underskottsbeloppet var sammanlagt ca 127 miljoner euro. Av de kommuner som uppvisade underskott var 12 kommuner sådana som har färre än 10 000 invånare.

Samkommunernas lånestock och underskott växer

Det sammanlagda verksamhetsbidraget för samkommunerna i Fastlandsfinland var 2018 ca 670 miljoner euro och försämrades jämfört med året innan med ca 80 miljoner euro, dvs. över 10 procent. Ändringen berodde framför allt på den relativt kraftiga ökningen av omkostnaderna som ökningen av verksamhetsintäkterna inte var tillräcklig för att täcka. Samkommunernas omkostnader har ökat kraftigare än verksamhetsintäkterna redan under flera år, och därför har verksamhetsbidraget försvagats i jämn takt.

Det försämrade verksamhetsbidraget avspeglades också i samkommunernas sammanlagda årsbidrag, som likaså minskade med ca 80 miljoner euro till sammanlagt 590 miljoner euro. Försämringen av verksamhetsbidraget och årsbidraget avspeglades också i räkenskapsperiodens resultat i samkommunerna. Det försämrades med ca 50 miljoner euro jämfört med året innan, men uppvisade fortfarande ett överskott på ca 30 miljoner euro. Räkenskapsperiodens resultat var negativt i 52 samkommuner, vars sammanlagda resultat för räkenskapsperioden var nästan -80 miljoner euro. Året innan var räkenskapsperioden negativ för 49 samkommuner, men deras sammanräknade negativa resultat för räkenskapsperioden var klart mindre, ca -30 miljoner euro.

Samkommunernas investeringar var fortfarande på en hög nivå, men ökade inte längre jämfört med året innan. Lånestocken i samkommunerna växte dock med över 415 miljoner euro, vilket tyder på att samkommunernas investeringar har finansierats mer än tidigare med lån. Samkommunernas sammanräknade lånestock vid utgången av 2018 uppgick till nästan 3,9 miljarder euro.

Tabell 3. Ekonomin i samkommunerna i Fastlandsfinland 2016–2018 och förändring 2017–2018

	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Bokslut 2018	Förändring 2017–2018, md euro	Förändring 2017–2018, procent
Verksamhetsintäkter	13,22	14,33	15,41	1,09	7,6 %
Omkostnader	-12,43	-13,58	-14,75	1,17	8,6 %
Verksamhetsbidrag	0,80	0,75	0,67	-0,08	-10,9 %
Årsbidrag	0,70	0,67	0,59	-0,08	-12,3 %
Avskrivningar och nedskrivningar	-0,60	-0,61	-0,62	0,01	1,1 %
Årsbidrag – avskrivningar	0,10	0,06	-0,03		
Räkenskapsperiodens resultat	0,17	0,08	0,03	-0,05	-65,8 %
Över-/underskott i balansräkningen	0,75	0,81	0,82	0,01	1,2 %
Nettoinvesteringar	-0,82	-1,06	-1,04	0,02	1,5 %
Årsbidrag – nettoinvesteringar	-0,12	-0,39	-0,45		
Lånestock	3,18	3,46	3,88	0,42	12,0 %
Penningtillgångar	1,05	1,17	1,11	-0,06	-4,9 %

Förändringarna i samkommunernas ekonomi kan i allmänhet förklaras med förändringar i sjukvårdsdistriktens ekonomi, eftersom t.ex. sjukvårdsdistriktens andel av

samkommunernas sammanlagda verksamhetsintäkter och omkostnader är över 65 procent och av samkommunernas lånestock över 50 procent.

Sjukvårdsdistriktens sammanräknade årsbidrag försvagades med ca 105 miljoner euro 2018. Sjukvårdsdistriktens sammanlagda resultat för räkenskapsperioden uppvisade ett underskott på nästan 40 miljoner euro, medan det ett år tidigare uppvisade ett överskott på över 40 miljoner euro. Antalet sjukvårdsdistrikt vars resultat för räkenskapsperioden var negativt ökade till tio och deras sammanräknade resultat för räkenskapsperioden var ca -60 miljoner euro.

Sjukvårdsdistriktens nettoinvesteringar uppgick till sammanlagt 740 miljoner euro och deras lånestock ökade med nästan 385 miljoner euro. Bakgrunden till detta utgörs i huvudsak av sjukhusbyggandet som länge varit livligt.

Utöver sjukvårdsdistriktens resultat svagt även för många utbildningssamkommuner. Bland de samkommuner som hade gjort ett negativt resultat för räkenskapsperioden var 14 samkommuner för yrkesutbildning och deras sammanräknade resultat för räkenskapsperioden var sammanlagt nästan -11 miljoner euro. Räkenskapsperiodens sammanlagda resultat för samtliga 34 utbildningssamkommuner uppvisade emellertid fortfarande ett överskott på ca 8 miljoner euro.

Antalet samkommuner med underskott och underskottsbeloppet i samkommunernas balansräkning har minskat under flera års tid, men denna utveckling verkar nu ha avstannat (tabell 4). Enligt bokslutsuppgifterna för 2018 har 19 samkommuner underskott i balansräkningen, sammanlagt över 51 miljoner euro. Största delen av samkommunernas underskott förklaras av sjukvårdsdistriktens underskott. Antalet sjukvårdsdistrikt som uppvisar underskott är åtta och deras sammanlagda underskottsbelopp överstiger 45 miljoner euro. Av detta belopp förklaras närmare 30 miljoner euro av det underskott som sjukvårdsdistriktet i Norra Savolax och Södra Karelen uppvisar, eftersom dessa samkommuner har ett underskott på ca 15 miljoner euro vardera.

Tabell 4. Samkommuner med underskott i balansräkningen 2013–2018 samt underskottsbelopp, mn euro

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Samkommuner med underskott, st.	39	34	28	22	16	19
Underskottets belopp, mn euro	-217,0	-192,1	-129,8	-70,4	-35,0	-51,5

Kommunkoncernernas årsbidrag försämrades och deras lånestock ökade

Det sammanlagda årsbidraget för kommunkoncernerna i Fastlandsfinland var nästan 4,75 miljarder euro, dvs. 863 euro/invånare. Jämfört med året innan försämrades årsbidraget med nästan 1,2 miljarder euro (tabell 5). På koncernnivå minskade årsbidraget i alla kommunstorleksgrupper.

Årsbidraget var negativt i 13 koncerner, medan det 2017 var positivt i alla koncerner. Av kommunkoncernerna med ett negativt årsbidrag hade 12 kommuner färre än 6 000 invånare och en kommun färre än 10 000 invånare. Beträktat per invånare var årsbidraget högst i gruppen med över 100 000 invånare och svagast i gruppen med färre än 6 000 invånare. Endast i kommunstorleksgruppen med över 100 000 invånare räckte kommunkoncernernas årsbidrag till för att täcka avskrivningarna. Inte i någon kommunstorleksgrupp räckte koncernernas årsbidrag till för att täcka nettoinvesteringarna. I endast 105 koncerner räckte årsbidraget till för att täcka avskrivningarna och i 87 koncerner för att täcka nettoinvesteringarna.

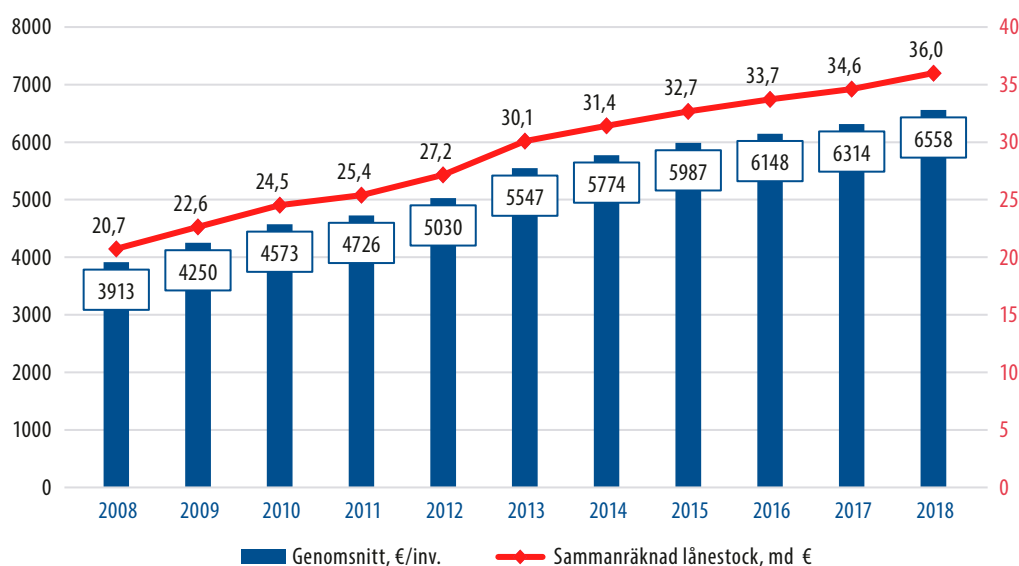
Tabell 5. Ekonomin i kommunkoncernerna i Fastlandsfinland 2016–2018 och förändring 2017–2018

	2016 bokslut	2017 bokslut	2018 bokslut	Förändring 2017–2018, md euro	Förändring 2017–2018, procent
Verksamhetsbidrag	-26,5	-26,0	-26,9	-0,95	-3,7 %
Skatteinkomster	21,9	22,4	22,3	-0,12	-0,5 %
Driftsekonomin statsandelar	10,1	9,7	9,6	-0,09	-0,9 %
Skattefinansiering totalt	32,0	32,1	31,9	-0,20	-0,6 %
Finansiella poster, netto	0,3	0,2	0,2		
Årsbidrag	5,3	5,9	4,7	-1,17	-19,8 %
Avskrivningar	3,9	4,2	4,3	0,13	3,1 %
Årsbidrag – avskrivningar	1,4	1,8	0,5	-1,30	
Nettoinvesteringar	-5,6	-5,8	-6,2	-0,41	-7,0 %
Årsbidrag – nettoinvesteringar	-0,4	0,1	-1,5	-1,58	
Lånestock	33,7	34,6	36,0	1,37	4,0 %
Penningtillgångar	6,9	7,6	7,4	-0,19	-2,5 %
Över-/underskott i balansräkningen	10,8	12,3	12,6	0,24	1,9 %

Kommunkoncernernas lånestock uppgick vid utgången av 2018 till ca 36 miljarder euro, dvs. 6 558 euro/invånare (figur 3). Lånestocken ökade med nästan 1,4 miljarder euro,

dvs. ca 4 procent. I euro ökade lånebeloppet mest i kommunstorleksgruppen med över 100 000 invånare. Kommunkoncernernas relativa skuldsättning ökade till nästan 81 procent, och soliditeten sjönk till ca 42 procent. Siffrorna var betydligt svagare än för primärkommunerna och även på koncernnivå svagare än 2015–2017. Kommunkoncernernas nettoinvesteringar ökade dock inte med ett belopp som motsvarar skulderna, utan nettoinvesteringarna ökade med endast ca 400 miljoner euro till sammanlagt 6,2 miljarder euro.

Figur 3. Lånestockens utveckling i kommunkoncernerna 2008–2018, euro/invånare och md euro

I kommunkoncernernas skuldsättningsutveckling märks det tydligt att betydande investeringar och funktioner överförs från primärkommuner till koncernbolag, samkommuner och andra sammanslutningar. När koncernernas skuldbelopp granskas bör det också beaktas att de uppgivna skuldbeloppen omfattar bl.a. de stora städernas mycket betydande infrastrukturprojekt, såsom västmetron och spårvägsprojekten samt sjukvårdsdistriktens betydande byggprojekt.

Kommunernas borgen för sammanslutningar som hör till samma koncern minskade något 2018. Det sammanlagda borgensbeloppet minskade från 8,56 miljarder euro till 8,51 miljarder euro. Därtill uppgick borgen för andras räkning till 1,51 miljarder euro och förblev på 2017 års nivå.

Kommunkoncernernas sammanlagda resultat för räkenskapsperioden försämrades avsevärt från 1,85 miljarder euro till 0,45 miljarder euro. Med beaktande av över-/underskotten under de tidigare räkenskapsperioderna hade koncernerna ett sammanräknat underskott

på ca 12,5 miljarder euro (2 288 euro/invånare) i balansräkningen. Resultatet för räkenskapsperioden 2018 var dock negativt i hela 186 kommunkoncerner (44 år 2017).

Även om nyckeltalen för kommunkoncernernas ekonomi försämrades tydligt 2018, har både antalet koncerner med underskott och beloppet av underskottet i balansräkningen minskat klart under de senaste åren. Ännu 2014 hade 103 koncerner underskott i balansräkningen som uppgick till sammanlagt ca 770 miljoner euro.

Verksamhetens och investeringarnas kassaflöde i kommunkoncernerna var ca -2,16 miljarder euro, dvs. -393 euro/invånare (-0,42 miljarder euro, dvs. -77 euro/invånare 2017). Verksamhetens och investeringarnas kassaflöde var positivt för 75 koncerner, medan antalet sådana koncerner 2017 var ca 150. Att kassaflödet är negativt innebär att utgifterna måste täckas antingen genom att minska de befintliga penningmedlen eller genom att ta nya lån.

Betraktat enligt kommunstorleksgrupp urskiljer sig kommunkoncernerna med över 100 000 invånare klart från den övriga kommunsektorn. De stora städernas andel av koncernernas årsbidrag är nästan 60 procent samt ca 65 procent av överskottet i balansräkningen, ca 50 procent av lånestocken och över 50 procent av nettoinvesteringarna.

Kommunstorleksgruppen med över 100 000 invånare var den enda där överskottet i balansräkningen ökade 2018. Helsingfors andel av överskottsbeloppet på ca 12,5 miljarder euro i kommunkoncernernas balansräkningar är ca 5,2 miljarder euro. Helsingfors överskott ökade med ca 480 miljoner euro. Däremot minskade överskotten i Jyväskylä, Tammerfors och Åbo; i övriga kommuner i denna kommunstorleksgrupp var förändringen liten. Mest minskade överskottet, både procentuellt och i euro, i kommunstorleksgruppen med färre än 6 000 invånare.

På basis av bokslutsuppgifterna uppvisade 39 koncerner underskott i balansräkningen, sammanlagt ca 96 miljoner euro. Alla dessa var kommuner med färre än 40 000 invånare, och av dessa var 24 kommuner sådana som har färre än 6 000 invånare.

Kommungruppen stora städer var också den enda grupp vars resultat för räkenskapsperioden var positivt. Av verksamhetsbidraget utgör emellertid de stora städernas andel endast cirka en tredjedel. Detta beror delvis på att verksamhetsinkomsterna i denna kommungrupp är högre än i andra kommuner. Betraktat enligt landskap urskiljer sig Nyland med en andel på ca 30 procent i fråga om de centrala ekonomiska nyckeltalen.

Tre nya kommuner omfattas av utvärderingsförfarandet i fråga om kommuner som har en speciellt svår ekonomisk ställning

Kommuner har sedan 2017 på basis av kommunkoncernernas ekonomiska nyckeltal kunnat omfattas av utvärderingsförfarandet i fråga om kommuner som har en speciellt svår ekonomisk ställning (det s.k. kriskommunförfarandet). På basis av koncernbokslutsuppgifterna för 2017 och 2018 var det fem kommuner som uppfyllde nyckeltalen för utvärderingsförfarandet. Jämijärvi och Östermark, som redan 2017 omfattades av utvärderingsförfarandet, uppfyller fortsättningsvis underskottskriteriet (mer än -500 euro/invånare och mer än -1 000 euro/invånare). Nya kommuner som omfattas av utvärderingsförfarandet är Honkajoki, Kyyjärvi och Vemo, alla på basis av underskottskriteriet.

Antalet kommuner som omfattas av utvärderingsförfarandet har dock hållit sig på en lägre nivå än väntat, med tanke på att det när kommunallagen reviderades uppskattades att upp till 20 kommunkoncerner på basis boksluten för 2012 och 2013 skulle omfattas av förfarandet. Enligt boksluten för 2013 och 2014 skulle ca 13 kommuner ha omfattats av förfarandet och enligt boksluten för 2014 och 2015 åtta kommuner. Enligt boksluten för kommunkoncernerna för 2015 och 2016 uppfylldes alla fyra kriterierna för utvärderingsförfarandet inte i någon koncern, och endast nio koncerner uppfyllde kriteriet för lånebeholdningen. På basis av boksluten för 2016 och 2017 inleddes inga utvärderingsförfaranden.

2. Effekterna på den kommunala ekonomin av statens budgetproposition för 2020

Detta avsnitt innehåller en beskrivning av de riktlinjer och åtgärder i statens budgetproposition för 2020 som inverkar på den kommunala ekonomin.

2.1 Den kommunala ekonomin i statens budgetproposition

2.1.1 Effekten på den kommunala ekonomin av ändringar i beskattningsgrunderna och betalningsgrunderna (budgetprop. avsnitt 8.1)

Kommunalskatt

Det föreslås att grunderna för beskattningen av förvärvsinkomster justeras 2020 så att de motsvarar förändringen i förtjänstnivåindexet. Ändringen bedöms minska intäkterna från kommunalskatten med 196 miljoner euro 2020. Dessutom föreslås det att beskattningen av förvärvsinkomster lindras till ett belopp av sammanlagt 200 miljoner euro genom en höjning av arbetsinkomstavrdraget, grundavdraget vid kommunalbeskattningen och pensionsinkomstavrdraget vid stats- och kommunalbeskattningen. Lättnaden riktas primärt till låginkomsttagare med löne-, pensions- och dagpenningssinkomst. Intäkterna från kommunalskatten uppskattas 2020 minska med 48 miljoner euro till följd av höjningen av arbetsinkomstavrdraget, med 59 miljoner euro till följd av höjningen av grundavdraget och med sammanlagt uppskattningsvis 25 miljoner euro till följd av höjningen av pensionsinkomstavrdraget vid stats- och kommunalbeskattningen. Den avdragsgilla delen av räntorna på bostadslån minskas fortsatt i enlighet med regeringsprogrammet, så att 15 procent av räntorna på bostadslån är avdragsgilla 2020. Ändringen bedöms öka intäkterna från kommunalskatten med 10 miljoner euro. Hushållsavdraget minskas med sammanlagt 92 miljoner euro. Ändringen bedöms öka intäkterna från kommunalskatten med 36 miljoner euro. Den temporära lagen om källskatt för löntagare från utlandet blir permanent och källskatten på löneinkomst lindras. Ändringen bedöms minska intäkterna från kommunalskatten med

3 miljoner euro 2020. I enlighet med regeringsprogrammet kompenseras kommunernas förluster av skatteinkomster fullt ut.

Samfundsskatt

Den ändring som gäller slopandet av indelningen av förvärvskällor för samfund och som träder i kraft 2020 uppskattas minska intäkterna från samfundsskatten med ca 11 miljoner euro på årsnivå. Den ändring av bestämmelserna om ränteavdragsbegränsningen som trädde i kraft 2019 bedömdes öka intäkterna från samfundsskatten med ca 10 miljoner euro 2019 och till sitt fulla belopp med sammanlagt ca 30 miljoner euro senast 2030. På grund av effekterna av de ovannämnda, motsatta ändringarna av beskattningsgrunderna görs det 2020 inga ändringar i utdelningen av samfundsskatten till följd av komensationer.

Vid regeringens budgetförhandlingar för 2020 kom man överens om att regeringen utreder och bereder en proposition som gäller dubbla avskrivningar för en tid av fyra år i syfte att sporra till maskin- och anläggningsinvesteringar. Dessutom utreder regeringen möjligheten att lämna en proposition om ett tidsbundet incitament för forskningssamarbete. Målet är att reformerna ska träda i kraft 2020. Bägge reformerna minskar intäkterna från samfundsskatten. Detta inverkar dock inte på kommunernas skatteinkomster, eftersom kommunerna enligt regeringsprogrammet kompenseras för de skatteintäktseffekter som ändringarna i beskattningsgrunderna medför, varför kommunernas andel av intäkterna från samfundsskatten i detta sammanhang höjs på motsvarande sätt.

Tabell 6. Effekterna på kommunernas skatteinkomster 2020 av de ändringar av beskattningsgrunderna som hänför sig till budgetpropositionen, mn euro

Indexjustering i beskattningsgrunderna för förvärvsinkomster	-196
Begränsning av ränteavdraget för bostadslån	10
Höjning av pensionsinkomstavdraget vid statsbeskattningen	-2
Höjning av pensionsinkomstavdraget vid kommunalbeskattningen	-23
Höjning av arbetsinkomstavdraget	-48
Höjning av grundavdraget	-59
Begränsning av hushållsavdraget	36
Permanentering av lagen om källskatt för löntagare från utlandet	-3
Sammanlagt	-285

2.1.2 Statsbidrag till kommunerna (budgetprop. avsnitt 8.2)

Statsbidragen till kommunerna uppgår till 11,6 miljarder euro, vilket är 8 procent mera än 2019. De kalkylerade statsandelarna är sammanlagt 8,1 miljarder euro, vilket är 16 procent mindre än i den ordinarie budgeten för 2019. Detta beror på att den kompensation för skatteinkomstförluster som tidigare ingått i statsandelen för kommunal basservice i fortsättningen betalas från ett separat anslagsmoment och inte längre räknas som statsandelar. Om kompensationen för skatteinkomstförluster alltså skulle tas med skulle förändringen i de kalkylerade statsandelarna vara nästan 7 procent jämfört med den ordinarie budgeten för 2019.

Tabell 7. Statsbidrag till kommuner och samkommuner 2018–2020, mn euro, och förändring 2019–2020, procent¹

	2018	2019	2020	Förändring 2018–2019, %
Kalkylerade statsandelar:	9 493	9 656	8 098	-16 %
FM ²	8 577	8 729	7 074	-19 %
UKM	916	928	1 024	10 %
därav samkommuner	967	978	1 040	6 %
Övriga statsbidrag:				
JM sammanlagt	30	20	0	-100 %
IM sammanlagt	5	5	5	0 %
FM sammanlagt ³	149	43	2 362	5 369 %
UKM sammanlagt	219	215	231	8 %
JSM sammanlagt	6	6	6	0 %
KM sammanlagt	54	63	49	-22 %
ANM sammanlagt	225	219	195	-11 %
SHM sammanlagt	398	405	539	33 %
MM sammanlagt	26	30	80	170 %
Övriga statsbidrag sammanlagt	1 112	1 006	3 468	245 %
Statsbidrag sammanlagt, mn euro	10 605	10 662	11 565	8 %

¹ Tabellen över statsbidragen till kommuner och samkommuner 2018–2020 är en sammanfattande tabell enligt huvudtitel. Den mera detaljerade tabell över statsbidragen som ingår i den allmänna motiveringen till budgetpropositionen finns som bilaga till kommunekonomiprogrammet.

² I nivån på statsandelen för basservice 2019 ingår inte det tillägg av engångsnatur på 237 miljoner euro som ingår i den tredje tilläggsbudgetpropositionen för 2019 och som regeringen beslutade tidigarelägga utbetalningen av till kommunerna till 2019.

³ Bokföringsnämndens kommunsektion bestämmer uppställningsformen för resultaträkningen i kommunerna och posternas innehåll. Anvisningen kan ändras slutgiltigt först när lagen har trätt i kraft. Den kompensation till kommunerna för skattebortfall som ingår i detta kommunekonomiprogram ska fr.o.m. 2020 ingå i tabellen för övriga statsunderstöd inom finansministeriets förvaltningsområde.

Finansministeriets förvaltningsområde

För statsandelen för kommunal basservice föreslås anslag på ca 7 074 miljoner euro, vilket är 1 654 miljoner euro mindre än i den ordinarie budgeten för 2019. Den minskade slutsumman under momentet beror på att kompensationerna för kommunernas

skatteinkomstförluster överförs till ett eget moment. Om compensationen beaktas, stiger statsandelen för basservice från 2019 till 2020 med ca 600 miljoner. Denna ökning stärker som helhet inte den kommunala ekonomin utan en betydande del av ökningen av statsandelen motsvarar antingen en minskning i övriga inkomster eller en ökning i kostnaderna.

Ökningen i statsandelen med 264 miljoner euro jämfört med nivån 2019 beror på en minskning av den nedskärning i statsandelen som hänför sig till konkurrenskraftsavtalet. I anslutning till justeringen av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna höjs statsandelen med 102 miljoner euro och indexförhöjningen (2,4 %) ökar statsandelen med ca 166 miljoner euro. Förändringarna i invånarantal och beräkningsfaktorer ökar statsandelen med något över 18 miljoner euro.

Som nya eller mer omfattande åligganden föreslås i enlighet med regeringsprogrammet en utvidgning av den subjektiva rätten till småbarnspedagogik, en minskning av gruppstorlekarna inom den småbarnspedagogiska verksamheten, stöd för mångfalden av familjer och livssituationer samt en ändring av Vasa centralsjukhus till ett sjukhus med omfattande jour. Dessutom genomförs de åtgärder som det tidigare fattats beslut om, dvs. en höjning av åldersgränsen för eftervård inom barnskyddet från 21 till 25 år och en tidigareläggning av undervisningen i A1-språket inom den grundläggande utbildningen. Sammantaget höjs statsandelen i anslutning till kommunernas ökade uppgifter med ca 36 miljoner euro.

Avsikten är att 10 miljoner euro av statsandelen används för en höjning av kommunernas statsandel enligt prövning.

Statsandelsprocenten för 2020 är 25,46. Den är 0,09 procentenheter högre än 2019. Ändringen beror på att nya och mer omfattande åligganden fullgörs så att statsandelen för dem är 100 procent och på att tre avdrag av bestående natur har överförts till statsandelsprocenten från de tidsbegränsade avdragen och tilläggen under momentet för statsandelen för basservice.

Det föreslås att compensationerna till kommunerna för förlorade skatteinkomster ska överföras från momentet för statsandel för kommunal basservice till ett eget moment. År 2019 betalades till kommunerna compensation till ett belopp av 1 967 miljoner euro från momentet för statsandel för basservice med anledning av de ändringar i beskattningsgrunderna som staten fattat beslut om och som genomförts 2010–2019. Compensationen för 2020 är 285 miljoner euro. Totalt uppgår compensationerna till kommunerna för förlorade skatteinkomster till 2 252 miljoner euro 2020.

Social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde

För servicestrukturreformen inom social- och hälsovården föreslås 90 miljoner euro 2020. Servicestrukturreformen finansieras med statsunderstöd 2020–2022. Servicestrukturreformen genomförs i etapper och den innefattar en bindande minimidimensionering (0,7) för omsorgspersonalen i enheter med heldygnsomsorg, tillräckliga resurser för hemvård och utvecklande av närståendevården, en nationell strategi för psykisk hälsa och trygghet av tillgången till basservice. Vid utvecklandet av servicestrukturen utvidgas dessutom användningen av den personliga budgeten för personer med utvecklingsstörning, genomförs ett program för arbetsförmåga som riktar sig till partiellt arbetsföra samt ett utvecklingsprogram för hemvården.

För vården av mödrar med missbruksproblem föreslås ett anslag på 1,5 miljoner euro och för stärkande av vården i livets slutskede och den palliativa vården ett anslag på 2 miljoner euro. För utvecklingen av barn- och familjetjänsterna och förlängningen av programmet för utveckling av barn- och familjetjänster anvisas 10 miljoner euro. Dessutom föreslås en höjning av anslaget för statens forskningsfinansiering med 4 miljoner euro 2020.

Undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde

De kalkylerade statsandelarna till kommunerna inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde uppgår till sammanlagt 1 024 miljoner euro, vilket är en ökning med 96 miljoner euro jämfört med den ordinarie budgeten för 2019. Ökningen i statsandelen med 22 miljoner euro jämfört med nivån 2019 beror på en minskning av den nedskärning i statsandelen som hänförs till konkurrenskraftsavtalet. I anslutning till justeringen av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna höjs statsandelen med 12 miljoner euro.

För hobbyer i anknytning till skoldagen föreslås 5 miljoner euro 2020. För stärkandet av priset per enhet för gymnasieutbildning föreslås 7,5 miljoner euro, varav 7,2 miljoner euro riktas till den kommunala ekonomin 2020.

För utbildning av fler arbetsplatshandledare föreslås 2,5 miljoner euro, varav 1,8 miljoner euro riktas till den kommunala ekonomin, för utveckling av den grundläggande konstundervisningen 2 miljoner euro, varav 0,9 miljoner euro riktas till den kommunala ekonomin och för stödande av verkstadsverksamhet för unga 2 miljoner euro, varav 1,4 miljoner euro riktas till den kommunala ekonomin 2020.

För förbättrande av kvaliteten och jämlikheten inom den grundläggande utbildningen föreslås 60 miljoner euro, varav 57 miljoner euro riktas till den kommunala ekonomin, och 25 miljoner euro till utveckling av kvaliteten och jämlikheten inom småbarnspedagogiken, varav 23,8 miljoner euro riktas till den kommunala ekonomin. För främjande av

kontinuerligt lärande föreslås 5 miljoner euro, varav 2,5 miljoner euro riktas till den kommunala ekonomin.

För anställning av lärare och handledare inom yrkesutbildningen och stödåtgärder i anslutning till undervisningen och handledningen föreslås 80 miljoner euro, varav 55,2 miljoner euro riktas till den kommunala ekonomin.

För att utvidga programmet Skolan i rörelse till olika åldersklasser föreslås 5,8 miljoner euro och för byggande av idrottsanläggningar 1,3 miljoner euro. För utvecklande av biblioteksväsendet föreslås 1 miljon euro. Dessutom anvisas 2,5 miljoner euro för utveckling av invandrarnas kompetens för att stärka förutsättningarna för sysselsättning.

Arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde

Kommunernas och den tredje sektorns roll i att främja integrationen av invandrare stärks bl.a. genom att statsunderstöd beviljas för kommunernas kompetenscentrumverksamhet, som enligt förslaget ska ökas med 4 miljoner euro. För rådgivningstjänster för invandrare föreslås 4 miljoner euro. För avtalsbaserat samarbete mellan staten, städerna och regionerna föreslås 15 miljoner euro, varav 14,7 miljoner euro riktas till den kommunala ekonomin, och för frivillig utveckling av regionerna föreslås 5 miljoner euro, varav 4,9 miljoner euro riktas till den kommunala ekonomin. Dessutom föreslås 1 miljon euro för Talent Hub-verksamheten.

Antalet kvotflyktingar höjs 2020 till minst 850 per år, och det föreslås därför ett tillägg på 0,5 miljoner euro till de ersättningar som betalas till kommunerna.

Miljöministeriets förvaltningsområde

Programmet Hållbar stadsutveckling fortsätter och för programmet föreslås 0,6 miljoner euro. I anslutning till MBT-avtalen anvisas 15 miljoner euro för understöd för kommunal teknik och 30 miljoner euro för MBT-startbidrag. Till förortsprogrammet riktas 4 miljoner euro. För ombyggnad av bostäder så att de lämpar sig för äldre föreslås 5 miljoner euro och för rivningsbidrag 8 miljoner euro.

2.1.3 Effekterna av statens åtgärder på den kommunala ekonomin (budgetprop. avsnitt 8.3)

I vidstående tabell ingår alla de statliga åtgärder som tas upp i budgetpropositionen och som har effekter på den kommunala ekonomin. Statens åtgärder stärker kommunernas ekonomi med 304 miljoner euro netto 2020.

	Utgifter	Inkomster	Sammanlagt
1. JUSTERING AV KOSTNADSFÖRDELNINGEN			
Justering av kostnadsfördelningen FM	0,0	102,0	102,0
Justering av kostnadsfördelningen UKM	0,0	11,6	11,6
JUSTERING AV KOSTNADSFÖRDELNINGEN SAMMANLAGT	0,0	113,6	113,6
2. ÄNDRINGAR I VERKSAMHETEN OCH BUDGETBESLUT			
FM, statsandelen för basservice			
Pensionsstöd till långtidsarbetslösa	-1,7	-1,9	-0,2
Överföring av beräkningen och utbetalningen av det grundläggande utkomststödet till FPA, minskning av kommunernas finansieringsandel	0,0	-9,5	-9,5
Utvidgning av rätten till eftervård inom barnskyddet (RP 237/2018, L 86/2018)	12,0	12,0	0,0
Upphörande av nedskärningen av semesterpenningen enligt konkurrenskraftsavtalet	0,0	264,0	264,0
Kompensation för nedskärningen av semesterpenningen	0,0	-237,0	-237,0
Eftervård inom barnskyddet	12,0	12,0	0,0
Tidigareläggning av undervisningen i A1-språket	7,5	7,5	0,0
Effektivisering av den specialiserade sjukvården	-90,0	-22,8	67,0
Besparing till följd av effektiviseringen av närstående- och familjevården	-40,0	-10,1	30,0
Subjektiv rätt till småbarnspedagogik	7,1	7,1	0,0
Minskning av gruppstorlekarna inom småbarnspedagogiken	6,7	6,7	0,0
Omfattande jour vid Vasa centralsjukhus	1,0	1,0	0,0
Stöd för mångfalden i fråga om familjer och livssituationer	2,0	2,0	0,0
FM sammanlagt	-83,4	31,0	114,3

	Utgifter	Inkomster	Sammanlagt
Social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde			
Tjänster som stöder boende hemma för frontveteraner	0,0	50,0	50,0
Stärkt psykosocialt stöd till barn i Uleåborg	-0,5	-0,5	0,0
Stöd till servicestrukturreformen inom social- och hälsovården och vissa andra utgifter	0,8	0,8	0,0
En bindande minimidimensionering (0,7) för omsorgspersonalen i enheter med heldygnsvård	5,0	5,0	0,0
Tillräckliga resurser för hemvård och utvecklande av närståendevården	5,0	5,0	0,0
Nationell, förvaltningsövergripande strategi för mental hälsa	10,0	10,0	0,0
Tillgång till basservice	60,0	60,0	0,0
Utökad forskningsfinansiering (statlig forskningsfinansiering för forskning inom socialvården)	4,0	4,0	0,0
Slopande av den nedsättning av förmåner som ingår i aktiveringsmodellen	10,0	0,0	-10,0
Utveckling av barn- och familjetjänster samt fortsättning av programmet för utveckling av barn- och familjetjänster	10,0	10,0	0,0
Tjänster för mödrar med missbruksproblem	1,5	1,5	0,0
Projekt för utveckling av hemvården	2,0	2,0	0,0
Utvidgning av försöken med personlig budget för personer med utvecklingsstörning	2,5	2,5	0,0
Ett program för arbetsförmåga riktat till partiellt arbetsföra	4,5	4,5	0,0
Utveckling av servicestrukturen för att trygga det andra inhemska språket (omfattande jour vid Vasa centralsjukhus)	0,0	1,0	1,0
Stärkande och utvecklande av vården i livets slutskede och den palliativa vården	2,0	2,0	0,0
SHM sammanlagt	116,8	157,8	41,0

	Utgifter	Inkomster	Sammanlagt
Undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde			
Upphörande av nedskärningen av semesterpenningen enligt konkurrenskraftsavtalet	0,0	22,4	22,4
Stöd för verkställandet av reformen av yrkesutbildningen	-9,8	-9,8	0,0
Understöd för åtgärder som främjar jämlikhet inom utbildningen	-12,8	-12,8	0,0
Främjande av jämlikheten och ökat deltagande inom småbarnspedagogiken	-2,5	-2,5	0,0
Stödjande av undervisning för elever med främmande modersmål	1,0	1,0	0,0
Ökning av utbudet av yrkesutbildning med 1 000 studerandeår för att minska ungdomsarbetslösheten och svara på kompetensbehoven	-3,1	-3,1	0,0
Genomförande av den nya gymnasielagen och utvecklande av kvaliteten på gymnasieutbildningen	-9,0	-9,0	0,0
Utvidgande av verksamheten inom Skolan i rörelse till verksamhet inom Studier i rörelse.	-2,5	-2,5	0,0
Tidigareläggning av A1-språket inom den grundläggande utbildningen	-0,3	-0,3	0,0
Kostnadseffekter till följd av gymnasiereformen	0,3	0,3	0,0
Utvidgning av försöket med avgiftsfri småbarnspedagogik	-4,9	-4,9	0,0
Främjande av jämlikheten inom och kvaliteten på förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen	-2,0	-2,0	0,0
Stödjande av traditionell klubbverksamhet	-3,0	-3,0	0,0
Utvidgande av verksamheten inom Skolan i rörelse till verksamhet inom Studier i rörelse.	-0,9	-0,9	0,0
Verkstadsverksamhet för unga samt uppsökande ungdomsarbete	-1,2	-1,2	0,0
Åtgärder för att motarbeta lockande av barn och unga i sexuella syften på nätet (gromning)	-0,8	-0,8	0,0
Stärkande av ungdomsarbetarnas kunnande om hur de kan bekämpa gromning, dvs. att barn och unga lockas och utnyttjas i sexuella syften, samt för utvecklingen av nya verksamhetsmodeller mot gromning	-0,2	0,2	0,4
Möjlighet för alla att delta i hobbyer i samband med skoldagen	8,8	5,0	-3,8
Stärkande av priset per enhet för gymnasieutbildning	17,1	7,2	-9,9
Utveckling av den grundläggande konstundervisningen	1,6	0,9	-0,7
Ökning av utbildningen för arbetsplatshandledare	1,8	1,8	0,0
Stödjande av yrkesutbildningen för idrottare	0,4	0,4	0,0
Främjande av idrott och elitidrott genom genomförande av åtgärderna i den idrottspolitiska redogörelsen	1,0	1,0	0,0
Stödjande av verkstadsverksamheten för unga	1,4	1,4	0,0
Statsbidrag för kvalitets- och jämlikhetsarbete inom den grundläggande utbildningen	67,1	57,0	-10,1
Statsbidrag för kvalitets- och jämlikhetsarbete inom småbarnspedagogiken	27,9	23,8	-4,2
Främjande av kontinuerligt lärande	2,5	2,5	0,0

	Utgifter	Inkomster	Sammanlagt
Anställning av lärare och handledare inom yrkesutbildningen. Finansiering riktas också till stödåtgärder i anslutning till undervisning och handledning. Tilläggsfinansieringen riktas till utbildningsanordnare i form av statsandelsfinansiering som en del av det kalkylerade finansieringssystemet.	55,2	55,2	0,0
Ett sektorsövergripande program för fysisk aktivitet inleds och ett idrottspolitiskt samordningsorgan inrättas; Utvidgning av programmet Skolan i rörelse till olika åldersklasser.	5,8	5,8	0,0
Anläggning av idrottsanläggningar inkl. motionsspår; en nationell strategi för rekreation och fritidsanvändning utarbetas.	1,3	1,3	0,0
Tillgång till allmänna bibliotek, bokbussar och samlingarnas mångsidighet	1,0	1,0	0,0
Utveckling av invandrarnas kompetens för att stärka förutsättningarna för sysselsättning	3,3	2,5	0,0
UKM sammanlagt	144,6	137,9	-6,7
Arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde			
Kommunernas kompetenscentrumverksamhet	5,7	4,0	-1,7
Höjning av flyktinkvoten	0,5	0,5	0,0
Rådgivningstjänster för invandrare	5,7	4,0	-1,7
Avtalsbaserat samarbete mellan staten, städerna och regionerna	18,4	14,7	-3,7
Frivillig utveckling av regionerna	6,1	4,9	-1,2
Talent Hub	2,0	1,0	-1,0
ANM sammanlagt	38,4	29,1	-9,3
Miljöministeriets förvaltningsområde			
Projektet för en reform av miljöskyddslagen och statsrådets förordning om miljöskydd och vissa andra författningar, tredje fasen, smidigare författningar	-1,0	0,0	1,0
Ändring av terrängtrafiklagen (1710/1995) så att kommunen kan ta ut en avgift för i 30 § i den lagen avsedda tillstånd till tävlingar och övningar med motordrivna fordon	0,0	0,2	0,2
Utveckling av miljöövervakningen	0,3	0,1	0,2
Fortsättning av programmet för hållbar stadsutveckling	0,6	0,6	0,0
Understöd för byggande av kommunalteknik, MBT	15,0	15,0	0,0
Startbidrag, MBT	30,0	30,0	0,0
Förortsprogrammet	4,0	4,0	0,0
Understöd för istandsättning av bostäder så att de lämpar sig för äldre	5,0	5,0	0,0
Rivningsbidrag	8,0	8,0	0,0
MM sammanlagt	61,9	62,8	1,3
3. ÄNDRINGAR SOM PÅVERKAR SKATTEINKOMSTERNA			
Höjning av de minsta pensionerna	0,0	50,0	50,0
Effekterna av statens åtgärder sammanlagt	278,3	582,4	304,1

3. Regeringens riktlinjer för den kommunala ekonomin

Den del i planen för de offentliga finanserna som gäller den kommunala ekonomin innehåller en utgiftsbegränsning för den kommunala ekonomin och regeringens andra riktlinjer för kommunernas ekonomi och uppgifter. Planen innehåller också en granskning av effekterna av statens åtgärder på den kommunala ekonomin samt utvecklingsutsikterna för den kommunala ekonomin på medellång sikt enligt de begrepp som används i kommunernas räkenskaper.

3.1 Riktlinjer för den kommunala ekonomin (planen för de offentliga finanserna, avsnitt 6.1)

I enlighet med statsrådets förordning (120/2014) ska i planen för de offentliga finanserna anges en med målet för det strukturella saldot inom kommunalekonomin konsekvent eukommunalekonomi omvärd begränsning för de utgiftsändringar som statens åtgärder föranleder för kommunalekonomin. Lokalförvaltningens finansiella ställning får uppvisa ett underskott på högst en halv procent i förhållanden till totalproduktionen 2023.

Enligt regeringsprogrammet ska kommunerna kompenseras för åtgärder som minskar, ökar eller utvidgar deras uppgifter och skyldigheter och för de ändringar i beskattningsgrunden som påverkar den kommunala ekonomin enligt nettobelopp genom att statsandelarna och/eller motsvarande fasta anslag ändras till hundra procent eller genom att andra uppgifter eller skyldigheter tas bort.

Utgiftsbegränsningen för den kommunala ekonomin

De nationella bestämmelserna om planen för de offentliga finanserna förutsätter att regeringen beslutar om en s.k. utgiftsbegränsning för den kommunala ekonomin. Utgiftsbegränsningen är en gräns i euro för den ändring i omkostnaderna som statens åtgärder

medför för den kommunala ekonomin. Avsikten är att utgiftsbegränsningen ska överensstämma med regeringens mål för det strukturella saldöt i den kommunala ekonomin. Utgiftsbegränsningen för den kommunala ekonomin garanterar dock inte att kostnadseffekterna genomförs till motsvarande belopp inom den kommunala ekonomin. Kommunerna kan själva besluta om bl.a. i vilken omfattning de genomför uppgifterna och skyldigheterna.

Vid dimensioneringen av utgiftsbegränsningen beaktas sådana åtgärder som är nya i förhållande till den tekniska plan för de offentliga finanserna som fastställdes den 4 april 2019 och som ingår i planen för de offentliga finanserna för 2020–2023 och budgetpropositionen för 2020. Regeringen har beslutat att nettoeffekten av regeringens beslut får öka omkostnaderna för den kommunala ekonomin med högst 520 miljoner euro 2023 jämfört med vårens tekniska plan för de offentliga finanserna.

Hur utgiftsbegränsningen omsätts i praktiken följs upp i samband med de årliga justeringarna av planen för de offentliga finanserna. Utgiftsbegränsningen får inte luckras upp jämfört med den nivå som angetts i denna plan för de offentliga finanserna, men den kan stramas åt.

I den utgiftsbegränsning som fastställts i denna plan för de offentliga finanserna har beaktats bl.a. återinförandet av den subjektiva rätten till dagvård och minskningen av gruppstorlekarna samt utvecklingen av servicestrukturen för social- och hälsovårdstjänster. I enlighet med den gällande lagstiftningen anvisas kommunerna en hundra procentig statsandel för nya eller utvidgade uppgifter och skyldigheter.

Tabell 8. Utgiftsbegränsningen för den kommunala ekonomin 2020–2023, mn euro

2020	2021	2022	2023
430	510	600	520

Andra statliga åtgärder som påverkar den kommunala ekonomin

Kommunerna ska kompenseras för de ändringar som görs i skattegrunderna.

Den kommunala ekonomin påverkas också av vissa åtgärder som den förra regeringen fattat beslut om. Till dessa hör bl.a. effektiviseringen av ordnandet av specialiserad sjukvård och den inbesparing som hänförs till utvecklingen av närstående- och familjevården.

Utgiftsbegränsningen omfattar bara åtgärder som påverkar omkostnaderna och som grundar sig på beslut.

Reformen av klientavgifterna inom social- och hälsovården minskar avgiftsintäkterna med 45 miljoner euro. Kommunernas statsandel för basservicen ökas i motsvarande utsträckning.

Den kumulativa effekten av statens åtgärder och behovet av anpassning av den kommunala ekonomin

Den kumulativa effekten på den kommunala ekonomin av de åtgärder som ingår i utgiftsbegränsningen bedöms vara i det närmaste neutral. Även om regeringens åtgärder ökar utgifterna för kommunerna, ökar statsunderstöden för dem nästan lika mycket.

Enligt den prognos som gjordes våren 2019 och som ligger till grund för regeringsprogrammet var underskottet inom lokalförvaltningen 0,7 procent i förhållande till totalproduktionen 2023 uttryckt i nationalräkenskapsbegrepp. I finansministeriets prognos har de åtgärder som ingår i denna plan för de offentliga finanserna och i statens budgetproposition för 2020 och som påverkar den kommunala ekonomin beaktats. De ekonomiska utsikterna och läget för den kommunala ekonomin har dock försämrats sedan i våras. Enligt den uppdaterade prognosen kommer underskottet inom lokalförvaltningen att vara 3,1 miljarder euro, dvs. -1,2 procent i förhållande till totalproduktionen 2023. För att målen för det strukturella saldot ska nås krävs det ytterligare anpassningsåtgärder inom lokalförvaltningen till ett belopp av ca 1,8 miljarder euro 2023. Detta belopp måste täckas med hjälp av kommunernas egna anpassningsåtgärder och statligt understödda produktivetsfrämjande åtgärder och sysselsättningsfrämjande åtgärder som ökar den ekonomiska tillväxten och därmed också skatteinkomsterna.

Kommunernas egna åtgärder

Kommunerna har en långtgående självstyrelse, och staten kan därför inte garantera en balansering av kommunernas ekonomi uteslutande genom sina egna åtgärder. Därmed vilar en stor del av ansvaret på kommunerna när det gäller att få jämvikt i ekonomin med hjälp av bl.a. strukturella reformer och ökad produktivitet. Att befolkningen blir allt äldre, nativiteten sjunker och allt fler är bosatta i landskapscentrumen försämrar förutsättningarna för den allt mer glesbefolkade landsbygden att ordna lagfästa uppgifter med nuvarande finansiering. Ett gammalt byggnadsbestånd och befolkningsutvecklingen ökar för sin del kommunernas behov av nybyggnation och reparationer under valperioden. Regeringen har inlett beredningen av en social- och hälsovårdsreform. Avsikten med reformen är att överföra social- och hälsotjänsterna och ordnandet av räddningsväsendet från kommunerna till 18 landskap. Detta minskar det utgiftstryck som den allt äldre befolkningen skapar på den kommunala ekonomin, men det undanröjer inte behovet av strukturella reformer.

3.2 Statliga åtgärder som påverkar den kommunala ekonomin (planen för de offentliga finanserna, avsnitt 6.2)

Statsbidrag och kommunernas uppgifter under ramperioden

Statsbidragen till kommunerna uppgår till ca 11,6 miljarder euro 2020. Av detta är statsandelen för basservice 7,1 miljarder euro och compensationen till kommunerna för förlorade skatteinkomster 2,3 miljarder euro. Om compensationen beaktas i statsandelarna ökar statsandelen för basservice med ca 600 miljoner euro jämfört med 2019. Ökningen beror huvudsakligen på att den minskning i statsandelen som hänför sig till nedskärningen av semesterpenningen i enlighet med konkurrenskraftsavtalet upphör 2019, på att kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna justeras och på indexhöjningen.

Indexhöjningen av statsandelen för kommunal basservice uppgår till ca 166 miljoner euro 2020 och av statsandelarna inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde till ca 32 miljoner euro. Justeringen av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna gjordes utifrån de realiserade utgifterna för 2017. Den ökar statsandelen för kommunal basservice med 102 miljoner euro och de statsandelar inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde som ska betalas till kommunerna med 11,6 miljoner euro.

Av statsandelsanslaget för kommunal basservice kan 10 miljoner euro anvisas för en höjning av kommunernas statsandel enligt prövning. Därtill får 10 miljoner euro användas av anslaget för ekonomiskt stöd för kommunsammanslagningar för sammanslagningsunderstöd enligt prövning för kriskommuner eller kommuner som riskerar att råka i kris. Detta anslag är en överföring från statsandelen för kommunal basservice.

För incitamentssystemet för digitalisering i kommunerna anvisas som en överföring från statsandelen för basservice 40 miljoner euro från och med 2020, dvs. 10 miljoner euro mer än 2019.

I enlighet med regeringsprogrammet föreslås medel för en utvidgning av den subjektiva rätten till småbarnspedagogik till ett belopp av 7,1 miljoner euro 2020 och 17 miljoner euro från och med 2021. I fråga om småbarnspedagogiken föreslås det också en ökning av statsandelen i samband med de minskade gruppstorlekarna med 6,7 miljoner euro 2020 och från och med 2021 ett tillägg på 16 miljoner euro om året. För att stödja mångfalden när det gäller familje- och livssituationer föreslås det att det avsätts 2 miljoner euro från och med 2020. För införandet av omfattande jour vid Vasa centralsjukhus föreslås en ökning av statsandelen med en miljon euro.

En anslagsökning på 5 miljoner euro för 2020 och 14,5 miljoner euro från och med 2021 föreslås för utökad morgon- och eftermiddagsverksamhet.

Statsandelen för basservice 2021 utökas i samband med den totala översynen av lagstiftningen om klientavgifterna inom social- och hälsovården med 45 miljoner euro. I samband med det utvidgade screeningprogrammet utökas statsandelen 2022 med 10 miljoner euro och för personaldimensioneringen inom barnskyddet med 9 miljoner euro.

Enligt lagen om statsandel för kommunal basservice är statsandelen för nya och mer omfattande statsandelsåliggande 100 procent.

Regeringen bereder en reform av social- och hälsovården där social- och hälsotjänsterna och ordnandet av räddningsväsendet överförs till landskapen. Det är meningen att ett flertal reformer inom social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde ska genomföras från och med 2023 under finansieringsmomentet för social- och hälsovårdsområdena. Sådana reformer är ökningen av den minimidimensionering som gäller omsorgspersonal, tillgången till basservice (vårdgaranti), ökade resurser för hemvård och utveckling av närståendevården, en nationell strategi för psykisk hälsa, förlängningen av programmet för utveckling av barn- och familjetjänster och den totala översynen av tjänster för personer med funktionsnedsättning. Under åren 2020–2022 föreslås det att en del av dessa åtgärder ska genomföras med hjälp av statsandelar. För detta ändamål anvisas sammanlagt 208,6 miljoner euro för 2023.

För utveckling av tjänsterna för barn och familjer och för en fortsättning på programmet för utveckling av barn- och familjetjänster anvisas 10 miljoner euro 2020, 8 miljoner euro 2021 och 5 miljoner euro 2022.

För tjänster för mödrar med missbruksproblem anvisas 1,5 miljoner euro och för utvidgning av försöket med personlig budget för personer med utvecklingsstörning föreslås 2,5 miljoner euro per år 2020–2021. För avgiftsfria preventivmedel för personer under 25 år anvisas årligen 5 miljoner euro 2021–2022. En bedömning av om verksamheten ska permanentas görs vid budgetmanglingen 2022.

För ett projekt för utveckling av hemvården föreslås 2 miljoner euro och för utveckling av terminalvården och den palliativa vården anvisas 2 miljoner euro årligen 2020–2022. För programmet för arbetsförmåga riktat till partiellt arbetsföra föreslås 4,5 miljoner euro 2020, 5,4 miljoner euro 2021 och 5,5 miljoner euro 2022.

För utvecklandet av servicestrukturen i syfte att trygga det andra inhemska språket anvisas årligen 1 miljon euro 2020–2022.

Den förlängda läroplikten ökar statsandelarna till kommunerna med 22 miljoner 2021, 65 miljoner euro 2022 och 107 miljoner euro 2023. Också för elev- och studerandevård föreslås det ett tillägg på 10 miljoner 2021, 20 miljoner euro 2022 och 29 miljoner euro 2023.

För att stärka priset per enhet för gymnasieutbildningen föreslås 7,5 miljoner euro, varav 7,2 miljoner euro riktas till den kommunala ekonomin.

För utveckling av kvaliteten och jämställdheten inom den grundläggande utbildningen föreslås åren 2020–2022 60 miljoner euro, varav 57 miljoner euro årligen riktas till den kommunala ekonomin. För utvecklande av kvaliteten och jämlikheten inom småbarnspedagogiken föreslås 25 miljoner euro 2020, varav 23,8 miljoner euro riktas till den kommunala ekonomin, och 50 miljoner euro per år 2021–2022, varav 47,5 miljoner euro riktas till den kommunala ekonomin. För främjande av kontinuerligt lärande anvisas 2,5 miljoner euro 2020. För anställning av lärare och handledare inom yrkesutbildningen och stödåtgärder i anslutning till undervisningen och handledningen anvisas 80 miljoner euro 2020, varav 55,2 miljoner euro riktas till den kommunala ekonomin.

För att utvidga programmet Skolan i rörelse till olika åldersklasser föreslås 5,8 miljoner euro och för byggande av idrottsanläggningar 1,3 miljoner euro 2020. För utvecklande av biblioteksväsendet anvisas 1 miljon euro 2020. Dessutom föreslås 2,5 miljoner euro årligen för utveckling av invandrarnas kompetens för att stärka förutsättningarna för sysselsättning åren 2020–2022.

Kommunernas och den tredje sektorns roll i att främja integrationen av invandrare stärks bl.a. genom att statsunderstöd beviljas för kommunernas kompetenscentrumverksamhet, som enligt förslaget ska beviljas ett tillägg på 4 miljoner euro 2020 och 3 miljoner euro årligen 2021–2022. Antalet kvotflyktingar ökas 2020 till 850 per år, och det föreslås därför att de ersättningar som betalas till kommunerna ska ökas med 0,5 miljoner euro 2020, 1,6 miljoner euro 2021, 2,6 miljoner euro 2022 och 3,6 miljoner euro 2023. Också för hälso- och sjukvården för papperslösa föreslås ett tillägg på 2 miljoner euro 2021 och ett tillägg på 3 miljoner euro om året med början 2022. För rådgivningstjänster för invandrare föreslås 4 miljoner euro 2020 och 3 miljoner euro årligen 2021–2022.

För avtalsbaserat samarbete mellan staten, städerna och regionerna föreslås 15 miljoner euro 2020, varav 14,7 miljoner euro riktas till den kommunala ekonomin, och 5 miljoner euro 2021, varav 4,9 miljoner euro riktas till den kommunala ekonomin. För frivillig utveckling av regionerna föreslås 5 miljoner euro, varav 4,9 miljoner euro riktas till den kommunala ekonomin åren 2020–2021. För Talent Hub-verksamheten föreslås 1 miljon euro 2020, 2 miljoner euro 2021 och 3 miljoner euro åren 2022–2023.

Programmet Hållbar stadsutveckling fortsätter och för programmet föreslås 0,6 miljoner euro årligen 2020–2022. I anslutning till MBT-avtalen anvisas 15 miljoner euro för understöd för kommunalteknik och 30 miljoner euro årligen för MBT-startbidrag 2020–2023. Till förortsprogrammet riktas 4 miljoner euro 2020 och 6,5 miljoner euro årligen 2021–2022. För ombyggnad av bostäder så att de lämpar sig för äldre föreslås 5 miljoner euro 2020 och 10 miljoner euro årligen 2021–2022. För rivningsbidrag anvisas 8 miljoner euro årligen 2020–2022 och 3 miljoner euro 2023.

I överensstämmelse med vad som beslutades under föregående regeringsperiod beräknas kommunernas utgifter i samband med effektiviseringen av den specialiserade sjukvården minska med 90 miljoner euro 2020 jämfört med 2019. Motsvarande avdrag från statsandelen är 22,9 miljoner euro. Sammanlagt har den effektiviserade specialistsjukvården beräknats minska hälso- och sjukvårdsutgifterna med 350 miljoner euro enligt prisnivån 2020.

Besparingen tack vare utvecklingen av närstående- och familjevården bedöms öka med 40 miljoner euro 2020 jämfört med 2019 och det motsvarande avdraget från statsandelarna är 10,2 miljoner euro 2020. Sammanlagt har besparingen beräknats uppgå till 220 miljoner euro enligt prisnivån 2020.

Statsbidragen är 11,6 miljarder euro 2020, 11,8 miljarder euro 2021, 12,1 miljarder euro 2022 och 12,2 miljarder euro 2023.

Tabell 9. Statsbidragen till kommuner och samkommuner, mn euro, ramären enligt prisnivån 2020

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kalkylerade statsandelar:	9 493	9 656	8 098	8 117	8 208	8 497
FM ¹	8 577	8 729	7 074	7 118	7 157	7 411
UKM	916	928	1 024	999	1 050	1 086
därav samkommunerna	967	978	1 040	997	999	1 001
Övriga statsbidrag:						
JM sammanlagt	30	20	0	0	0	11
IM sammanlagt	5	5	5	5	5	5
FM sammanlagt ²	149	43	2 362	2 560	2 737	2 838
UKM sammanlagt	219	215	231	241	239	190
JSM sammanlagt	6	6	6	1	1	1
KM sammanlagt	54	63	49	38	36	36
ANM sammanlagt	225	219	195	193	193	180
SHM sammanlagt	398	405	539	569	567	394
MM sammanlagt	26	30	80	85	79	57
Övriga statsbidrag sammanlagt	1 112	1 006	3 468	3 693	3 857	3 712
Statsbidrag sammanlagt, mn euro	10 605	10 662	11 565	11 809	12 064	12 209

¹ I nivån på statsandelen för basservice 2019 ingår inte det tillägg av engångsnatur på 237 miljoner euro som ingår i den tredje tilläggsbudgetpropositionen för 2019 och som regeringen beslutade tidigarelägga utbetalningen av till kommunerna till 2019.

² Bokföringsnämndens kommunsektion bestämmer uppställningsformen för resultaträkningen i kommunerna och posternas innehåll. Anvisningen kan ändras slutgiltigt först när lagen har trätt i kraft. Den kompensation till kommunerna för skattebortfall som ingår i detta kommunekonomiprogram ska fr.o.m. 2020 ingå i tabellen för övriga statsunderstöd inom finansministeriets förvaltningsområde.

4. Åtgärder i regeringsprogrammet som påverkar den kommunala ekonomin enligt förvaltningsområde

Inrikesministeriet – åtgärderna och deras effekter för kommunerna

Överföring av räddningsväsendet från kommunerna till landskapen

Som ett led i social- och hälsovårdsreformen överförs ordnandet av räddningsväsendet från kommunerna till 18 landskap. Den synergifördel som det nära sambandet mellan räddningsväsendet (räddningsverksamheten) och social- och hälsovården (den prehospitaleda akutsjukvården) medför tryggas i samband med reformen.

Den lag som gäller ordnandet av räddningsväsendet bereds och utfärdas enligt samma tidtabell som motsvarande lagstiftning inom social- och hälsovårdsväsendet. Målet är att bereda en gemensam regeringsproposition i samarbete med social- och hälsovårdsministeriet och finansministeriet. Räddningsväsendet är för närvarande en betydande tjänste-producent inom prehospitaleda akutsjukvård som social- och hälsovårdsväsendet har organiseringsansvaret för (prehospital akutsjukvård och första insatsen). Vid organiseringen av landskapens räddningsverk beaktas organiseringen av den prehospitaleda akutsjukvården för att möjliggöra synergifördelar mellan räddningsverken och landskapens hälsovårdsmyndigheter vid tillhandahållandet av prehospital akutsjukvård. Målet är att räddningsverken på ett betydande sätt ska delta i tillhandahållandet av prehospital akutsjukvård i landskapen. Konsekvenserna för kommunerna av överföringen av räddningsväsendets uppgifter preciseras i samband med beredningen av regeringens proposition.

Reform av räddningslagen

I enlighet med regeringsprogrammet ska räddningslagen revideras utgående från en övergripande utredning. En förstudie om räddningslagen inleds hösten 2019. Vilka

konsekvenser reformen av räddningslagen har för kommunerna klarnar i samband med förstudien och beredningen av regeringens proposition.

Finansministeriet – åtgärderna och deras effekter för kommunerna

Överföring av kompensationerna för kommunernas förlorade skatteinkomster från statsandelen för basservice till ett separat moment

I samband med budgetpropositionen för 2020 överlämnades en proposition med förslag till lag om ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice så att de kompensationer för förlorade skatter som betalas till kommunerna i statsbudgeten ska separeras från momentet för statsandel för kommunal basservice till ett eget budgetmoment. Propositionen baserar sig på den förstudie av behovet att utveckla kommunernas statsandelssystem som finansministeriet publicerade våren 2019³.

Kommunerna har sedan 2003 kompenserats för sådana förlorade kommunalskatteinkomster som beror på skatteavdrag och andra ändringar i beskattningsgrunderna som staten beslutat om. Sedan 2010 har statsandelskompensationen dimensionerats så att den är lika stor som det kommunvisa bortfallet av skatteinkomster och den har kompenserats kommunvis till samma belopp via statsandelen för basservice. År 2019 uppgick kompensationerna för förlorade skatteinkomster till ca 2 miljarder euro av statsandelen för basservice.

Syftet med den föreslagna ändringen är att öka insynen i statsandelssystemet samt underlätta bedömningen av statsandelsbeloppen och av statens deltagande i finansieringen av den kommunala basservicen. I syfte att öka insynen är avsikten att kompensationerna i fortsättningen också i kommunens bokföring ska avskiljas från statsandelarna till en separat post. Om ändringen genomförs inverkar den inte på kommunernas totala finansiering. Bestämmelser om förfarandet ska fortfarande finnas i lagen om statsandel för kommunal basservice och ersättning betalas till kommunen i samband med statsandelen för basservicen.

Incitamentsystem för digitalisering i kommunerna

För kommunernas incitamentsystem för digitalisering har det anvisats 30 miljoner euro i budgeten för 2019 som en överföring från statsandelen för kommunal basservice. Från och med 2020 är anslaget 40 miljoner euro. Incitamentet beviljas i form av statsunderstöd och det kan sökas av kommuner och samkommuner. Den första ansökan om statsunderstöd öppnades i augusti 2019 och ansökningarna skulle lämnas in till finansministeriet

3 Förstudie av behovet att utveckla kommunernas statsandelssystem. Finansministeriets publikationer 2019:18

senast den 19 september 2019. Understödet kunde sökas för förbättrande av kommunens ledning genom information, utnyttjande av data och för utvecklande av den informationsledning och de verksamhetsprocesser som anknyter till dessa. När understöd beviljas bedöms särskilt projektens samhälleliga och ekonomiska genomslagskraft samt projektens allmänna betydelse för kommunerna. År 2019 öppnas också en andra ansökningsomgång som enbart gäller projekt som genomförs gemensamt av kommunerna.

Utveckling av produktiviteten inom den offentliga förvaltningen

Regeringen vidtar i enlighet med regeringsprogrammet produktivitetåtgärder som bereds och följs vid de förhandlingar mellan regionerna och staten som förs i samband med planen för de offentliga finanserna. I juni 2019 i samband med den andra tilläggsbudgeten fattade riksdagen beslut om att anvisa ca 200 miljoner euro som budgeteras men inte använts för den landskaps- och vårdreform som förföll, till en reform av social- och hälsovården och räddningsväsendet och till produktivitetåtgärder inom den offentliga förvaltningen genom vilka betydande produktivetsbesparingar eftersträvas inom ramen för nuvarande lagstiftning.

Anslaget får användas för beredning och genomförande av produktivetsfrämjande åtgärder enligt regeringsprogrammet, till en reform av social- och hälsovården och räddningsväsendet och till betalning av utgifter för riksomfattande utvecklingsprojekt och pilotprojekt som anknyter därtill samt till betalning av understöd till kommuner och samkommuner samt andra sammanslutningar för effektivisering av verksamheten och för projekt som stöder reformen av social- och hälsovården och räddningväsendet. Av anslaget reserveras 4 miljoner euro för integrationsforskning inom social- och hälsovården.

Utvecklingsprojekt som hänför sig till främjande av produktiviteten inom den offentliga förvaltningen kan utöver utveckling av informationssystem gälla t.ex. effektivisering av underhållet och anskaffningen av kommunernas byggnadsbestånd samt utvecklande av platsberoende och servicenätverk. Beslut om fördelningen av och dispositionsplanen för anslagen fattas hösten 2019.

Revidering av kommunallagen

Den reviderade kommunallagen (410/2015) har i sin helhet tillämpats från ingången av den fullmäktigeperiod som började 2017. Det centrala målet med totalreformen av kommunallagen var att stärka den övergripande styrningen av kommunens verksamhet. Begreppet kommunens verksamhet omfattar utöver den juridiska kommunkoncernen även verksamhet som baserar sig på samarbete mellan kommuner, kommunens ägande, avtal eller kommunens finansiering. Till kommunallagen fogades bestämmelser om organisationsansvaret och ansvaret för produktion av tjänster. Dessutom skärptes bestämmelserna

om ledning, styrning och övervakning av kommunens verksamhet. En mycket betydande förändring som gällde kommunens ekonomi var de bindande bestämmelserna om underskott i kommunens balansräkning och om täckande av detta underskott.

Den reviderade kommunallagen har redan ändrats några gånger. Till lagen har fogats bl.a. ett nytt kapitel om ett utredningsförfarande i fråga om kommuner som har exceptionella svårigheter inom förvaltningen. Dessutom har paragrafen om förutsättningarna för att inleda utvärderingsförfarandet i fråga om kommuner som har en speciellt svår ekonomisk ställning (de s.k. kriskommunkriterierna) ändrats.

Erfarenheterna visar att finns det skäl att bedöma behoven av att utveckla kommunallagen åtminstone när det gäller bestämmelserna om ledning av kommunens verksamhet, kommunens förvaltning och ekonomi samt samarbetet mellan kommuner. Lagstiftningen bör granskas i fråga om den flexibilitet som omständigheterna i kommunen tillåter och möjligheterna att effektivisera övervakningen och hanteringen av kommunens risker. Bland annat bestämmelserna om tillsynen över produktionen i anslutning till organiseringsuppgiften bör preciseras. Till följd av den ökade differentieringen av kommunerna och det försämrade ekonomiska läget behöver bestämmelserna om utvärderingsförfarandet för kommuner och samkommuner utvecklas. Behovet att precisera bestämmelserna om kommunens verksamhet på marknaden beaktas genom att bestämmelsen om beviljande av lån eller av borgen eller annan säkerhet preciseras. Dessutom bör olika flexibla förvaltningsmodeller och samarbetsmodeller övervägas, även om den nuvarande kommunallagen är möjliggörande.

Finansministeriet tillsatte i augusti 2019 en arbetsgrupp för att utreda behovet att ändra kommunallagen samt sektioner för att se över bestämmelserna om kommunernas förvaltning och ekonomi. Arbetsgruppens och sektionernas mandattid löper ut den 30 september 2020.

Automatisk rapportering av kommunernas ekonomiska uppgifter samt lagstiftningen om produktion och rapportering av ekonomiska uppgifter om kommuner och samkommuner

Modellen för automatisk rapportering av kommunernas ekonomiska uppgifter baserar sig på det utvecklingsarbete som gjorts inom Kommuninformationsprogrammet. Syftet med modellen är att förbättra tillförlitligheten, jämförbarheten och aktualiteten hos de uppgifter som fås om kommunernas och samkommunernas ekonomi. Avsikten är inte att öka den statliga styrningen av kommunerna.

Avsikten är att regeringens proposition om de lagstiftningsändringar som införandet av en automatiserad modell för rapportering av kommunernas ekonomiska information

förutsätter ska överlämnas till riksdagen för behandling i oktober 2019. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2020. Den nya modellen ska från och med de uppgifter som gäller 2021 stegvis ersätta den datainsamling av kommunernas och samkommunernas ekonomiska uppgifter som Statistikcentralen gjort med stöd av statistiklagen. Modellen ska i fortsättningen också omfatta annan ekonomisk information som rapporteras regelbundet.

Det föreslås att bestämmelser om produktion och rapportering av ekonomisk information fogas till kommunallagen. Kommunerna och samkommunerna ska lämna de ekonomiska uppgifter som anges i eller med stöd av lagen i en interoperabel form till Statskontorets informationsresurs för ekonomisk information där uppgifterna är tillgängliga för användarna i enlighet med principen om öppna data. Det närmare informationsinnehållet och den tekniska formen för de ekonomiska uppgifter som ska lämnas grundar sig på samarbete med kommunerna och andra myndigheter som använder uppgifterna och fastställs årligen genom förordning av finansministeriet.

Verksamhetsmodellen bedöms minska kostnaderna för kommunernas ekonomiska rapportering efter genomförandefasen 2019–2021. I enlighet med realiseringen av nyttan föreslås det att kommunernas statsandelar minskas med 150 000 euro 2022, med ytterligare 300 000 euro 2023 och med ytterligare 150 000 euro 2024. Med minskningen finansieras kostnaderna för den nya verksamhetsmodellen. Detta täcker under hälften av kostnaderna för statskontorets informationsresurs.

Reformen av fastighetsskatten

I enlighet med regeringsprogrammet fortsätter den pågående reformen av fastighetsskatten. Syftet med fastighetsskatteformen är att få byggnadernas och markens beskattningsvärden att bättre motsvara deras verkliga värden.

De grundläggande utgångspunkterna för den reform som pågår vid finansministeriet är att de nuvarande beskattningsvärdena i stor utsträckning baserar sig på föråldrade grunder för bestämmande av beskattningsvärdet och att dessa inte tillräckligt väl beskriver prisskillnaderna mellan byggnader och markområden. Dessutom är målet med reformen ett tydligare och mer transparent värderingssystem än tidigare som också kan hållas uppdaterat på ett effektivare sätt än tidigare. Avsikten är inte att påverka nivån på fastighetsbeskattningen. Därför justeras variationsintervallen för beskattningsvärdena i samband med reformen så att kommunerna kan fastställa sin fastighetsskattesats så att skatteutfallet hålls på samma nivå som under tidigare år. När reformarbetet framskrider beaktas de politiska riktlinjer som preciserar noteringarna i regeringsprogrammet.

Enligt regeringsprogrammet ska reformen bedömas utifrån skäligen ändringar innan den ges. Dessutom ska det i enlighet med regeringsprogrammet utredas hur skattskyldigas låga betalningsförmåga kan beaktas. Därtill ska miljöaspekterna beaktas, fastighetsbeskattningen av vindkraftverk till havs sänkas och de områden som skyddats med stöd av naturvårdslagen befrias från fastighets beskattning. Fastighetsbeskattningen ska inte utvidgas till jord- och skogsbruksmark.

Undervisnings- och kulturministeriet – åtgärderna och deras effekter för kommunerna

Återinförande av den subjektiva rätten till småbarnspedagogik

I enlighet med regeringsprogrammet ska den subjektiva rätten till småbarnspedagogik återinföras. En ändring av lagen om småbarnspedagogik bereds som en lag som hänför sig till budgetpropositionen för 2020, och lagen föreslås träda i kraft den 1 augusti 2020. Återinförandet av den subjektiva rätten till småbarnspedagogik ökar kommunernas statsandel med 7,1 miljoner euro 2020 och därefter med 17 miljoner euro per år. Kommunerna ersätts till fullt belopp för kostnaderna för åtgärden (statsandel 100%).

Minskning av relationstalet inom småbarnspedagogiken

Den personaldimensionering som avses i 35 § i lagen om småbarnspedagogik och i 1 § i statsrådets förordning om småbarnspedagogik ändras genom en ändring av förordningen så att det i fortsättningen kan finnas sju barn i åldern 3–5 år per fostrare i stället för de nuvarande åtta. Ändringen ökar kommunernas statsandel med 6,7 miljoner euro 2020 och därefter med 16 miljoner euro per år. Kommunerna ersätts till fullt belopp för kostnaderna för åtgärden (statsandel 100%).

Program för kvalitets- och jämlikhetsarbete inom småbarnspedagogiken

I enlighet med regeringsprogrammet genomförs ett åtgärdsprogram som ska främja kvaliteten och jämlikheten och öka deltagandet inom småbarnspedagogiken. För programmet för kvalitets- och jämlikhetsarbete inom småbarnspedagogiken anvisas 25 miljoner euro för 2020 och 50 miljoner euro för 2021 och 2022 vardera. Som en del av åtgärdsprogrammet utvecklas bl.a. en trestegsmodell för stöd inom småbarnspedagogiken, genomförs ett pilotförsök med tvåårig förskola, utvidgas försöket med avgiftsfri småbarnspedagogik på deltid för 5-åringar och skapas en kontakt mellan rådgivningsbyrån och småbarnspedagogiken. Programmets innehåll och effekter för kommunernas ekonomi preciseras när beredningen framskrider.

Program för kvalitets- och jämlikhetsarbete inom den grundläggande utbildningen

Regeringen inleder ett program för kvalitets- och jämlikhetsarbete inom den grundläggande utbildningen i syfte att förbättra inlärningsresultaten och minska ojämlikheten. För programmet anvisas 60 miljoner euro per år under perioden 2020–2022. Målet med det treåriga programmet är att stärka jämställdheten i utbildningen, stöda lärarbetet samt stärka kvaliteten på den grundläggande utbildningen. Projekteten syftar till att ingripa i differentieringen av inlärningsresultaten, stärka stödet för lärandet och utbildningens kvalitet samt stöda flexibla och individuella övergångar under de första åren. Programmets innehåll och effekter för kommunernas ekonomi preciseras när beredningen framskrider.

Möjlighet för alla att delta i hobbyer i samband med skoldagen

För främjande av hobbymöjligheterna i samband med skoldagen anvisas 5 miljoner euro för 2020. Undervisnings- och kulturministeriet anvisar anslaget som en del av statsandelen för morgon- och eftermiddagsverksamheten vid skolorna. Genom anslagsökningen utökas den morgon- och eftermiddagsverksamhet som erbjuds eleverna genom att alla ledda timmar som ordnas i enlighet med lagen om grundläggande utbildning finansieras med en statsandel på 57 procent. Samtidigt möjliggörs en utvidgning av verksamheten genom en ökning av det antal ledda timmar som finansieras. Syftet med morgon- och eftermiddagsverksamheten är att erbjuda barnen sådan allsidig och rekreerande verksamhet som motsvarar deras behov, och på så sätt stöder morgon- och eftermiddagsverksamheten barnens möjligheter att delta i hobbyer och introducerar dem i mån av möjlighet i olika fritidsintressen. I enlighet med lagen om grundläggande utbildning kan det bestämmas en månadsavgift för morgon- och eftermiddagsverksamheten. Åtgärdens innehåll och effekter för kommunernas ekonomi preciseras när beredningen framskrider.

Främjande av kontinuerligt lärande

Som ett medel på kort sikt utökas utbildningen med låg tröskel inom det fria bildningsarbetet i syfte att utbilda vuxna med svaga grundläggande färdigheter. För detta ändamål anvisas 5 miljoner euro som statsunderstödsfinansiering för 2020.

Utveckling av invandrarnas kompetens genom kompetenscenterverksamhet

Finansieringen av invandrarnas kompetenscentrumverksamhet utökas med 2,5 miljoner euro 2020–2022 för att utveckla invandrarnas kompetens så att förutsättningarna för sysselsättning stärks. Anslaget riktas till intensifierad kartläggning av kundens kunnande, handledning till arbetsliv och behövlig utbildning och vid behov stöd under utbildningen eller arbetet. Genomförandet sker i samarbete mellan arbets- och näringsförvaltningen, kommunerna och läroanstalterna.

Stärkande av priset per enhet för gymnasieutbildning

Priset per enhet för gymnasieutbildningen stärks med 18 miljoner euro. Anslagsökningen för finansieringen av gymnasieutbildningen genomförs så, att beloppet av det avdrag som görs från det genomsnittliga priset per enhet för gymnasieutbildning sänks. Detta ökar statens utgifter med ca 7,5 miljoner euro per år, varav 7,2 miljoner euro avser den kommunala ekonomin. Kommunernas självfinansieringsandel av anslagsökningen för stärkande av priset per enhet för gymnasieutbildningen är ca 10,5 miljoner euro.

Utvidgning av läroplikten

I enlighet med regeringsprogrammet höjs läropliktsåldern till 18 år och vidtas åtgärder för att genomföra avgiftsfri utbildning på andra stadiet. För detta ändamål anvisas 22 miljoner euro för 2021, 65 miljoner euro för 2022 och 107 miljoner euro för 2023. Åtgärdernas innehåll och effekter för kommunernas ekonomi preciseras när beredningen framskrider.

Stärkande av elev- och studerandevården inom den grundläggande utbildningen och på andra stadiet

Tjänsterna inom elev- och studerandevården stärks inom den grundläggande utbildningen och på andra stadiet. För denna åtgärd anvisas 10 miljoner euro för 2021, 20 miljoner euro för 2022 och 29 miljoner euro för 2023. Åtgärdens innehåll och effekter för kommunernas ekonomi preciseras när beredningen framskrider.

Anställning av lärare och handledare inom yrkesutbildningen samt andra stödåtgärder

Anslaget för anställning av lärare och handledare inom yrkesutbildningen samt andra stödåtgärder som behövs för att säkerställa den undervisning och handledning som de studerande behöver ökas med 80 miljoner euro 2020. Det beräknas att ca 55 miljoner euro av detta belopp riktas till den kommunala ekonomin.

Utbildningsanordnarna kan använda det tilläggsanslag som anvisas för ändamålet inte bara för att anställa nya lärare och handledare utan också för att öka antalet undervisningstimmar för de nuvarande timlärarna samt för att anställa stödpersonal för undervisningen, varvid lärarnas arbetsinsats kan riktas mer till undervisningen. Tilläggsanslaget kan vid behov också användas för andra stödåtgärder som hänför sig till säkerställandet av den undervisning och handledning som de studerande behöver, såsom utveckling av inlärningsmiljöer och pedagogiska verksamhetsmodeller. Tilläggsfinansieringen riktas till anordnare av yrkesutbildning som en del av det kalkylerade finansieringssystemet som en behovsprövad höjning av basfinansieringen. En del riktas till kommunbaserade anordnare av yrkesutbildning.

Ökning och utveckling av utbildningen för arbetsplatshandledare samt stödande av yrkesutbildningen för idrottare

Anslaget för ökning och utveckling av utbildningen för arbetsplatshandledare ökas med 2,5 miljoner euro fr.o.m. 2020, varav uppskattningsvis 1,8 miljoner euro riktas till den kommunala ekonomin. Dessutom ökas stödet till yrkesutbildning för idrottare med 0,5 miljoner euro fr.o.m. 2020, varav uppskattningsvis 0,4 miljoner euro riktas till den kommunala ekonomin. Tilläggsfinansieringen riktas till anordnare av yrkesutbildning som en del av det kalkylerade finansieringssystemet som en behovsprövad höjning av basfinansieringen. En del av finansieringen riktas till kommunbaserade anordnare av yrkesutbildning.

Utveckling av den grundläggande konstundervisningen

Statsandelarna per undervisningstimme för den grundläggande konstundervisningen stärks med ett anslagstillägg på 2 miljoner euro fr.o.m. 2020, varav 0,9 miljoner euro riktas till den kommunala ekonomin. De undervisningstimmesspecifika statsandelstimmarna enligt anslagsökningen riktas till sådana utbildningsanordnare som överskrider det antal undervisningstimmar som fastställts för dem samt till nya utbildningsanordnare. Åtgärdens innehåll och effekter för kommunernas ekonomi preciseras när beredningen framskrider.

Kommunernas biblioteksväsende

Understödsanslagen för biblioteksväsendet ökas med 1 miljon euro 2020 för att stödja anskaffningen av biblioteksbilar.

Kommunernas idrottsväsende

Inom idrottsväsendet anvisas uppskattningsvis 11,3 miljoner euro som en anslagsökning för 2020–2023 i form av åtgärder som påverkar den kommunala ekonomin, varav 8,1 miljoner euro avser budgetåret 2020. Åtgärderna fokuserar på genomförandet av den idrottspolitiska redogörelsen. Målet är att främja en motionsinriktad livsstil och öka delaktigheten, välfärden och hälsan i alla åldersklasser. År 2020 anvisas ett separat anslag av engångsnatur för byggande av idrottsanläggningar för rekreation samt utarbetas ett sektorsövergripande program för fysisk aktivitet. Anslag anvisas också för programmen Vuxna i rörelse, Studier i rörelse och Småbarnspedagogik i rörelse. Tilläggsåtgärderna för att på ett jämlikt sätt främja målinriktade idrotts hobbyer i skolorna ingår i anslaget för yrkesutbildning.

Kommunernas ungdomsarbete

Inom ungdomsarbetet anvisas uppskattningsvis 5,6 miljoner euro som en anslagsökning för 2020–2023 i form av åtgärder som påverkar den kommunala ekonomin, varav 1,4 miljoner euro avser 2020. Åtgärderna gäller stödande av verkstadsverksamheten.

Jord- och skogsbruksministeriet – åtgärderna och deras effekter för kommunerna

Åtgärdsprogram för att utveckla livskraften och välfärden i områden som avfolkas

För att livskraften och välfärden ska kunna utvecklas också i sådana regioner som avfolkas ska det i enlighet med regeringsprogrammet utifrån förslaget av en parlamentarisk arbetsgrupp för glesbefolkade områden göras en konsekvensbedömning och utarbetas ett åtgärdsprogram som inbegriper försök. Försöken kan t.ex. gälla nya verksamhetsätt som gäller glesbygden, mobilitetstjänster som överskrider förvaltningsgränserna samt multikalitet. Helheten inbegriper också en förhandsbedömning av åtgärder som har samband med beskattning och studielånsavdrag enligt norsk modell samt utredning av möjligheterna att ta i bruk ett glesbygdstillägg. Under hösten 2019 utarbetas en noggrannare plan för beredningen och uppföljningen av försöksprojekten.

Kommunikationsministeriet – åtgärderna och deras effekter för kommunerna

Klimatbaserade nivåförhöjningar av stödet till kollektivtrafiken och upphandlingen av kollektivtrafik

Stödet till kollektivtrafiken och upphandlingen av kollektivtrafik får enligt regeringsprogrammet en klimatbaserad nivåförhöjning, som årligen uppgår till 20 miljoner euro. Inga närmare riktlinjer har dragits upp för användningen av anslaget. Kommunerna har till stora delar ansvarat för finansieringen av kollektivtrafiken. När det gäller användningen av tilläggsanslaget måste man dock ännu dra upp riktlinjer för huruvida det för nivåförhöjningen förutsätts att kommunerna också ökar sin egen finansieringsandel.

Direktivet om rena fordon

En utredning om det nationella sättet att genomföra direktivet om rena fordon och om de ekonomiska konsekvenserna har inletts. Direktivet ska genomföras nationellt senast den 1 augusti 2020. Det är fråga om ett ärende som omfattar hela EU, men där det ändå finns ett nationellt handlingsutrymme.

Förlängning av bredbandsprogrammet

I enlighet med regeringsprogrammet ska investeringsskulden för bredbandsnätet avvecklas genom att genomförandet av bredbandsprogrammet fortsätter. Programmet ska gälla områden där kommersiellt bredband inte planeras förrän 2025. En förlängning av programmet är en del av regeringens åtgärder för att avveckla investeringsskulden för bredband och stöder regeringens mål att varje medborgare ska ha tillgång till snabbt bredband. En förutsättning för kommunernas digitala tjänster är snabba och störningsfria dataförbindelser. En förlängning av stödprogrammet stöder utbyggnaden av bredband och främjar digitalisering i kommunerna. De närmare ekonomiska konsekvenserna av en förlängning av stödprogrammet beror på omfattningen av stödprogrammet och på vad som föreskrivs om kommunernas betalningsandel i den kommande lagstiftningen om stödprogrammet. Utöver det nya bredbandsprogrammet fullföljer regeringen åtagandena i det tidigare stödprogrammet Snabbt bredband inom ramen för de anslag som budgeterats tidigare år.

Arbets- och näringsministeriet – åtgärderna och deras effekter för kommunerna

Region- och stadsutveckling

Regeringens stadspolitiska åtgärder samordnas och utvecklas av den stadspolitiska samarbetsgruppen. Den stadspolitiska samarbetsgruppen deltar bl.a. i utarbetandet av den nationella stadsstrategin, som bereds under samordning av finansministeriet. Avsikten är att utifrån det regionstadsprogram som färdigställdes sommaren 2018 verkställa ett genomförandeprogram för regionstadsprogrammet.

Den nationella stadsstrategin och genomförandeprogrammet för regionstadsprogrammet innehåller riktlinjer och åtgärder som syftar till tillväxt och sysselsättning i regionerna. Dessa och andra mål i regeringsprogrammet främjas genom ett intensivt samarbete inom statsrådet och en öppen dialog med städerna.

Regeringsprogrammet betonar avtalsmodellen i region- och stadsutvecklingen. Målet är att förtydliga avtalsmodellen och föra in riktlinjerna i regeringens regionutvecklingsbeslut som en del av handlingskonceptet för regionutveckling. Det beräknas att nya avtal ingås mellan städerna/regionerna före utgången av 2020. Genom avtalen samordnas städernas/regionernas och statens resurser för att uppnå gemensamt överenskomna mål. På detta sätt förbättras åtgärdernas genomslagskraft.

För att stödja målen för regionutvecklingen i regeringsprogrammet föreslås i budgetpropositionen för 2020 ett anslag på 15 miljoner euro för ovannämnda främjande av det

avtalsbaserade samarbetet mellan staten, städerna och regionerna och ett anslag på 5 miljoner euro för frivillig utveckling av regionerna.

Enligt regeringsprogrammet har landskapsförbunden också i fortsättningen en viktig roll som främjare av regionutvecklingen och samarbetet. Med den finansiering som är avsedd för frivillig utveckling av regionerna stöds landskapsförbundens uppgift som regionutvecklingsmyndighet. Anslaget kan användas för utvecklingsprojekt som baserar sig på regionernas starka sidor och specialisering enligt regeringens regionutvecklingsbeslut och landskapsprogrammen, för utrednings- och utvecklingsprojekt mellan flera parter som förutsätter snabba insatser och för vilka andra myndigheters finansiella instrument inte lämpar sig.

Konceptet Talent Hub

Regeringen har som mål att öka invandringen av kunnig arbetskraft. Vid sidan av de statliga åtgärderna spelar städerna en mycket central roll när det gäller att locka och förankra internationella experter, eftersom dessa experter till största delen flyttar till stadsregioner.

Som en del av programmet Talent Boost bildas på de största högskoleorterna samordnade servicekoncept för att locka och förankra internationella experter samt sammanföra internationella experter och företag. Detta servicekoncept har arbetsnamnet "Talent Hub".

För genomförande av konceptet Talent Hub anvisas sammanlagt 9 miljoner euro åren 2020–2023. Finansieringen riktas speciellt till att främja etableringen av Talent Hub-verksamheten på de största högskoleorterna. Talent Hub-verksamheten utgår från regionens och dess företags behov och för samman aktörer som har anknytning till regionens internationella experter och internationella rekrytering. En Talent Hub är ett serviceställe där företag och internationella experter över en enda disk får information om alla tjänster i regionen som har samband med internationella experter, oberoende av tjänsteproducent.

Talent Hub-utvecklingen har inletts i huvudstadsregionen, Åbo, Tammerfors, Österbotten, Joensuu och Uleåborg. I Villmanstrand, Jyväskylä, Seinäjoki och Kuopio har man börjat bygga upp ett nätverk av aktörer, och i flera andra städer har en diskussion om frågan inletts.

Utveckling av förvaltningen när det gäller sysselsättningstjänsterna

I enlighet med noteringarna i regeringsprogrammet ökas kommunernas ansvar för ordnandet av arbets- och näringstjänster. Genomförandet sker i etapper så att de regionala sysselsättningsförsök som avslutades vid utgången av 2018 fortsätter och utvidgas våren 2020. Våren 2021 inleds mer omfattande tillväxt- och sysselsättningsprogram i städer, där

städernas ansvar för ordnandet av arbets- och näringstjänster ökar ytterligare. Kommunprojekten beräknas i detta skede pågå i cirka tre år. Beslut om huruvida projekten ska fortsätta och om permanenta servicestrukturer fattas under regeringsperioden.

Stärkande av kommunernas roll i integrationen

I enlighet med regeringsprogrammet ska aktiv integration av invandrare i det finländska samhället stärkas, effektiviseras och påskyndas.

Kommunernas roll i främjandet av integrationen stärks genom att statsunderstöd beviljas för kommunernas kompetenscentrumverksamhet och handlednings- och rådgivningstjänster för invandrare. För dessa åtgärder anvisas uppskattningsvis sammanlagt 8 miljoner euro 2020 och 6 miljoner euro per år under perioden 2021–2022.

Integration

Staten ersätter i enlighet med 6 kap. i lagen om främjande av integration (1386/2010) kommunen för kostnaderna för mottagandet av flyktingar enligt en kalkylmässig grund eller enligt de faktiska kostnaderna. De kalkylerade ersättningarna till kommunerna för mottagande av flyktingar och främjande av integration har från och med april 2016 betalats automatiskt utan särskild ansökan.

Enligt de faktiska kostnaderna ersätts kommunen för de kostnader som föranleds av flyktingars utkomststöd för högst tre år samt för de i lagen angivna specialkostnaderna, tolkningstjänsterna och kostnaderna för omsorg om minderåriga. Som dimensioneringsgrund för 2020 har använts enhetskostnader som beräknats på basis av de kostnader som betalats 2018. De enhetskostnader som används som grund för dimensioneringen varierar något från år till år beroende på antalet personer som omfattas av olika ersättningar och de åtgärder som ersätts.

Behovet av anslag grundar sig på en årlig uppskattning av antalet personer som får internationellt skydd och andra personer som omfattas av ersättningarna. År 2016 mångdubbades antalet asylsökande som fått uppehållstillstånd jämfört med 2015. De som omfattades av ersättningarna 2016 omfattas inte längre av de kalkylerade ersättningarna 2020, men antalet personer som omfattas av ersättningarna är fortfarande högre än före 2016.

År 2016 mer än tiofaldigades också antalet barn som vistas i landet utan vårdnadshavare jämfört med 2015. Antalet familjegrupper och andra bostadsenheter som inrättats för vård av och omsorg om barn som vistas i landet utan vårdnadshavare är ännu 2020 högre än under de föregående åren, men dock lägre än 2019.

I enlighet med regeringsprogrammet höjs antalet kvotflyktingar 2020 till minst 850. Efter det beräknas det årliga antalet kvotflyktingar vara mellan 850 och 1 050 med beaktande av antalet asylsökande. Den ökning av utgifterna som beror på höjningen av kvoten (100 pers.) beräknas vara 0,5 miljoner euro 2020, 1,6 miljoner euro 2021, 2,6 miljoner euro 2022 och 3,6 miljoner euro 2023.

De kalkylerade ersättningarna betalas för tre år, i fråga om kvotflyktingar för fyra år. Av dem som omfattas av de kalkylerade ersättningarna beräknas 20 procent vara under 7 år och 80 procent personer som fyllt 7 år. I uppskattningen har man använt den ersättningsnivå som fastställs i statsrådets förordning (1393/2011), dvs. 6 845 euro/år för 0–6-åringar och 2 300 euro/år för personer som fyllt 7 år. De kalkylerade ersättningarna beräknas 2020 omfatta ca 16 527 personer, 2021 ca 16 501 personer, 2022 ca 16 365 personer och 2023 ca 15 745 personer.

Genomförande av strukturfondsprogrammen

Merparten av finansieringen för programperioden 2014–2020 kanaliseras via Finlands strukturfondsprogram Hållbar tillväxt och jobb 2014–2020, som genomförs i Fastlandsfinland. Åland har ett eget program. Dessutom deltar Finland i gränsöverskridande program för regionalt samarbete. Kommunerna förutsätts delta i genomförandet av programmen under programperioden 2014–2020.

Med stöd från Finlands strukturfondsprogram förbättras konkurrenskraften i små och medelstora företag och främjas produktionen och användningen av ny information och kunskap. Därtill främjar programmet sysselsättningen och ett gott arbetsliv, förbättrar kunnandet och yrkeskompetensen samt ökar den sociala delaktigheten bland de mest utsatta. Ett genomgående tema är att främja koldioxidsnål ekonomi. I målen för programperioden 2014–2020 ingår bl.a. att skapa 1 200 nya företag och 1 330 nya arbetstillfällen inom forskning, utveckling och innovation.

EU-finansieringen för Finlands strukturfondsprogram uppgår under perioden 2014–2020 till nästan 1,3 miljarder euro. Med beaktande av den nationella medfinansieringen (50 procent) uppgår den offentliga finansieringen till ca 2,6 miljarder euro. Kommunernas och den övriga offentliga finansieringens andel av hela den offentliga finansieringen (inbegripet EU-finansieringen) för Finlands strukturfondsprogram är 12,5 procent, vilket är ca 325 miljoner euro under hela programperioden. Vid ingången av augusti 2018 hade detta mål uppnåtts väl eftersom den kommunala och övriga offentliga finansieringens andel var 18,9 procent av programmets faktiska offentliga utbetalningar. Kommunal och annan offentlig finansiering har i tillräcklig utsträckning riktats till alla åtgärder inom programmet, men i synnerhet till projekt för utveckling av forsknings-, kompetens- och innovationskluster på basis av regionala styrkor samt till åtgärder för utveckling av

utbildning och yrkeskunskap. Kommunfinansieringens andel av den faktiska kommunala och övriga offentliga finansieringen var i början av augusti 2019 nästan 71 procent (153,1 miljoner euro).

Bevillningsfullmakterna för programperioden 2014–2020 som ursprungligen budgeterades för 2020 har budgeterats redan 2019. Inga nya bevillningsfullmakter budgeteras för 2020. Beslut om beviljande i fråga om bevillningsfullmakter som inte använts 2019 får fattas 2020.

Kommissionen offentliggjorde sitt förslag till följande mångåriga budgetramar samt sina förslag till lagstiftning om den framtida sammanhållningspolitiken vid månadsskiftet maj-juni 2018. Beredningen av den kommande programperioden 2021–2027 inleddes hösten 2018 under ledning av arbets- och näringsministeriet i samarbete med de centrala ministerierna och myndigheterna på regional nivå.

Social- och hälsovårdsministeriet – åtgärderna och deras effekter för kommunerna

Slopande av skyldigheter och nedsättningar av förmåner som ingår i aktiveringsmodellen

Enligt regeringsprogrammet för Antti Rinnes regering ska de skyldigheter och nedsättningar av arbetslöshetsförmåner som ingår i aktiveringsmodellen slopas fr.o.m. ingången av 2020. Mottagaren av en arbetslöshetsförmån behöver inte längre uppfylla villkoren för deltagande i sådant lönearbete eller sådan företagsverksamhet, sysselsättningsfrämjande service eller sysselsättningsfrämjande verksamhet (skyldigheterna enligt aktiveringsmodellen) för att bibehålla sin arbetslöshetsförmån till fullt belopp. Om villkoren i aktiveringsmodellen inte uppfylls, ska det inte längre leda till att arbetslöshetsförmånen sänks med 4,65 procent (nedsättning av förmåner enligt aktiveringsmodellen). Till övriga delar förblir villkoren och skyldigheterna när det gäller erhållande av arbetslöshetsförmåner oförändrade.

Det uppskattas att sloandet av nedsättningen av förmåner enligt aktiveringsmodellen kommer att öka kommunernas utgifter med 10,2 miljoner euro på grund av kommunernas finansieringsansvar för finansieringen av arbetsmarknadsstödet. Förslaget har också uppskattats minska utgifterna för utkomststödet med 8 miljoner euro. Förmånsutgifterna för det grundläggande utkomststödet finansieras varje budgetår till fullt belopp genom statsbudgeten. Kommunernas finansieringsandel på 50 procent beaktas genom att det i den statsandel för basservice som betalas till kommunerna görs motsvarande minskning det andra året efter budgetåret i fråga. I praktiken överförs alltså ca 4 miljoner euro av den

beräknade besparingen på 8 miljoner euro i utgifterna för det grundläggande utkomststödet till kommunerna 2022.

Program för arbetsförmåga eller program för arbetsförmåga riktat till partiellt arbetsföra

Regeringen genomför ett program för arbetsförmåga för partiellt arbetsföra, som ska hjälpa dem att sysselsättas. Programmet har beretts och genomförs i samarbete mellan social- och hälsovårdsministeriet och arbets- och näringsministeriet.

För social- och hälsovårdsministeriets del är målet med programmet att säkerställa tillgång till social- och hälsovårdstjänster som stöder arbetsförmågan och förebygger problem med arbetsförmågan för personer som står utanför företagshälsovårdstjänsterna, partiellt arbetsföra och personer i en svag ställning på arbetsmarknaden, inkl. unga. Vid framtidens social- och hälsocentraler skapas servicehelheter och servicestigar för stöd för arbetsförmågan. Samtidigt ökas användningen av metoder för stödd sysselsättning och vuxensocialarbete till stöd för de svårast sysselsatta.

I försöksprojekten samordnas dessutom tjänster och förmåner för partiellt arbetsföra. Resultaten utnyttjas i reformen av den sociala tryggheten. För programmet för arbetsförmåga har det reserverats finansiering på 4,5 miljoner euro för 2020.

Vasa centralsjukhus blir ett sjukhus med omfattande jour

I enlighet med regeringsprogrammet ska Vasa centralsjukhus bli ett sjukhus med omfattande jour, och för detta ändamål har det reserverats permanent finansiering på 1 miljon euro årligen fr.o.m. 2020. För tillfället saknar sjukhuset jour dygnet runt inom specialområdet neurologi. Dessutom behöver sjukhusets jour inom mun- och tandvård kompletteras. I övrigt uppfyller sjukhuset redan nu kraven för omfattande jour. För utvecklande av servicestrukturen i syfte att trygga det andra inhemska språket har det dessutom reserverats 1 miljon euro för 2020.

Stödjande av mångfalden i fråga om familjer och livssituationer

I beslutsfattandet tas hänsyn till mångfalden av familjer och livssituationer och utreds behoven av att ändra social- och hälsovårdslagstiftningen samt kontaktytorna till lagstiftningen inom andra förvaltningsområden. För genomförandet av ändringarna har det reserverats 2 miljoner euro fr.o.m. 2020.

Stärkande av vården i livets slutskede och den palliativa vården

Enligt regeringsprogrammet anvisas 2 miljoner euro 2020–2022 för stärkande och utvecklande av vården i livets slutskede och den palliativa vården. De viktigaste behoven av att stärka basnivån hänför sig till en ökning av den riksomfattande täckningen för tjänsterna inom den palliativa vård och vård i livets slutskede som tillhandahålls i hemmet, till inrättandet av team som är specialiserade på i synnerhet palliativ hemsjukvård, palliativ vård och smärtvård, till ordnandet av konsultationstjänster på specialnivå under dagtid som stöder basnivån samt till tillhandahållandet av palliativa polikliniktjänster inom den specialiserade sjukvården under tjänstetid för invånarna i sjukvårdsdistriktet.

Utvärdering av upprättandet av satellitcenter till Seri-stödcentren

Enligt regeringsprogrammet ska serviceutbudet vid stödcenter för offer för sexualbrott utökas och servicens riksomfattande utsträckning utvidgas. Ett Seri-stödcenter är en enhet för stöd till personer över 16 år som utsatts för sexuellt våld oberoende av kön. Bakgrunden till inrättandet av Seri-stödcentren är Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet, dvs. den s.k. Istanbulkonventionen. I Finland har det inrättats Seri-stödcenter i Helsingfors (HUCS 2017), Åbo (ÅUCS 2019) och Tammerfors (2019). Verksamheten samordnas av Institutet för hälsa och välfärd. Under regeringsperioden inrättas stödcenter även i Kuopio och Uleåborg samt inleds inrättandet av satellitcenter kring universitetssjukhusens stödcenter. De största problemen med att de redan inrättade stödcentren inte fungerar fullt ut beror på att det inte finns tillräckligt med psykosocialt stöd att tillgå. För verksamheten har det reserverats finansiering på 300 000 euro för 2020, 300 000 euro för 2021, 500 000 euro för 2022 och 700 000 euro för 2023.

Totalreform av klientavgiftslagen

I enlighet med regeringsprogrammet ska klientavgiftslagen revideras i syfte att avlägsna hindren för vård och öka jämlikheten när det gäller hälsa bl.a. genom större avgiftsfrihet och skäligare avgifter. Den nuvarande lagstiftningen är till många delar föråldrad, vilket orsakar tolkningsproblem och har lett till oenhetlig avgiftspraxis. Bestämmelser om avgifterna och grunderna för dem finns både i klientavgiftslagen och klientavgiftsförordningen, och författningsnivån är inte till alla delar korrekt. För åtgärden reserveras en permanent finansiering som uppgår till 45 miljoner euro per år fr.o.m. 2021.

Programmet för utveckling av barn- och familjetjänster fortsätter

Programmet för utveckling av barn- och familjetjänster genomförs som en nära del av den strukturella och innehållsmässiga utvecklingen av social- och hälsotjänsterna, vars kärna är stärkandet av den basala nivån, serviceintegrationen samt framtidens multiprofessionella social- och hälsocentraler. Det tidiga och verkningfulla stödet stärks bl.a. genom att

det multiprofessionella samarbetet intensifieras och tjänsterna för barn, unga och familjer enligt socialvårdslagen, inklusive samarbetet mellan rådgivningsbyrån, socialservicen och småbarnspedagogiken utvecklas samt genom att barns och ungas mentala hälsa och funktionsförmåga i vardagen stöds med låg tröskel. Dessutom stärks och utvecklas barnskyddet.

Det strategiska målet för utvecklingsprogrammet är att stärka det tidiga stödet till barn och familjer, att stärka förutsättningarna för barns och ungas välbefinnande och lärande samt att stoppa den ökande ojämlikheten i fråga om välfärden. För utveckling av barn- och familjetjänsterna genom utvecklingsprogrammet har det reserverats 23 miljoner euro för 2020–2022 och permanent finansiering på 4 miljoner euro fr.o.m. 2023.

Totalreform av lagstiftningen om funktionshinderservice

Totalreformen av lagstiftningen om funktionshinderservice genomförs så att tilläggskostnaderna för servicen, ökningen av förmånsutgifterna och ändringarna i skattelagstiftningen som helhet är kostnadsneutrala. Tilläggskostnaderna för tjänsterna beräknas uppgå till 21,8 miljoner euro.

Utvidgning av screeningprogrammet

I enlighet med regeringsprogrammet utvidgas screeningprogrammet kontrollerat till screening av tarmcancer och för detta ändamål har det reserverats 10 miljoner euro fr.o.m. 2022. Tarmcancer är Finlands tredje vanligaste cancer efter prostatacancer och bröstcancer. Förekomsten av tarmcancer ökar. År 2015 upptäcktes 3 288 nya fall av tarmcancer. Två tredjedelar av tarmcancerfallen upptäcks hos personer över 65 år.

Personaldimensioneringen inom barnskyddet

För barnskyddet föreskrivs en minimipersonaldimensionering som skärps gradvis så att dimensioneringen är 30 klienter per yrkesutbildad person. År 2022 är dimensioneringen 35 klienter per yrkesutbildad person och för detta har det reserverats 9 miljoner euro på årsnivå.

År 2017 var 17 956 barn och unga placerade i vård utom hemmet. Sammanlagt 55 884 barn var klienter inom barnskyddets öppenvård. Det sammanlagda antalet klienter inom barnskyddet 2017 kan beräknas ha varit ca 73 840. Kommunerna har ca 2 000 anställda inom barnskyddet. Detta innebär att en anställd inom barnskyddet har i genomsnitt 37 klienter.

Utvecklande av servicestrukturen

Åren 2020–2023 förbereder man sig på den framtida strukturreformen inom social- och hälsovården och framtidens social- och hälsocentraler genom att utveckla servicestrukturen. För detta ändamål har det reserverats 80 miljoner euro 2020, 130 miljoner euro 2021 och 150 miljoner euro 2022. Anslagen riktas till utveckling av helheter som gäller utvecklandet av äldreomsorgen, den nationella mentalvårdsstrategin och förbättrandet av tillgången till basservice innan de blir permanenta utgifter för de kommande landskapen. För utvecklande av servicestrukturen har det dessutom reserverats 36 miljoner euro för åren 2020–2022 bl.a. för försök med avgiftsfria preventivmedel och personlig budget för personer med utvecklingsstörning.

- **Utveckling av äldreomsorgen**

Det utarbetas en färdplan för 2020–2023 för reformen av äldreomsorgslagstiftningen, främjandet av välbefinnande och hälsa hos äldre och förbättrandet av servicen. I färdplanen sammanförs utvecklingsåtgärderna och lagstiftningsreformen till en helhet där delarna stöder varandra så att man på ett planmässigt sätt kan avancera mot en personaldimensionering och andra kvalitetsfaktorer som tryggar tillräcklig vård och omsorg för äldre. Till denna helhet hör ett projekt för utveckling av hemvården, stärkande av heldygnsomsorgen och en omfattande uppdatering av äldreomsorgslagen. För helheten har det reserverats 115 miljoner euro 2023.

Äldreomsorgslagen revideras stegvis. I den första fasen stärks omsorgen dygnet runt genom att det föreskrivs om personalens minimidimensionering. Dimensioneringen ska vid enheter för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg och långvarig institutionsvård vara minst 0,7 yrkesutbildade personer per klient. Samtidigt förtydligas arbetsfördelningen bl.a. i fråga om stödtjänsterna och föreskrivs om nationella mätare för bedömning av funktionsförmågan. När lagen träder i kraft 2020 ska personalens minimidimensionering vara 0,5 vid alla ovannämnda enheter. Minimidimensioneringen 0,7 ska tillämpas efter den övergångsperiod som anges i lagen.

I den andra fasen av reformen av äldreomsorgslagen görs i lagen andra ändringar som förbättrar kvaliteten på tjänsterna för äldre på basis av förslag av arbetsgruppen för reformen av tjänsterna för äldre.

Under regeringsperioden utarbetas ett förvaltningsövergripande långvarigt åldersprogram som sträcker sig fram till 2030, genom vilket man bereder sig på befolkningen åldrande genom sektorsövergripande åtgärder. I åldersprogrammet inkluderas bl.a. åtgärder som stöder upprätthållandet av funktionsförmågan och genom vilka behovet av service kan förebyggas på lång sikt. Också verksamhetspraxis ses över så att t.ex. frivilligarbetets roll som stöd för äldre stärks och ibruktagandet av teknik påskyndas. En del av åtgärderna inleds under denna regeringsperiod.

Största delen av de äldre bor i sitt eget hem och de tjänster som tillhandahålls i hemmet eller som nås från hemmet behöver fortfarande vidareutvecklas. Reformen av hemvården fortsätter genom ett projekt för utveckling av hemvården, där man nationellt inför verksamhetsmodeller för akutvård och rehabilitering (bl.a. hemrehabilitering och distansrehabilitering), förbättrar tillgången till tjänster dygnet runt och genom att utveckla verksamhetsstyrningen förbättrar flexibiliteten i fördelningen av personal enligt kundernas servicebehov. Tryggt boende i hemmet stöds i samarbete mellan olika sektorer (bl.a. idrotts-, trafik-, utbildnings- och kulturtjänsterna).

- **Nationell strategi för psykisk hälsa**

Enligt regeringsprogrammet ska det med hjälp av tidigare beredning utarbetas en strategi för mental hälsa som ser den mentala hälsan som ett kapital, tryggar rättigheterna till mental hälsa och tjänsterna för mental hälsa, länkar dem till de befintliga strukturerna, förebygger självmord och stärker de yrkesverksammas kompetens. Samtidigt ska lagstiftningen om mentalvård och missbrukarvård revideras. Målet är att påskynda tillgången till vård och tjänster av god kvalitet som ges i rätt tid. För att målet ska uppnås har det reserverats 18 miljoner euro 2023.

- **Förbättring av tillgången till basservice**

För att tillgången till tjänster på basnivå ska vara bättre i de framtida social- och hälsocentralerna utvecklas det sådana social- och hälsotjänster på basnivå som är samordnade med befolkningens servicebehov. Samtidigt vidtas åtgärder som möjliggör en övergång till en sju dygns vårdgaranti inom primärvården. Dessutom genomförs ett utvecklingsprogram för socialservicen som en del av utvecklingen av social- och hälsocentralerna. Målet är att skapa verksamhetsmodeller som kan överföras direkt till strukturen för social- och hälsovårdsreformen. För förbättring av tillgången till basservice har det reserverats 50 miljoner euro 2023.

- **Försök med personlig budget**

I enlighet med noteringen i regeringsprogrammet införs en personlig budget för personer med utvecklingsstörning på prov. Det är ändamålsenligt att försöken utsträcks till att omfatta åtminstone alla personer med funktionsnedsättning, gärna även tjänster för äldre. Social- och hälsovårdsministeriet har inom ramen för projektet Kundorienterad service (2016–2019) lett försök med servicesedlar. Ett led i försöken utgjordes av försök med personlig budget inom tjänsterna för äldre och personer med funktionsnedsättning. En personlig budget är ett sätt att öka kundernas inflytande, dvs. kunden kan inverka på innehållet i sina tjänster och besluta t.ex. var han eller hon skaffar de tjänster som ingår i kundplanen. Förfarandet tryggar personens självbestämmanderätt och möjliggör tjänster som i allt högre grad baserar sig på individuella behov. Under projektet bedöms det om servicekedjorna blir smidigare för kunderna samt funktionen och kostnadseffektiviteten hos de individuellt

skraddarsydd tjänsterna. För projektet har reserverats sammanlagt 5 miljoner euro för åren 2020–2021.

Strukturreform inom social- och hälsovården

I enlighet med regeringsprogrammet inleds beredningen av en strukturreform inom social- och hälsovården. Vid beredningen av reformen beaktas beredningen under tidigare valperioder och de konstitutionella villkoren. I samband med reformen samlas ansvaret för att ordna social- och hälso-tjänsterna samt räddningsväsendet hos 18 självstyrande landskap. Det kommer att föreskrivas om landskapens verksamhet, ekonomi och förvaltning genom en särskild lag. Fullmäktigeledamöter som väljs genom direkta val svarar för beslutsfattandet i landskapen. Invånarnas delaktighet och användardemokrati stärks. Möjligheten att anlita tjänster över landskapsgränserna kommer att kvarstå. Landskapen samarbetar sinsemellan. I syfte att trygga tjänsterna på den specialiserade nivån inrättas fem samarbetsområden.

Landskapen tillhandahåller tjänsterna huvudsakligen som offentliga tjänster. Den privata och den tredje sektorn tillhandahåller kompletterande tjänster. Frågan om kommunernas tjänsteproduktion kommer att avgöras utifrån en separat utredning före utgången av 2019. För att trygga likvärdiga och smidiga tjänster för kunderna och för att stärka kundernas självbestämmanderätt ska en reform av lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården beredas och riktlinjer dras upp för införandet av personlig budget i samband med social- och hälsovårdsreformen. Dessutom ska det utredas hur miljö- och hälsoskyddet ska ordnas och hur övriga uppgifter inom den statliga regionförvaltningen ska omorganiseras.

Landskapens finansiering grundar sig huvudsakligen på finansiering från staten. Finansieringssystemet för social- och hälsovården ska förnyas så att det grundar sig på behovsbaserade kriterier. Landskapen får ta ut klientavgifter som grundar sig på lag. En parlamentarisk kommitté kommer att bereda frågorna om landskapens beskattningsrätt och avvecklandet av flerkanalsfinansieringen separat före utgången av 2020. Förändringarna i skattestrukturen får inte medföra åtstramningar i beskattningen då de träder i kraft. Dessutom ska regeringen utreda en samlösning för Nyland, huvudstadsregionen eller Helsingforsregionen i samarbete med städerna och kommunerna i området före utgången av 2019.

Reformens konsekvenser för den kommunala ekonomin preciseras småningom när beredningen framskrider.

Framtidens social- och hälsocentral

Enligt regeringsprogrammet ska ett utvecklingsprogram för framtidens social- och hälso-central inledas. Programmet har samband med beredningen och verkställigheten av

strukturen inom social- och hälsovården. Kontaktytorna med de övriga noteringarna i regeringsprogrammet preciseras när programmet framskrider. Finansieringen av regionutvecklings- och införandeprojekten genomförs med statsunderstöd fr.o.m. 2020.

Programmets konsekvenser för den kommunala ekonomin preciseras när beredningen framskrider.

Miljöministeriet – åtgärderna och deras effekter för kommunerna

Förnyande av MBT-avtalen

Enligt regeringsprogrammet förlängs de nuvarande MBT-avtalen i de största stadsregionerna (Helsingfors, Tammerfors, Åbo, Uleåborg). De förlängs så att de gäller tolv år, och dessutom ska avtalen bli löpande. Avtalsförfarandet kan utvidgas till nya regioner.

Staten ska i anslutning till MBT-avtalen se till att det görs tillräckliga satsningar bl.a. på investeringar i kollektivtrafiken och understöd till kommunaltekniken. Dessutom ska staten stöda i synnerhet den räntestödda bostadsproduktionen i MBT-regionerna och i regionerna anvisa mark för bostadsproduktion till rimligt pris och för genomförande av hållbara trafikförbindelser.

Genom MBT-avtalen förbättras samhällsstrukturens integritet och trafiksystemets verksamhetsförutsättningar så att det skapas förutsättningar för ett tillräckligt utbud av tomter och för en tillräcklig bostadsproduktion, vilket stärker regionernas livskraft. Målet är att det ska byggas klimatneutrala stadsregioner, att bostadsproduktionen ska utökas och att färdmedelsfördelningen ska ändras till de hållbara färdvägarnas fördel.

Nya MBT-avtal för de fyra nuvarande stadsregionerna förhandlas som bäst. Målet är att de nya avtalen ska träda i kraft vid ingången av 2020, när den nuvarande avtalsperioden löper ut. De MBT-avtal som ingås för eventuella nya stadsregioner utarbetas senare under regeringsperioden.

Ur Statens bostadsfond får det beviljas tidsbundna startbidrag till ett sammanlagt belopp av högst 30 miljoner euro i de kommuner som förbundet sig till avtal om markanvändning, boende och trafik mellan staten och MBT-regionerna. Ur Statens bostadsfond får det också beviljas tidsbundna projektspecifika understöd till ett sammanlagt belopp av högst 15 miljoner euro för byggande av kommunalteknik i bostadsområden.

Bostadspolitiska åtgärder

I regeringsprogrammet ingår ett flertal bostadspolitiska åtgärder som ska stödja bl.a. kommunernas bostadspolitiska åtgärder. Enligt regeringsprogrammet ska det dessutom utarbetas ett övergripande och målinriktat utvecklingsprogram för bostadspolitiken som sträcker sig över åtta år i syfte att öka långsiktigheten i statens bostadspolitik.

Regeringsprogrammets åtgärder riktar sig å ena sidan till växande regioner, till vilka största delen av den statligt stödda bostadsproduktionen och de stöd som hänförs till den riktas, och å andra sidan till områden där befolkningen minskar. I sådana regioner hjälper staten kommuner och samfund att t.ex. genom rivningsbidrag anpassa sitt fastighetsbestånd till den minskande efterfrågan och bygga om det existerande ARA-bostadsbeståndet så att det lämpar sig särskilt för äldre personer. Som en del av regeringsperiodens nya åldersprogram genomförs dessutom ett separat åtgärdsprogram för äldre personers boende genom vilket bl.a. kommunerna stöds i de utmaningar som är förknippade med den åldrande befolkningens boende.

Programmet Hållbara städer

Genomförandet av programmet för hållbara städer fortsätter i enlighet med riktlinjerna i regeringsprogrammet. Det nationella programmet för hållbara städer (2019–2023) främjar hållbar utveckling i städer och kommuner i syftet att uppnå både miljömässigt och socialt hållbara lösningar. Genom programmet stöds på partnerskapsbasis särskilt städernas egen verksamhet för hållbar stadsutveckling som på bred bas samordnar olika aspekter. Verksamheten influeras bl.a. av målen för FN:s nya stadsutvecklingsagenda (New Urban Agenda) samt FN:s målprogram för hållbar utveckling (Agenda 2030). Programmet samordnas av miljöministeriet, och i samarbetet deltar städer, kommuner, flera ministerier (MM, ANM, KM, SHM, Kommunförbundet) och andra aktörer inom hållbar stadsutveckling. Syftet med programmet är att stödja städernas och kommunernas försök och utvecklingsprojekt med ca 2,5–3,0 miljoner euro åren 2020–2022.

Statsunderstöd för avskaffande av bostadslösheten

Bostadslöshetsarbetet och kompetensen i anslutning till det inom kommunernas basservice stärks i synnerhet för att situationen för bostadslösa som behöver mycket stöd ska förbättras. Samtidigt utvecklas social- och hälsovårdstjänster med låg tröskel och mobila social- och hälsovårdstjänster särskilt med tanke på minskning av bostadslösheten. Avsikten är att de ovannämnda utvecklingsobjekten i kommunerna ska stödjas med statsunderstöd till ett belopp av ca 3 miljoner euro per år åren 2020–2021.

Förortsprogrammet

Med miljöförvaltningens understöd som 2020–2022 beviljas ur Statens bostadsfond genomförs noteringen i programmet för statsminister Antti Rinnes regering om utveckling av förorterna och förebyggande av segregation. Understödet kan beviljas städer som utgör tillväxtcentrum för strategisk utveckling av förorterna och samordning av denna utveckling. Understöd kan användas för planering, utvecklande och genomförande av lokaler och verksamheter som ökar samhörigheten och livskraften, för förbättrande av förutsättningarna för tillbyggnad och renovering och för investeringar som riktas till att förbättra omgivningens trivsel, karaktär, funktionalitet, säkerhet, tillgänglighet och grönområden.

Understöd för istandsättning av bostäder så att de lämpar sig för äldre

Enligt regeringsprogrammet ska kommuner och samfund få hjälp att anpassa sitt fastighetsbestånd till den minskande efterfrågan och bygga om det existerande ARA-bostadsbeståndet så att det lämpar sig för äldre personer. I enlighet med regeringsprogrammet ska det tas i bruk ett nytt understöd för ombyggnad av ARA-bostäder så att de lämpar sig för äldre personer i avfolkningsområden. I och med understödet kan samfund som äger ARA-hyresbostäder bygga om sina bostäder så att de blir tillgängligare och lämpar sig för äldre. Närmare bestämmelser om understödet utfärdas genom förordning av statsrådet hösten 2019.

Rivningsbidrag

Av Statens bostadsfonds medel får beviljas rivningsbidrag för sammanlagt högst 8 miljoner euro på det sätt som föreskrivs i statsrådets förordning om bidrag till kostnader för rivning av aravahyreshus (79/2006). Det hus som rivs kan antingen omfattas av användnings- och överlåtelsebegränsningar eller ha befriats från begränsningarna. En förutsättning för bidraget är att Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet beviljat rivningstillstånd eller motsvarande omständigheter, om begränsningarna inte längre gäller. En förutsättning för erhållande av bidraget är att bidraget behövs för att täcka kostnaderna för rivningen så att ekonomin hos den sammanslutning som äger hyreshuset ska kunna saneras eller ekonomiska svårigheter hos sammanslutningen förebyggas.

5. Utvecklingsprognosen för den kommunala ekonomin och genomförandet av finansieringsprincipen

Exempel och centrala observationer

- Utgifterna i den kommunala ekonomin ökar snabbare än inkomsterna och den kommunala ekonomin försämras 2019. Inlödet av skatteinkomster fördröjs och senareläggs av ändringarna i förskottsinnehållningsförfarandet och problemen i anslutning till inkomstregistret.
- Åren 2020–2023 beräknas kommunernas omkostnader öka med 3,4 procent per år. Utgiftsökningen tilltar till följd av det ökade servicebehovet och regeringsprogrammets tillägg till kommunernas basservice. Utvecklingen av inkomsterna inom den kommunala sektorn antas följa den inkomstutveckling som beräknats för samhällsekonomin i övrigt, dvs. knappt 3 procent om året.
- Det kommer fortfarande att finnas en stor obalans mellan kommunernas inkomster och utgifter åren 2020–2023. Verksamhetens och investeringarnas kassaflöde, som återspeglar lånebehovet inom den kommunala ekonomin, kommer därför enligt utvecklingsprognosen att vara 1,9–2,7 miljarder euro negativt under ramperioden utan ytterligare åtgärder. Kommunernas lånestock fortsätter att öka.
- Anpassningsbehovet är stort inom den kommunala ekonomin. Regeringens eventuella sysselsättningsfrämjande åtgärder gagnar också den kommunala ekonomin, men för att stabiliteten inom den kommunala ekonomins ska kunna säkerställas krävs också strukturella reformer. Därtill måste kommunerna fortsätta sina egna åtgärder för att stärka ekonomin.
- Situationen granskas enligt kommunstorleksgrupp med tanke på det kalkylerade skatteförhöjningstrycket. På basis av kalkylerna finns det ett tryck på att

höja skatterna i alla kommungrupper, störst är trycket i kommuner med färre än 6 000 invånare. I kommuner med över 100 000 invånare är den ekonomiska jämvikten den bästa, varför behovet av skattehöjningar är klart mindre än i andra kommuner. Behovet av att höja skatterna ökar i alla kommunstorleksgrupper mot slutet av granskningsperioden. Totalt sett varierar trycket på skatteförhöjning avsevärt enligt kommunstorleksgrupp.

I detta avsnitt beskrivs utvecklingsutsikterna för den kommunala ekonomin 2019–2023 utifrån en kalkyl över utgiftstrycket inom den kommunala ekonomin. Finansministeriets ekonomiska avdelning har utarbetat en utvecklingsprognos för den kommunala ekonomin enligt begreppen i både nationalräkenskaperna och kommunernas räkenskaper så att prognoserna är överensstämmande. Utvecklingsprognosen presenteras i kommunekonomiprogrammet i enlighet med begreppen i kommunernas räkenskaper. Skillnaderna mellan nettokreditgivningen/nettoupplåningen enligt räkenskaperna och verksamhetens och investeringarnas kassaflöde enligt bokföringen förklaras i vårens ekonomiska översikt med hjälp av en konverteringstabell. I utvecklingsprognosen för den kommunala ekonomin har åtgärderna i statens budgetproposition för 2020 och i planen för de offentliga finanserna för 2021–2023 beaktats. I avsnittet bedöms dessutom i enlighet med kommunallagen de konsekvenser som statens åtgärder har för den finansiella ställningen i kommunerna i Fastlandsfinland enligt kommunstorleksgrupp samt genomförandet av finansieringsprincipen fram till 2023, och detta görs på basis av utvecklingsprognosen för den kommunala ekonomin.

5.1 Den ekonomiska tillväxten och konjunkturutvecklingen utgör grunden för utvecklingen av den kommunala ekonomin

Den ekonomiska tillväxten ser ut att bli fortsatt positiv inom den närmaste framtiden, trots dåliga nyheter från den internationella ekonomin. Den ekonomiska tillväxten upprätthålls av den inhemska efterfrågan, men konjunktoren håller på att stabiliseras. Ökningen av de privata investeringarna och konsumtionen avtar när den osäkra yttre omgivningen återspeglas i de finländska företagens och konsumenternas förväntningar. I fråga om bruttonationalproduktens tillväxt accentueras betydelsen av den offentliga konsumtionen och investeringarna särskilt nästa år.

På medellång sikt mattas den ekonomiska tillväxten av till under en procent 2022–2023, vilket hänger samman med strukturella faktorer i ekonomin. Som en följd av den avtagande ekonomiska tillväxten förbättras sysselsättningen endast i liten grad.

Utgifterna inom den offentliga ekonomin har varit större än inkomsterna under hela högkonjunkturen. Den offentliga ekonomin uppvisar ett strukturellt underskott som enligt prognosen kommer att öka under de närmaste åren. Den offentliga skulden i förhållande till bruttonationalprodukten ligger på 60 procent fram till decennieskiftet, men börjar därefter öka. Den offentliga ekonomin försvagas av en avtagande ekonomisk tillväxt, ökade utgifter till följd av befolkningens stigande medelålder samt utgiftsökningar i enlighet med regeringsprogrammet.

Befolkningen i arbetsför ålder, vars skatter finansierar välfärdstjänsterna och den sociala tryggheten, minskar. Behovet av sådana social- och hälso-tjänster som kommunerna ansvarar för beräknas öka med i genomsnitt en dryg procent per år under de närmaste åren. Den sjunkande nataliteten minskar däremot servicebehovet inom småbarnspedagogiken och undervisningen. Beroende på kommunens befolknings- och åldersstruktur kan trycket på servicebehovet vara mycket varierande i olika kommuner.

Befolkningsutvecklingen leder till en särutveckling av kommunfältet. Befolkningstillväxten har i synnerhet koncentrerats till de allra största städerna, deras näromgivning och landskapens centralstäder. Förutom ändringarna i befolkningens mängd är ökningen av andelen äldre befolkning samt den klart minskade nataliteten under de senaste åren anmärkningsvärd. Dessa förändringar gäller olika typer av kommuner på olika sätt. I det stora hela har ändringarna av befolkningsstrukturen en stor inverkan på kostnaderna för all kommunal service, inkomstunderlaget, investeringsbehoven samt den allmänna livskraften. En av de viktigaste iakttagelserna i fråga om kommunekonomin på 2000-talet är att även om befolkningsstrukturen hela tiden utvecklas i en ekonomiskt ogynnsam riktning, har den dock haft tämligen ringa påverkan på utvecklingen av den kommunala ekonomin – det riktigt stora utgiftstrycket har ännu inte uppstått.

5.2 Utvecklingsprognosen för den kommunala ekonomin

Läget inom den kommunala ekonomin försämrades avsevärt i fjol, och innevarande år ser situationen ännu mörkare ut. Enligt Statistikcentralens kvartalsstatistik över kommunernas ekonomi har verksamhetsbidraget fortsatt att minska under det första halvåret i år. Ökningen av omkostnaderna kommer enligt utvecklingsprognosen för den kommunala ekonomin att överskrida ökningen av verksamhetsinkomsterna under hela ramperioden. Förändringen i befolkningens åldersstruktur ökar servicebehovet inom den kommunala

ekonomin med ca 0,5 procent per år. I och med att arbetslöshetsgraden sjunker och flaskhalsarna på arbetsmarknaden ökar uppskattas höjningen av inkomstnivån i samhällsekonomin under de närmaste åren stiga till knappa tre procent, vilket även förväntas avspeglas som ett utgiftstryck i den kommunala ekonomin. Även investeringsutgifterna fortsätter att öka eftersom byggandet av byggnader inom social- och hälsovården samt skolor fortsätter i stor omfattning. Det kommer fortfarande att finnas en stor obalans mellan kommunernas inkomster och utgifter 2020–2023. Verksamhetens och investeringarnas kassaflöde, som återspeglar lånebehovet inom den kommunala ekonomin, kommer därför enligt utvecklingsprognosen att vara 1,9–2,7 miljarder euro negativt under ramperioden utan ytterligare åtgärder. Samtidigt ökar kommunernas lånestock snabbt under ramperioden. Räntenivån har sjunkit till en historiskt sett låg nivå, men på medellång sikt förväntas den småningom stiga.

Statsminister Rinnes regering har förbundit sig till att i en normalsituation för den globala ekonomin ska samhällsekonomin vara i balans 2023. Uppnåendet av målet förutsätter att läget inom den kommunala ekonomin förbättras. Regeringsprogrammet stöder sig på att sysselsättningsmålet på 75 procent nås. Eventuella sysselsättningsfrämjande åtgärder gagnar också den kommunala ekonomin, men för att stabiliteten inom den kommunala ekonomin ska kunna säkerställas krävs det strukturella reformer. Därtill ska kommunerna fortsätta sina egna åtgärder för att stärka ekonomin. Den utvecklingsprognos för den kommunala ekonomin för perioden 2020–2023 som presenteras i tabell 10 har gjorts som en hållbarhetsberäkning där man utöver den allmänna ekonomiska utvecklingen och befolkningsutvecklingen endast har beaktat sådana åtgärder som redan ingår i budgetpropositionen och planen för de offentliga finanserna och som påverkar den kommunala ekonomin. Prognosen inbegriper inte kommunernas och samkommunernas egna anpassningsåtgärder eller förändringar i kommunernas skattesatser 2020–2023.

Tabell 10. Den kommunala ekonomins utveckling 2018–2023 enligt kommunernas bokföring, md euro, verkliga priser

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Resultatbildningen						
1. Verksamhetsbidrag	-28,6	-29,9	-31,3	-32,5	-33,7	-34,8
2. Skatteinkomster	22,4	22,9	24,4	25,0	25,8	26,5
3. Statsandelar, driftsekonomin	8,5	8,5	9,4	9,9	10,3	10,7
4. Finansiella intäkter och kostnader, netto	0,3	0,4	0,4	0,3	0,3	0,2
5. Årsbidrag	2,7	2,0	3,0	2,7	2,6	2,5
6. Avskrivningar	-2,8	-2,9	-3,0	-3,1	-3,2	-3,3
7. Extraordinära poster, netto	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
8. Räkenskapsperiodens resultat	-0,1	-0,9	0,0	-0,3	-0,5	-0,7
Finansiering						
9. Årsbidrag	2,7	2,0	3,0	2,7	2,6	2,5
10. Extraordinära poster	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
11. Korrektivposter till internt tillförda medel	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6
12. Intern finansiering, netto	2,2	1,4	2,5	2,2	2,1	2,0
13. Investeringar i anläggningstillgångar	-4,8	-5,2	-5,4	-5,5	-5,6	-5,6
14. Finansieringsandelar och försäljningsinkomster	1,0	1,0	1,0	1,0	0,9	0,9
15. Investeringar, netto	-3,9	-4,2	-4,3	-4,5	-4,7	-4,7
16. Finansieringsbehov (intern finansiering - investeringar)	-1,7	-2,7	-1,9	-2,3	-2,5	-2,7
17. Länestock	19,4	22,2	24,2	26,5	29,1	31,9
18. Likvida medel	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0
19. Nettoskuld (lån – likvida medel)	13,4	16,2	18,2	20,5	23,1	25,8

Utgifterna i den kommunala ekonomin

Den kommunala ekonomins omkostnader ökade med 3,2 procent i fjol, vilket framför allt berodde på ökade inköp och löneutgifter. Under innevarande år ökar omkostnaderna i den kommunala ekonomin inte bara till följd av det ökade behovet av tjänster utan också

till följd av löneförhöjningarna inom kommunsektorn och av att nedskärningen av semesterpenningen upphör. De avtalsenliga höjningarna inom kommunsektorn ökar den kommunala ekonomins lönebelopp med i genomsnitt 2,4 procent 2019. Å andra sidan dämpas kostnadsökningen av att den resultatbaserade pott som betalades i januari 2019 men bokfördes för 2018 slopas. Detta har en sänkande effekt på ca 0,7 procent på löneutgifterna.

Effekten av att nedskärningen av semesterpenningen upphör blir att arbetskraftskostnaderna stiger med uppskattningsvis 1,1 procent redan innevarande år och 0,4 procent 2020. Enligt Statistikcentralens kvartalsstatistik över kommunernas ekonomi har omkostnaderna fortsatt att öka snabbare under första halvåret i år än vad som beräknades i våras. På grund av dessa uppgifter om influtna belopp har prognosen över omkostnadsökningen för innevarande år justerats uppåt jämfört med vårens prognos.

Över hälften av omkostnaderna i den kommunala ekonomin är personalutgifter, dvs. löner och arbetsgivarens socialskyddsavgifter. Därför har de avtalsenliga höjningarna, socialskyddsavgifterna och förändringarna i antalet anställda inom den kommunala sektorn stor betydelse för utvecklingen av utgifterna inom den kommunala ekonomin. Antalet anställda inom den kommunala ekonomin ökade från 419 000 till 421 000 i fjol, vilket i jämförelse med tidigare år var en exceptionell ökning. Enligt kalkylen över utgiftstrycket i den kommunala ekonomin kommer antalet anställda att fortsätta öka, vilket är en följd av åtgärderna i programmet för statsminister Rinnes regering. Åtgärder som ökar antalet anställda är bl.a. höjningen av personaldimensioneringen inom äldreomsorgen, den skärpta vårdgarantin, tryggheten av resurserna för hemvård och anställningen av lärare och handledare inom yrkesutbildningen.

Tjänste- och arbetskollektivavtalen inom den kommunala sektorn är i kraft till utgången av mars 2020. Då arbetslöshetsgraden sjunker och närmar sig nivån för strukturell arbetslöshet ökar spänningen på arbetsmarknaden, vilket leder till ett större tryck på löneförhöjningar och skapar inom ekonomin flaskhalsar i tillgången på arbetskraft. Det här beräknas höja inkomstutvecklingen inom samhällsekonomin. Utvecklingen av inkomsterna inom den kommunala sektorn antas följa den inkomstutveckling som beräknats för samhällsekonomin i övrigt, dvs. knappt 3 procent om året. Det ansträngda läget på arbetsmarknaden syns redan inom kommunsektorn eftersom arbetsgivarna enligt arbets- och näringsministeriets yrkesbarometer har brist bl.a. på sakkunniga inom social- och hälsovårdssektorn. Trycket på löneförhöjningar dämpas emellertid av den avtagande ekonomiska tillväxten.

Också inköpen av varor och tjänster utgör en stor del av utgifterna i den kommunala ekonomin. Inköpen ökar med ca 4 procent per år under de närmaste åren. Inköpen ökar till följd av åtgärderna i regeringsprogrammet och den ökade efterfrågan på social- och hälso-tjänster på grund av den allt äldre befolkningen, vilket märks som en ökning av inköpen

i kalkylen över utgiftstrycket. Förändringen i befolkningens åldersstruktur ökar servicebehovet inom den kommunala ekonomin med ca 0,5 procent per år. Det ökade servicebehovet fås från hållbarhetskalkylerna, i vilka Statistikcentralens befolkningsprognos från november 2018 har beaktats. På nivån för hela den kommunala ekonomin dämpas ökningen av kommunernas utgifter av det minskade behovet av utbildningstjänster, vilket är en följd av den sjunkande nativiteten. En realisering av de besparingar som fås till följd av det minskade utbildningsbehovet förutsätter att man i de kommuner där behovet av tjänster sjunker dimensionerar antalet daghem och skolor samt personalen och lokalerna inom småbarnspedagogiken och undervisningen i rask takt i enlighet med de krympande barnårsklasserna. Det minskade behovet av utbildningstjänster är dock en aning uppmykat i utvecklingsprognosen, eftersom det bedöms att omdimensioneringen av antalet daghem och skolor realiserar långsammare än i den kalkylerade prognosen.

Enligt kalkylen över utgiftstrycket fortsätter kommunernas omkostnader att öka med i genomsnitt 3,4 procent om året under perioden 2020–2023. Också investeringarna ökar utgifterna under ramperioden. Byggnader som behövs för social- och hälso-tjänster och skolor byggs fortfarande i snabb takt och även investeringarna i infrastruktur i tillväxtcentrumen fortsätter i stor omfattning. Ökningen av nettoinvesteringarna beräknas vara som snabbast under innevarande år, men hålla sig på en hög nivå under hela ramperioden. Antalet tillstånd som beviljats för byggnader inom social- och hälsovården och för byggande av skolor ökar fortfarande, och därför kan man vänta sig fler byggstarter. Å andra sidan kan en försämring av konjunkturläget och de dystra utsikterna för den kommunala ekonomin fördröja de slutliga investeringsbesluten.

De permanenta utgiftsökningarna enligt regeringsprogrammet är planerade att genomföras med tyngdpunkten i början av perioden, och de beräknas öka utgifterna inom den kommunala ekonomin med ca 500 miljoner euro enligt nivån 2023. Centrala permanenta åtgärder är bl.a. förlängningen av läroplikten, ökningen av personaldimensioneringen inom äldreomsorgen och förbättringen av tillgången till basservice. Regeringens utgiftsökningar av engångsnatur ökar de årliga utgifterna för den kommunala ekonomin med i genomsnitt 200 miljoner euro 2020–2022. De finansiellt sett mest betydande engångs-satsningarna med tanke på den kommunala ekonomin riktats till programmen för kvalitets- och jämlikhetsarbete inom den grundläggande utbildningen och småbarnspedagogiken samt till anställning av lärare och handledare inom yrkesutbildningen.

Inkomsterna i den kommunala ekonomin

Över hälften av inkomsterna i den kommunala ekonomin består av skatteinkomster. Prognoserna för kommunernas skatteinkomster 2019 har sänkts avsevärt jämfört med den senaste prognosen. Den viktigaste ändringen i höstens uppdatering av prognosen gäller inkomstskatteintäkterna som i år har ökat långsammare än förväntat. Underskottet i

skatteintäkterna är enligt Skatteförvaltningen en följd av de ändringar i förfarandet för förskottsinnehållning som trädde i kraft vid ingången av 2019 och problemen i samband med anmälan till inkomstregistret. Bägge faktorer senarelägger inflödet av skatter och minskar därmed tillfälligt skatteintäkterna för innevarande år.

Vid förskottsinnehållningen övergick man i år till en årsinkomstgräns och slopade den separata skattesatsen för biinkomster. Detta senarelägger inflödet av skatter. Enligt Skatteförvaltningen har förskottsinnehållningar på lönerna för huvudsyssla och bisyssla knappast alls verkställts enligt den tilläggsprocent som framgår av skattekortet, till skillnad från tidigare år. Dessutom minskar redovisningen av kommunalskatt innevarande år till följd av problem i anslutning till inkomstregistret. Underskottet i skatteintäkterna på grund av ändringarna i förfarandet för förskottsinnehållning och problemen med inkomstregistret har beräknats minska skatteinkomsterna under innevarande år, men enligt prognoserna ska hälften av redovisningsunderskottet vara återställt 2020. Skatteförvaltningen fortsätter att utreda orsakerna till redovisningsunderskottet. I detta skede är de tidsmässiga avvikelserna i fråga om skatteinkomstprognoserna för både innevarande år och följande år förknippade med stor osäkerhet. Bland annat på grund av dessa tidsmässiga faktorer beräknas skatteinkomstökningen stanna på 2,2 procent i år, men öka till 6,6 procent 2020. Skatteinkomsterna fortsätter att öka med i genomsnitt 2,7 procent om året under 2021–2023. Ökningen av skatteinkomsterna upprätthålls av bl.a. antagandet om att inkomstnivån stiger.

Statsbidragen ökar endast en aning 2019. Justeringen av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna utifrån de faktiska kostnaderna för 2016 minskar statsandelen för kommunal basservice med drygt 200 miljoner euro. Statsminister Rinnes regering beslutade att tidigarelägga utbetalningen av kompensationen på 237 miljoner euro enligt konkurrenskraftsavtalet från 2020 till 2019 som en ökning av statsandelen för att underlätta kommunernas svåra ekonomiska situation 2019. År 2020 ökar statsbidragen avsevärt. Största delen av ökningen i statsandelarna beror på att giltighetstiden för de temporära lagar som hänför sig till konkurrenskraftsavtalet går ut. När konkurrenskraftsavtalet löper ut 2019 kommer också den minskning i statsandelen för kommunal basservice som gjorts på grund av konkurrenskraftsavtalet att 2020 upphöra vad gäller besparingen i semesterpenningen. Utöver att konkurrenskraftsavtalet löper ut upphör också den frysning av indexhöjningarna som gällde åren 2016–2019. År 2020 är förändringen i statsandelsindexet 2,4 procent och åren 2021–2023 beräknas den vara i genomsnitt 2,5 procent per år. Dessutom ökar statsandelen bl.a. till följd av justeringen uppåt av kostnadsfördelningen utifrån de faktiska kostnaderna 2017 med ca 100 miljoner euro. Under ramperioden ökar statsbidragen inte bara till följd av indexjusteringarna utan också till följd av kompensationerna till kommunerna för förlorade skatteinkomster samt till följd av de regeringsprogramsenliga tilläggen. Det har skrivits in i regeringsprogrammet för statsminister Rinnes regering att kommunerna ska kompenseras till hundra procent enligt nettobelopp för åtgärder som

minskar, ökar eller utvidgar deras uppgifter och skyldigheter och för ändringar i beskattningsgrunden som påverkar den kommunala ekonomin genom att statsandelarna och/eller motsvarande fasta anslag ändras eller genom att andra uppgifter eller skyldigheter slopas. Därför har de ökningarna av statsbidragen som hänförs till regeringsprogrammet i bedömningen av utvecklingen i regel beaktats som utgiftsökningar av samma storlek.

Verksamhetsintäkterna i den kommunala ekonomin ökade 2018 med ca 1,4 procent jämfört med året innan. Ökningen dämpades av att avgiftsinkomsterna minskade, vilket bl.a. berodde på att klientavgifterna inom småbarnspedagogiken sänktes för familjer med små och medelstora inkomster. Verksamhetsintäkterna i den kommunala ekonomin uppskattas enligt utvecklingsprognosen öka med i genomsnitt 2 procent per år 2020–2023. Det har beräknats att reformen av klientavgiftslagen enligt programmet för statsminister Rinnes regering minskar avgiftsinkomsterna med ett belopp som motsvarar ökningen av statsandelarna, dvs. 45 miljoner euro, fr.o.m. 2021.

Kommunernas skatteinkomster

Kommunernas skatteinkomster utgörs av kommunal-, fastighets- och samfundsskatt. Kommunalskatten har i genomsnitt stått för ca 84 procent av skatteinkomsterna, fastighetsskatten för ca 8 procent och samfundsskatten för ca 8 procent. Kommunernas skatteinkomster uppskattas bli sammanlagt ca 24,5 miljarder euro 2020. Jämfört med året innan ökar skatteinkomsterna med knappt 7 procent. Ökningen av skatteinkomsterna förklaras i synnerhet av tidsmässiga faktorer, men också av en gynnsam inkomst- och sysselsättningsutveckling. År 2020 är prognosen förknippad med större osäkerhet än normalt, vilket beror på effekterna av tidigareläggandet av beskattningen och förändringarna i förfarandet för förskottsinnehållning på tidpunkten för skatteintaget samt på faktorer i samband med ibruktagandet av inkomstregistret. Av denna orsak kan uppgifterna om skatteutfallet för kalenderåret 2019 utnyttjas endast delvis vid utarbetandet av prognosen för 2020. Det förutspås att skatteinkomsterna ökar med 2,4 procent 2021. I tabell 11 presenteras en prognos för kommunernas skatteinkomster för 2020–2023. I prognosen beaktas utvecklingen av skattebasen i enlighet med makroprognosen för samhällsekonomin samt de kända ändringarna i skattegrunderna.

Lönernas andel av kommunalskattebasen är i genomsnitt ca 68 procent, pensionernas andel ca 24 procent och de övriga inkomsternas andel, bl.a. dagpenningens, ca 8 procent. Det förekommer emellertid stora skillnader i inkomststrukturen mellan olika kommuner. Befolkningsstrukturens och sysselsättningens utveckling har en avgörande betydelse för de enskilda kommunernas skattebas och på så sätt för inkomstbildningen. I det följande behandlas enligt skatteslag vilka konsekvenser lagändringarna har för kommunernas skatteinkomster under ramperioden. I texten hänvisas det till prognossiffrorna i tabellen. Kommunerna kompenseras enligt nettobelopp för de konsekvenser som ändringarna i

beskattningsgrunderna har för skatteintäkterna. För samfundsskattens del görs kompensationerna inom skattesystemet genom en ändring av utdelningen, medan kompensationerna för ändringar i beskattningsgrunderna för förvärvsinkomster gör via ett separat anslagsmoment från och med budgetpropositionen för 2020.

Tabell 11. Kommunernas skatteinkomster 2020–2023, enligt kommunernas bokföring, mn euro

	2020	2021	2022	2023
Kommunalskatt	20 505	20 969	21 638	22 302
Samfundsskatt	2 024	2 112	2 184	2 247
Fastighetsskatt	1 915	1 936	1 953	1 966
Sammanlagt	24 444	25 017	25 775	26 515
Den genomsnittliga kommunalskattesatsen	19,88	19,88	19,88	19,88
Kommunernas andel av intäkterna från samfundsskatten	31,30	31,30	31,30	31,30

A. Kommunalskatt

Intäkterna från kommunalskatten uppskattas 2020 bli ca 20,5 miljarder euro, vilket är ca 1 520 miljoner euro mer än 2019. Ändringarna av beskattningsgrunderna enligt regeringsprogrammet samt inkomst- och sysselsättningsutvecklingen inverkar på kommunalskatteintäkterna.

Ändringarna av löntagarnas avgifter påverkar kommunalskattebasen, eftersom avgifterna med undantag för sjukvårdspremien kan dras av i beskattningen. Dessutom påverkas kommunalskattebasen av ändringar i förmåner som är bundna till folkpensionsindex. Den ökning av skattebasen som följer av indexförändringen ökar inte nödvändigtvis intäkterna från kommunalskatten, utan kan till och med sänka dem, eftersom beloppet av pensionsinkomstavrdraget vid kommunalbeskattningen också har kopplats till index, varvid beloppet av pensionsinkomstavrdraget ökar. Ändringarna i indexutvecklingen är inte ändringar i beskattningsgrunderna, och således påverkar ändringen i folkpensionsindex inte heller kompensationerna av skatteinkomster till kommunerna.

De indexjusteringar i grunderna för beskattningen av förvärvsinkomster som motsvarar höjningen av inkomstnivån eller inflationsutvecklingen och som har beaktats i prognoskalkylen och ska göras årligen är däremot ändringar i beskattningsgrunderna. Kommunerna kompenseras således för de skattebortfall som beror på indexjusteringarna. Den justering som kompenserar för höjningen av inkomstnivåindexet minskar intäkterna av

kommunalskatten med 196 miljoner euro 2020, 189 miljoner euro 2021, 182 miljoner euro 2022 och 176 miljoner euro 2023.

År 2020 är prognosen förknippad med större osäkerhet än normalt, vilket beror på effekterna av tidigareläggandet av beskattningen och förändringarna i förfarandet för förskottsinnehållning på tidpunkten för skatteintaget samt på faktorer i samband med ibruktandet av inkomstregistret. Av denna orsak kan uppgifterna om skatteutfallet för kalenderåret 2019 utnyttjas endast delvis vid utarbetandet av prognosen för 2020.

B. Samfundsskatt

Kommunernas intäkter från samfundsskatten beräknas uppgå till 2,0 miljarder euro 2020. Den ändring som gäller slopandet av indelningen av förvärvskällor för samfund och som träder i kraft 2020 uppskattas minska intäkterna från samfundsskatten med ca 11 miljoner euro på årsnivå. Den ändring av bestämmelserna om ränteavdragsbegränsningen som trädde i kraft 2019 bedömdes öka intäkterna från samfundsskatten med ca 10 miljoner euro 2019 och till sitt fulla belopp med sammanlagt ca 30 miljoner euro senast 2030. På grund av effekterna av de ovannämnda, motsatta ändringarna av beskattningsgrunderna görs det 2020 inga ändringar i utdelningen av samfundsskatten till följd av kompensationer. Vid regeringens budgetförhandlingar för 2020 kom man överens om att regeringen utreder och bereder en proposition som gäller dubbla avskrivningar för en tid av fyra år i syfte att sporra till maskin- och anläggningsinvesteringar. Dessutom utreder regeringen möjligheten att lämna en proposition om ett tidsbundet incitament för forskningssamarbete.

Målet är att reformerna ska träda i kraft 2020. Bägge reformerna minskar intäkterna från samfundsskatten. Detta inverkar dock inte på kommunernas budgetar, eftersom kommunerna enligt regeringsprogrammet kompenseras för de skatteintäktseffekter som ändringarna i beskattningsgrunderna medför, varför kommunernas andel av intäkterna från samfundsskatten i detta sammanhang höjs på motsvarande sätt. Prognosen för intäkterna av samfundsskatten bygger på den samfundsskatt som fastställt vid den senast verkställda beskattningen och ändras i enlighet med den beräknade resultatutvecklingen. Förändringen i resultatutvecklingen beräknas främst med hjälp av förändringen i rörelseöverskottet i nationalräkenskaperna. Rörelseöverskottet uppskattas öka med i genomsnitt 3,6 procent 2020–2023.

C. Fastighetsskatt

Intäkterna från fastighetsskatten är ca 1,9 miljarder euro 2020. Under ramperioden beräknas skatteintäkterna öka med i genomsnitt ca 1 procent årligen. Enligt regeringsprogrammet pågår projektet för utveckling av fastighetsskatten fortfarande. Nästa steg är

att förnya metoderna för värdering av både mark och byggnader. Avsikten är att beskattningens värdena enligt det nya systemet tas i bruk i fastighetsbeskattningen för 2022. I samband med reformen av fastighetsskatten ska fastighetsbeskattningen av vindkraftverk till havs sänkas och de områden som skyddats med stöd av naturvårdslagen befrias från fastighetsskatt.

5.3 Trycket på att anpassa ekonomin, enligt kommunstorleksgrupp

Enligt kommunallagen ska kommunekonomiprogrammet innehålla en bedömning av förändringarna i kommunernas strukturella saldo både med beaktande av utvecklingen i hela landet och enligt kommunstorleksgrupp. Balansen i kommunernas finansiering beskrivs i programmet med hjälp av begreppet verksamhetens och investeringarnas kassaflöde. Enklare uttryckt beskriver detta nyckeltal det negativa trycket på att öka lånestocken eller höja skattesatsen och den positiva kalkylerade möjligheten till bl.a. låneamorteringar eller sänkningar av skattesatsen.

I tabellerna 12–13 presenteras kalkyler över kommunernas finansiella ställning och trycket att höja kommunernas inkomstskattesatser enligt kommunstorleksgrupp åren 2020–2023. Kalkylerna grundar sig på kommunspecifika uppskattningar, som finansministeriet gjort utgående från utvecklingen i hela landet, av utvecklingen av skatteinkomsterna och statsandelarna samt av den skatteinkomstbaserade utjämningen av statsandelar (i intäkterna av kommunalskatten har ändringen i förfarandet för förskotts innehållning och problemen med inkomstregistret beaktats). Verksamhetsbidraget och de finansiella intäkterna och kostnaderna för alla kommuner bildas utifrån den uppskattade genomsnittliga procentuella förändringen i hela landet. I granskningen har man inte beaktat de kommunspecifika åtgärder som inverkar på verksamhetsbidraget, vilket i synnerhet i slutet av granskningsperioden kan medföra stora skillnader jämfört med de faktiska siffrorna. I fråga om nettoinvesteringarna har i kalkylen för 2019 och 2020 använts de siffror som kommunerna lämnat in för den budgetenkät som Statistikcentralen genomfört. De andra åren har den beräknade procentuella förändringen i fråga om investeringarna i hela landet använts. Det har inte gjorts några ändringar i kommunalskattesatserna. Samkommunerna har inte tagits med i prognosmodellen.

I kalkylerna över utgiftstrycket presenteras kommunernas resultaträkningar, som innehåller uppskattningar av verksamhetsbidraget, planenliga avskrivningar och nedskrivningar, skatteinkomster samt statsandelar. Statsandelarna för undervisnings- och kulturverksamheten för 2020–2023 baserar sig på de senaste tillgängliga uppgifterna. Närmare beskrivningar av metoderna för bedömning av verksamhetsbidraget, skatteinkomster och

statsandelar och de antaganden som tillämpats finns i en separat beskrivning av det material och de metoder som använts vid beräkningarna⁴.

Trycket på en ekonomisk anpassning är stort i nästan alla kommunstorleksgrupper

Verksamhetens och investeringarnas kassaflöde (den finansiella balansen) varierar stort mellan kommunstorleksgrupperna under de år som granskas (tabell 12).

Tabell 12. Uppskattning av kommunernas kalkylerade avvikelser från finansiell balans (verksamhetens och investeringarnas kassaflöde) 2018–2023 enligt kommunstorleksgrupp, mn euro och euro/invånare*

Verksamhetens och investeringarnas kassaflöde (mn €)	Mn euro						€/invånare					
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mer än 100 000 inv., tot. 2 169 897 inv. och 9 kommuner	-289	-618	-231	-354	-256	-308	-133	-282	-104	-158	-113	-137
40 001–100 000 inv., 1 013 940 inv. och 17 kommuner	-328	-607	-501	-594	-619	-599	-324	-599	-495	-587	-612	-579
20 001–40 000 inv., 819 892 inv. och 30 kommuner	-264	-520	-476	-559	-586	-574	-322	-635	-583	-686	-720	-688
10 001–20 000 inv., 596 663 inv. och 41 kommuner	-201	-383	-356	-408	-429	-423	-336	-644	-601	-691	-729	-697
6 001–10 000 inv., 455 796 inv. och 58 kommuner	-65	-276	-219	-267	-297	-306	-142	-608	-486	-599	-670	-671
Färre än 6 000 inv., 431 942 inv. och 140 kommuner	-69	-282	-238	-290	-325	-344	-159	-664	-567	-701	-794	-813
Fastlandsfinlands kommuner sammanslaggt	-1 215	-2 686	-2 021	-2 473	-2 511	-2 553	-221	-488	-367	-448	-454	-456

* i tabellerna 12–15 används invånarantalet i kommunerna 31.12.2018 och kommunindelningen 2020

4 Kalkyler över utgiftstrycket enligt kommun – Beskrivning av bedömningsmetoderna

Verksamhetens och investeringarnas kassaflöde bedöms bli betydligt svagare på riksnivå 2019. En betydande orsak till detta är framför allt ändringen i förfarandet för förskottsintehållning samt problemen med inkomstregistret som avsevärt minskar ökningen av intäkterna från kommunalskatten. Dessutom ökar kommunernas omkostnader kraftigt och den procentuella ökningen av verksamhetsbidraget är därmed hög. Det bedöms att detta särskilt märks i kommunstorleksgruppen med färre än 6 000 invånare. I denna grupp ökar skatteinkomsterna minst när man ser till euro/invånare och minskningen av statsandelarna har störst effekt. Kommunernas ekonomiska läge 2019 förbättras dock av regeringens beslut vid budgetförhandlingarna om att tidigarelägga engångskompensationen på 237 miljoner euro i anslutning till nedskärningen i semesterpenningen enligt konkurrenskraftsavtalet från 2020 till 2019.

År 2020 beräknas balansen i kommunernas finansiering förbättras i alla kommunstorleksgrupper, eftersom statsandelarna ökar bra i alla grupper och skatteinkomsterna ökar klart mer än året innan. Den positiva utvecklingen märks i synnerhet i kommunstorleksgruppen med mer än 100 000 invånare. Däremot försvagas situationen i kommunstorleksgrupperna med 20 000–40 000 invånare och 10 000–20 000 invånare på grund av nettoinvesteringarnas stora ökning jämfört med de andra kommunstorleksgrupperna.

Verksamhetens och investeringarnas kassaflöde 2021–2022 ser ut att försämrats ytterligare i alla kommunstorleksgrupper. Prognosernas visar att verksamhetens och investeringarnas kassaflöde är negativt i alla kommunstorleksgrupper varje år som granskas. Ställt i relation till invånarantalet är situationen dock klart bättre i kommunstorleksgruppen med över 100 000 invånare än i andra kommunstorleksgrupper under hela granskningsperioden. Detta innebär även att trycket på att öka lånebeloppet beräknas bli betydligt lägre per invånare i stora städer än i de andra kommunstorleksgrupperna. Lånestocken ökar enligt prognosen mest i kommunstorleksgruppen med färre än 6 000 invånare.

Det beräknas att verksamhetens och investeringarnas kassaflöde blir svagare fr.o.m. 2020 framför allt i de små kommunstorleksgrupperna. Detta förklaras av att ökningen av skattefinansieringen i de minsta kommunstorleksgrupperna bedöms bli låg, och inte räcka till för att täcka den uppskattade försämringen av verksamhetsbidraget. Verksamhetens och investeringarnas kassaflöde försvagas i de mindre kommunstorleksgrupperna också av att kommunerna beräknas investera på en nivå som motsvarar genomsnittet i hela landet. I kommunstorleksgruppen med färre än 6 000 invånare beräknas utvecklingen av årsbidraget vara klart sämre än i de övriga grupperna under granskningsperioden och bli negativt redan 2022, vilket framför allt beror på att ökningen av skattefinansieringen är svagare än genomsnittligt.

Enligt uppskattningarna kommer årsbidraget att förbättras fram till 2023 jämfört med 2019 i alla kommunstorleksgrupper med mer än 10 000 invånare. Det bör dock noteras att

årsbidraget för 2019 beräknas vara mycket lågt. I kommunstorleksgruppen med mer än 100 000 invånare beräknas årsbidraget t.o.m. bli större än 2018. I kommunstorleksgruppen med färre än 6 000 invånare, liksom också i kommuner med 6 000–10 000 invånare, försämras årsbidragen ytterligare däremot och de sammanräknade årsbidragen bedöms vara negativa i dessa kommungrupper. I slutet av ramperioden beräknas förändringen i årsbidraget vara svagast i kommunstorleksgruppen med färre än 6 000 invånare och årsbidraget beräknas bli negativt redan 2021. Detta beror i synnerhet på att ökningen av skattefinansieringen är svagare än genomsnittet och verksamhetsbidraget ökar snabbare än genomsnittet.

Prognoserna visar att verksamhetens och investeringarnas kassaflöde är negativt i alla kommunstorleksgrupper varje år som granskas. I kommuner med över 100 000 invånare ser läget ut att vara något bättre än i andra kommunstorleksgrupper. Detta innebär även att trycket på att öka lånebeloppet beräknas bli betydligt lägre per invånare än i de andra kommunstorleksgrupperna. Lånestocken ökar enligt prognosen mest i kommunstorleksgruppen med färre än 6 000 invånare.

I tabell 13 har förändringarna i verksamhetens och investeringarnas kassaflöde ställts i relation till intäkterna per enhet av kommunalskattesatsen. På basis av kalkylerna finns det ett tryck på att höja skatterna i alla kommungrupper, störst är trycket i kommuner med färre än 6 000 invånare. Behovet av att skärpa skatterna ökar mot slutet av granskningsperioden. I kommuner med över 100 000 invånare är den ekonomiska jämvikten den bästa, varför behovet av skattehöjningar är klart mindre än i andra kommuner.

Tabell 13. Uppskattning av kommunernas kalkylerade avvikelser från finansiell balans (verksamhetens och investeringarnas kassaflöde) och av det kalkylerade trycket på att höja skattesatsen som den finansiella balansen medför enligt kommunstorleksgrupp 2020–2023

Det kalkylerade trycket på att höja skattesatsen (%)	2020	2021	2022	2023
Mer än 100 000 inv., 2 169 897 inv. och 9 kommuner	0,49	0,73	0,51	0,60
40 001–100 000 inv., 1 013 940 inv. och 17 kommuner	2,79	3,24	3,27	3,08
20 001–40 000 inv., 819 892 inv. och 30 kommuner	3,12	3,59	3,66	3,48
10 001–20 000 inv., 596 663 inv. och 41 kommuner	3,66	4,12	4,21	4,04
6 001–10 000 inv., 455 796 inv. och 58 kommuner	3,08	3,70	4,01	4,03
Färre än 6 000 inv., 431 942 inv. och 140 kommuner	4,05	4,89	5,36	5,53
Fastlandsfinlands kommuner sammanlagt, utgångsnivå 19,87 %	1,97	2,35	2,32	2,29

Intäkterna från en höjning av skattesatsen varierar enligt kommun och kommunstorleksgrupp. I kommunstorleksgruppen med färre än 6 000 invånare är intäkterna från en skattesats på 1 procent 2019 ca 140 euro per invånare, medan intäkterna i gruppen med mer än 100 000 invånare är ca 200 euro per invånare. Detta förklarar för sin del varför de största kommunerna har ett mindre behov av skatteförhöjningar.

Antalet kommuner med negativt årsbidrag och underskott beräknas öka

Enligt uppgifterna i bokslutsprognoserna fanns det 43 kommuner med negativt årsbidrag 2018, vilket är det högsta antalet sedan 2012. Enligt kalkylen beräknas antalet kommuner med negativt årsbidrag minska från 2019 till 2020, men antalet beräknas börja öka igen fr.o.m. 2021. (Tabell 14). I slutet av ramperioden beräknas årsbidraget redan vara negativt i över 150 kommuner, dvs. drygt 50 procent av alla kommuner.

Tabell 14. Antal kommuner med negativt årsbidrag och underskott 2015–2023

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Negativt årsbidrag, st.	13	14	4	43	128	105	131	150	152
Underskott i balansräkningen, st.	44	36	23	40	87	124	124	190	207

Under tidigare år har kommunerna med ett negativt årsbidrag vanligen varit kommuner med ett litet invånarantal. Samma situation verkar upprepas också i denna prognos. I genomsnitt ca 2/3 av dessa kommuner är kommuner med färre än 6 000 invånare, 2020 t.o.m. ännu fler än det. Under ramperioden ökar antalet kommuner med negativt årsbidrag i synnerhet i kommunstorleksgruppen med färre än 6 000 invånare, men också i andra grupper med färre än 10 000 invånare.

Även om antalet kommuner med negativt årsbidrag i början av granskningsperioden är litet, så verkar antalet kommuner som uppvisar underskott öka nästan varje år och ligga på en avsevärt högre nivå än 2018. Mer än hälften av de kommuner som uppvisar ett underskott ser ut att vara kommuner med färre än 6 000 invånare.

Med tanke på utvärderingsförfarandet i fråga om kommuner som har en speciellt svår ekonomisk ställning (det s.k. kriskommunförfarandet) leder den ovannämnda utvecklingen enligt koncernboksluten för 2018 och 2019 till att 6–8 kommuner på basis av underskott i balansräkningen (underskottskriteriet är -500 och -1 000 euro/invånare två år i följd) eventuellt kommer att omfattas av förfarandet 2020. Antalet kommuner som börjar omfattas av utvärderingsförfarandet bedöms öka 2020–2023. I enlighet med 110 § i kommunallagen ska kommunerna dessutom täcka ett underskott i balansräkningen för 2015 senast 2020, eller om det uppgick till mer än 500 euro/invånare senast 2022. Enligt

utvecklingsprognosen kan över tio kommuner komma att omfattas av utvärderingsförfarandet 2021 när det slutliga bokslutet för 2020 godkänns.

5.4 Genomförandet av finansieringsprincipen

Med finansieringsprincipen avses att staten när den ålägger kommunerna uppgifter ska se till att kommunerna har tillräckliga resurser för att klara av uppgifterna. Finansieringsprincipen har i Finland erkänts i samband med reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna i början av 1990-talet, och grundlagsutskottet har bekräftat den i sin etablerade tolkningspraxis. Finansieringsprincipen anses utgöra en del av principen om kommunal självstyrelse, och den tryggar kommunernas faktiska möjligheter att besluta om sina budgetar. Dessutom är finansieringsprincipen bindande för Finland genom Europeiska stadgan om lokal självstyrelse.

Grundlagsutskottet har förutsatt att genomförandet av finansieringsprincipen ska granskas i regeringens propositioner som gäller kommunernas uppgifter. Enligt kommunallagen ska kommuneconomiprogrammet dessutom innehålla en bedömning av genomförandet av finansieringsprincipen.

Det är svårt att exakt fastställa hur finansieringsprincipen genomförs. Kommunernas olika ekonomiska utgångslägen, stora skillnader i kostnads- och inkomststrukturer, variationer i servicenivån samt skillnader i antalet icke-lagstadgade uppgifter och befolkningsstrukturen och i den uppskattade förändringen av den gör jämförelsen mycket svår. Av de orsaker som nämns ovan har man inte lyckats utveckla något entydigt och enkelt förfarande för att bedöma genomförandet av finansieringsprincipen. Ett förhållningssätt, visserligen mycket mekaniskt, till genomförandet av finansieringsprincipen är att uppskatta det ekonomiska tryck på att höja kommunernas inkomstskattesatser som de åtgärder som staten beslutat om medför. Detta förfarande påminner om den allmänt vedertagna principen i Sverige som huvudsakligen syftar till att kommunerna och landstingen inte ska vara tvungna att höja skatterna eller prioritera annan verksamhet för att finansiera statliga beslut. Principen gäller endast lagstadgade uppgifter.

I kommuneconomiprogrammet bedöms genomförandet av finansieringsprincipen genom en granskning av avvikelserna från den finansiella balansen i enskilda kommuner (verksamhetens och investeringarnas kassaflöde) så att kommunens skattesats beskriver avvikelserna. Kalkylerna grundar sig på den utvecklingsprognos för den kommunala ekonomin som presenteras i kommuneconomiprogrammet.

Enligt den kommunspecifika kalkylen över trycket att höja skattesatsen finns det fortfarande mycket stora skillnader i kommunernas möjligheter att balansera sin ekonomi (tabell 15). År 2020 kommer en stor del av kommunerna att ha ett kalkylerat tryck på att höja inkomstskattesatsen, och för över hälften av kommunerna kommer trycket att vara mer än 3 procentenheter. Endast en liten del av kommunerna verkar ha en kalkylmässig möjlighet att sänka skattesatsen.

Tabell 15. Kalkylerat tryck på att höja och möjlighet att sänka inkomstskattesatsen 2020–2023

%-enheter	Kalkylerat tryck på att höja inkomstskattesatserna och möjlighet att sänka inkomstskattesatsen			
	2020 antal kommuner	2021 antal kommuner	2022 antal kommuner	2023 antal kommuner
Förhöjningstryck över 3	157	185	190	187
Förhöjningstryck 2–3	51	43	43	47
Förhöjningstryck 1-2	33	26	23	20
Förhöjningstryck 0-1	22	21	20	18
Förhöjningstryck, sammanlagt	263	275	276	272
Möjlighet till sänkning 0–1	17	7	5	9
Möjlighet till sänkning 1–2	9	8	10	8
Möjlighet till sänkning 2–3	4	3	3	5
Möjlighet till sänkning över 3	1	1	0	0
Möjlighet till sänkning, sammanlagt	31	19	18	22
Sammanlagt	294	294	294	294

Den ovannämnda kalkylen innebär inte att en våg av sådana höjningar av skattesatserna faktiskt äger rum, utan den beskriver sammantaget förändringstrycket i förhållande till de ekonomiska variabler som kommunerna kan besluta om. Utifrån utvecklingsprognosen för den kommunala ekonomin ökar kommunernas finansieringstryck under 2019, men i kalkylerna har man inte kunnat beakta bl.a. kommunernas egna beslut om inkomster, utgifter eller anpassningsåtgärder. Därmed blir det strukturella saldot slutligen sannolikt bättre än den kalkylerade utvecklingen. Den viktigaste iakttagelsen är att det finns stora skillnader mellan de olika kommunerna. Utan strukturella reformer hotar kommunernas differentiering att fortsätta i tilltagande takt. Även skillnaderna i skattesatserna hotar att växa, eftersom det största trycket att höja skattesatsen finns i små kommuner med en svag åldersstruktur och hög skattesats, där möjligheterna till utgiftsanpassning är mindre och till stor del har utnyttjats.

BILAGOR

Bilaga 1. Statsbidrag till kommuner och samkommuner 2018–2020, mn euro, och förändring 2019–2020, procent

		2018	2019	2020	Förändring 2019–2020, %
	Kalkylerade statsandelar:	9 493	9 656	8 098	-16 %
28.90.30	FM	8 577	8 729	7 074	-19 %
Flera moment	UKM	916	928	1 024	10 %
	därav samkommuner	967	978	1 040	6 %
	Övriga statsbidrag:				
25.50.20	JM, Valutgifter	30,0	20,0	0,0	
	JM sammanlagt	30	20	0	-100 %
Brandskyddsfonden	Understöd till kommunerna	5,0	5,0	5,0	
	IM sammanlagt	5	5	5	0 %
28.70.05	Stöd och handledning i samband med beredningen och genomförandet av landskapsreformen och social- och hälsovårdsreformen	141,0	9,1	70,0	
28.90.31	FM, Understöd för kommunsammanslagningar	8,0	4,1	0,0	
28.90.32	FM, Incitamentsystem för digitalisering i kommunerna	0,0	30,0	40,0	
28.90.35	FM, Statens ersättning till kommunerna för skattebortfall till följd av ändringar av skattekompensationerna			2 252,0	
	FM sammanlagt	149	43	2 362	5369 %
Flera moment	UKM, understöd enligt prövning	219,0	214,8	231,3	
	varav samkommunernas andel	16,0	17,0	11,5	
	UKM sammanlagt	219	215	231	8 %
30.20.01	Landsbyggsverkets omkostnader: ersättningar till kommunerna inom landskapet Åland för handhavande av verkställighetsavgifter beträffande lantbruksstödet	0,05	0,05	0,05	
30.20.20	Veterinärvård och bekämpning av växtskadegörare: ersättning för den tillsyn över djurs hälsa och välbefinnande som kommunerna ordnar	4,4	4,4	4,4	
30.20.41	EU-inkomststöd och EU-marknadsstöd: systemet med utdelning i skolan (inkl. skolmjölkstödet 2015–2017 och skolfruktsstödet fr.o.m. 2018, siffror för stöd som betalas direkt till kommunerna)	1,2	1,0	0,0	

		2018	2019	2020	Förändring 2019–2020, %
30.20.46	Systemet med utdelning i skolan (fr.o.m. läsåret 2019–2020)		0,2	1,2	
	JSM sammanlagt	6	6	6	0 %
31.10.31	Statsunderstöd för verksamhets- och investeringsutgifter för vissa flygplatser (år 2020 en del av moment 31.10.31 Vissa understöd)			15,5	
31.10.36	Statsunderstöd för spårvägsprojekt	16,0	25,0		
31.10.37	Vissa understöd (31.10.37 och 41) Statsunderstöd för främjande av gång och cykling och för kollektivtrafikprojekt	3,5	3,5	0,0	
31.10.41	Statsunderstöd för byggande och upprätthållande av vissa flygplatser (år 2020 en del av moment 31.10.31 Vissa understöd)	1,0	1,0	0,0	
31.20.42	Statsunderstöd för utbildning (fr.o.m. 2020 en del av moment 31.20.51, Understöd till tjänster inom trafik, transport och kommunikation)	0,8	0,8	0,0	
31.20.51.	Statsunderstöd för utbildning (fr.o.m. 2020 en del av moment 31.20.51, Understöd till tjänster inom trafik, transport och kommunikation)			1,0	
31.20.55.	Upphandling och utveckling av den offentliga servicetrafiken			32,6	
31.30.63.	Köp och utvecklande av kollektivtrafiktjänster (fr.o.m. 2020 en del av moment 31.20.55, Köp och utvecklande av tjänster inom den offentliga persontrafiken)	33,0	33,0	0,0	
	KM sammanlagt	54	63	49	-22 %
32.30.51	Offentlig arbetskrafts- och företagservice/ betalning av lönesubvention till kommunerna	27,0	27,0	31,0	
32.50.03	Främjande av invandras integration och sysselsättning	3,0		8,0	
32.70.30	Statens ersättningar till kommunerna för ordnande av tjänster för personer som får internationellt skydd	195,0	192,0	156,0	
	ANM sammanlagt	225	219	195	-11 %

		2018	2019	2020	Förändring 2019–2020, %
33.03.31	Främjande av hälsa och välfärd	19,0	0,0	11,5	
33.03.63	Vissa specialprojekt	0,0	0,0	2,0	
33.20.31	Statlig ersättning till kommunerna för anordnande av arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte	27,0	27,0	27,0	
33.20.50, 51 och 52	Lönesubvention till kommunerna	64,0	74,0	74,0	
33.50.51	Ersättning för skada, ådragen i militärtjänst	32,0	31,0	27,0	
33.50.56	Utgifter för rehabilitering av frontveteraner	61,0	58,4	38,0	
33.50.58	Tjänster som tillhandahålls frontveteraner i hemmet		20,0	69,6	
33.60.30	Statlig ersättning för kostnaderna för riksomfattande beredskap inom hälso- och sjukvården	1,0	0,5	0,5	
33.60.31	Stöd till servicestrukturreformen inom social- och hälsovården och vissa andra utgifter	0,0	0,8	1,6	
33.60.32	Statlig ersättning till hälso- och sjukvårdsenheter för forskning på universitetsnivå	21,0	21,0	25,0	
33.60.33	Statlig ersättning till hälso- och sjukvårdsenheter för utgifterna för läkar- och tandläkarutbildning	95,0	96,0	96,0	
33.60.34	Statlig ersättning till hälso- och sjukvårdsenheter för kostnaderna för rättspsykiatriska undersökningar och patientöverföringar	15,0	15,2	15,2	
33.60.36	Statsunderstöd för att säkerställa social- och hälsovårdstjänster på samiska	0,5	0,5	0,5	
33.60.37	Ersättningar till kommunerna för kostnader för brådskande socialvård	5,3	5,3	5,3	
33.60.39	Utvecklande av servicestrukturen			80,0	
33.60.39	Utvecklande av servicestrukturen			1,0	
33.60.39	Utvecklande av servicestrukturen			9,0	
33.60.40	Statlig ersättning för läkarhelikopterverksamheten	29,0	29,0	29,0	
33.60.52	Statlig finansiering av utgifterna för skyddshemsverksamhet	4,0	4,0	4,0	
33.60.63	Statsunderstöd för verksamheten vid kompetenscentrum inom det sociala området	3,0	2,3	3,0	
33.60.64	Statlig ersättning för kostnaderna för ordnande av medling vid brott	5,0	5,0	5,0	
33.60.65	Stärkt psykosocialt stöd till barn och unga i Uleåborg		0,5		
33.80.50	Statlig ersättning för förvaltningsutgifterna för avbytarservicen för lantbruksföretagare	16,0	15,0	15,0	
	SHM sammanlagt	398	405	539	33 %
L 1406/2004	Ur oljeskyddsfonden, som är en fond utanför statsbudgeten, ersätts de lokala räddningsväsendena för kostnaderna för förvärv och upprätthållande av oljebekämpningsberedskapen	9,0	12,0	12,0	0 %
Statens bostadsfond	Fullmakt att bevilja understöd för byggande av kommunalteknik i MBT-kommunerna	15,0	15,0	15,0	0 %
Statens bostadsfond	Understöd till boenderådgivning	0,6	0,6	0,6	0 %
Statens bostadsfond	Startbidrag, MBT			30,0	
Statens bostadsfond	Förortsprogrammet			4,0	

		2018	2019	2020	Förändring 2019–2020, %
Statens bostadsfond	Understöd för istandsättning av bostäder så att de lämpar sig för äldre			5,0	
Statens bostadsfond	Rivningsbidrag			8,0	
35.10.22	Vissa utgifter för miljövård, programmet Kaisu	0,0	0,5	0,5	0 %
35.10.61	Främjande av vatten- och miljövård	0,6	0,6	0,6	0 %
35.10.61	Programmet hållbar stadsutveckling			0,6	
35.20.30	Förebyggande av ekonomiska problem bland hyresgäster	1,0	1,0	1,0	0 %
35.20.32	Understöd för avskaffande av bostadslöshet			3,0	
	MM sammanlagt	26	30	35	17 %
	Övriga statsbidrag sammanlagt, mn euro	1 112	1 006	3 345	232 %
	Statsbidrag sammanlagt, mn euro	10 605	10 426	11 610	11 %

Bilaga 2. Utgiftsbegränsning för den kommunala ekonomin, mn euro

	Förändring i kommunernas utgifter				Förändring i kommunernas inkomster			
	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
Åtgärder som påverkar kommunernas utgifter (regeringsprogrammet)								
Subjektiv rätt till småbarnspedagogik	7,1	17	17	17	7,1	17	17	17
Minskning av gruppstorlekarna inom småbarnspedagogiken	6,7	16	16	16	6,7	16	16	16
Omfattande jour vid Vasa centralsjukhus	1	1	1	1	1	1	1	1
Stödande av mångfalden i fråga om familjer och livssituationer	2	2	2	2	2	2	2	2
Utvidgning av screeningprogrammet			10	10			10	10
Personaldimensioneringen inom barnskyddet			9	9			9	9
Bindande minimidimensionering för omsorgspersonalen (0,7)	5	30	40	70	5	30	40	70
Nationell strategi för psykisk hälsa	10	20	30	18	10	20	30	18
Tillräckliga resurser för hemvård och utvecklande av närståendevården	5	20	50	45	5	20	50	45
Programmet för utveckling av barn- och familjetjänster fortsätter	10	8	5	0	10	8	5	0
Tillgång till basservice	60	60	40	50	60	60	40	50
Totalreform av lagstiftningen om funktionshinderservice				21,6				21,6
Utökning av antalet skyddshemsplatser		1,5	2,25	2,25		1,5	2,25	2,25
Utökad forskningsfinansiering	4	4	4	4	4	4	4	4
Hälsa- och sjukvård för papperslösa		2	3	3		2	3	3
Tjänster för mödrar med missbruksproblem	1,5	1,5	0	0	1,5	1,5	0	0
Projekt för utveckling av hemvården	2	2	2	0	2	2	2	0
Genomförande av försök med avgiftsfria preventivmedel för personer under 25 år (vid budgetmanglingen 2022 bedöms det om verksamheten ska göras permanent)		5	5	0		5	5	0
Utvidgning av försöken med personlig budget för personer med utvecklingsstörning	2,5	2,5	0	0	2,5	2,5	0	0
Ett program för arbetsförmåga riktat till partiellt arbetsföra	4,5	5,4	5,5	0	4,5	5,4	5,5	0
Handlingsmodellen Ta hand om bonden		2	2	0		2	2	0
Utveckling av servicestrukturen för att trygga det andra inhemska språket (omfattande jour i Vasa)	0	0	0	0	1	1	1	0
Stärkande och utvecklande av vården i livets slutskede och den palliativa vården	2	2	2	0	2	2	2	0
Möjlighet för alla att delta i hobbyer i samband med skoldagen	8,8	25,5	25,5	25,5	5	14,5	14,5	14,5
Stärkande av priset per enhet för gymnasieutbildning	17,1	17,1	17,1	17,1	7,2	7,2	7,2	7,2
Förlängning av läropliktsåldern		22	65	107		22	65	107
Stärkande av elev- och studerandevården inom den grundläggande utbildningen och utbildningen på andra stadiet		10	20	29		10	20	29
Utveckling av den grundläggande konstundervisningen	1,6	1,6	1,6	1,6	0,9	0,9	0,9	0,9
Ökning av utbildningen för arbetsplatshandledare	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8

	Förändring i kommunernas utgifter				Förändring i kommunernas inkomster			
	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
Stödjande av yrkesutbildningen för idrottare	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Främjande av idrott och elitidrott genom genomförande av åtgärderna i den idrottspolitiska redogörelsen	1	1,3	0,9	0,9	1	1,3	0,9	0,9
Stödjande av verkstadsverksamheten för unga	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
Statsbidrag för kvalitets- och jämlikhetsarbete inom den grundläggande utbildningen	67,1	67,1	67,1	0	57	57	57	0
Statsunderstöd för kvalitets- och jämlikhetsarbete inom småbarnspedagogiken	27,9	55,9	55,9	0	23,8	47,5	47,5	0
Främjande av kontinuerligt lärande	2,5	0	0	0	2,5	0	0	0
Anställning av lärare och handledare inom yrkesutbildningen. Finansiering riktas också till stödåtgärder i anslutning till undervisning och handledning. Tilläggsfinansieringen riktas till utbildningsanordnare i form av statsandelsfinansiering som en del av det kalkylerade finansieringssystemet.	55,2	0	0	0	55,2	0	0	0
Ett sektorsövergripande program för fysisk aktivitet inleds och ett idrottspolitiskt samordningsorgan inrättas. Utvidgning av programmet Skolan i rörelse till olika åldersklasser.	5,8	0	0	0	5,8	0	0	0
Anläggning av idrottsanläggningar inkl. motionsspår; en nationell strategi för rekreation och fritidsanvändning utarbetas	1,3	0	0	0	1,3	0	0	0
Tillgång till allmänna bibliotek, bokbussar och samlingarnas mångsidighet	1	0	0	0	1	0	0	0
Utveckling av invandrarnas kompetens för att stärka förutsättningarna för sysselsättning	3,3	3,3	3,3	0	2,5	2,5	2,5	0
Kommunernas kompetenscentrumverksamhet	5,7	4,3	4,3	0	4	3	3	0
Höjning av flyktingkvoten	0,5	1,6	2,6	3,6	0,5	1,6	2,6	3,6
Rådgivningstjänster för invandrare	5,7	4,3	4,3	0	4	3	3	0
Avtalsbaserat samarbete mellan staten, städerna och regionerna	18,4	6,1	0	0	14,7	4,9	0	0
Frivillig utveckling av regionerna	6,1	6,1	0	0	4,9	4,9	0	0
Talent Hub	2	4	6	6	1	2	3	3
Fortsättning av programmet för hållbar stadsutveckling	0,6	0,6	0	0	0,6	0,6	0	0
Understöd för byggande av kommunalteknik, MBT	15	15	15	15	15	15	15	15
Startbidrag, MBT	30	30	30	30	30	30	30	30
Förortsprogrammet	4	6,5	6,5	0	4	6,5	6,5	0
Understöd för iståndsättning av bostäder så att de lämpar sig för äldre	5	10	10	0	5	10	10	0
Rivningsbidrag	8	8	8	3	8	8	8	3
SAMMANLAGT	421	506	592	511	383	459	547	487

Bilaga 3. Kommunernas och samkommunernas utgifter 2018–2023, md euro, enligt verkliga priser

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1. Omkostnader	37,9	39,3	40,9	42,2	43,7	45,0
Personalkostnader sammanlagt	20,6	21,1	22,0	22,7	23,4	24,0
Löner och arvoden	16,4	16,9	17,6	18,2	18,7	19,2
Lönebikostnader	4,2	4,2	4,4	4,5	4,6	4,8
Köp	13,6	14,3	15,0	15,5	16,1	16,7
Understöd	2,2	2,3	2,4	2,4	2,4	2,5
Övriga omkostnader	1,4	1,5	1,6	1,7	1,7	1,8
2. Inkomster av verksamheten	9,3	9,4	9,6	9,7	9,9	10,1
3. Verksamhetsbidrag (=2-1)	-28,6	-29,9	-31,3	-32,5	-33,7	-34,8
4. Finansieringsutgifter, brutto	0,3	0,4	0,3	0,3	0,4	0,4
4. Investeringar, brutto	4,8	5,2	5,4	5,5	5,6	5,6
6. Bruttoutgifter (1+4+5)	43,0	44,9	46,6	48,1	49,6	51,0
7. Bruttonationalprodukt, md euro	234,5	242,1	249,3	256,6	263,8	270,8
8. Omkostnader, % av BNP	16,2	16,2	16,4	16,5	16,6	16,6
9. Bruttoutgifter, % av BNP	18,4	18,5	18,7	18,7	18,8	18,8
10. Totalinkomster, % av BNP	17,9	17,6	18,1	18,1	18,1	18,1
11. Inkomster av verksamheten, % av omkostnaderna	24,6	24,0	23,5	23,1	22,8	22,5
Antal anställda inom den kommunala sektorn, 1 000 personer	421	421	425	426	428	427

Bilaga 4. Den totalekonomiska utvecklingen och vissa bakgrundsantaganden

BNP och sysselsättning	2018	2019	2020	2021	2022	2023
BNP:s värde, md euro	234,5	242,1	249,3	256,6	263,8	270,8
BNP, volymförändring, %	1,7	1,5	1,0	0,9	0,9	0,7
Antalet sysselsatta, förändring, %	2,7	0,9	0,5	0,3	-0,2	-0,4
Arbetslöshetsgrad, %	7,4	6,5	6,3	6,2	6,3	6,5
Sysselsättningsgrad (15–64-åringar), %	71,7	72,5	73,0	73,4	73,4	73,1
Lönesumma, förändring, %	4,1	3,7	3,6	3,2	2,6	2,3
Pensionsinkomster, förändring, %	2,5	3,6	3,8	3,5	3,7	3,6
Priser och kostnader, %	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Allmän inkomstnivå, förändring	1,7	2,7	3,1	2,9	2,8	2,7
Kommunernas inkomstnivå, förändring	1,4	3,6	3,6	2,9	2,8	2,7
Konsumentpriser, förändring	1,1	1,1	1,4	1,7	1,7	1,7
Byggnadskostnadsindex	2,3	1,3	2,0	2,2	2,2	2,0
Basprisindex för hemmamarknadsvaror	4,7	0,9	1,9	2,2	2,1	2,0
Statsandelsindex:						
Prisindex för basservicen ¹ , förändring	1,4	2,3	2,7	2,6	2,5	2,5
Statsandelsindex utan frykning, förändring	1,4	1,5	2,4	2,6	2,5	2,5
Kommunarbetsgivarens socialskyddsavgifter, %	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Sjukförsäkringsavgift	0,9	0,8	1,4	1,4	1,4	1,4
Arbetslöshetsförsäkringspremie	2,5	2,0	1,6	1,6	1,6	1,6
Pensionsavgift (KomPL)	21,6	21,2	20,8	20,8	20,8	20,8
Lärarnas pensionsavgift	16,8	16,8	16,4	16,4	16,4	16,4
Övriga socialförsäkringsavgifter	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
Kommunarbetsgivarens avgifter sammanlagt	25,7	24,6	24,5	24,5	24,5	24,5
De försäkrades socialskyddsavgifter, %	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Löntagares arbetslöshetsförsäkringspremie	1,9	1,5	1,3	1,3	1,3	1,3
Löntagares pensionsavgift, under 53 år	6,4	6,8	7,2	7,2	7,2	7,2
Löntagares pensionsavgift, över 53 år	7,9	8,3	8,7	8,7	8,7	8,7
Poängtal för ArPL-index	2548	2585	2619	2668	2720	2772
ArPL-index, förändring	0,6	1,5	1,3	1,9	1,9	1,9
Poängtal för FPL-index	1617	1617	1633	1659	1688	1716
FPL-index, förändring	0,0	0,0	1,0	1,6	1,7	1,7

¹ Prisindex för basservicen där återinförandet av semesterpenningen 2019 och 2020 har beaktats

FINANSMINISTERIET

Snellmansgatan 1 A
PB 28, 00023 Statsrådet
Telefon 0295 160 01
vm.fi

ISSN 1797-9714 (pdf)

ISBN 978-952-367-048-8 (pdf)

Oktober 2019